

ODPRTO PISMO SSK DRŽAVNEMU SEKRETARJU REPUBLIKE SLOVENIJE FRANCU JURIJU

Prebrali smo vaš intervju v petkovi prilogi Primorskih novic *Sedmi val* in ne moremo prikriti presečenja nad vašimi izjavami, ki so neresnične, zavajajoče in mestoma tudi žaljive do nas, pripadnikov slovenske manjšine v Italiji in predstavnikov stranke Slovenske skupnosti.

Najprej trdite: "Očitno je, da zakona, tako kot ga predvideva Masellijev osnutek, ne želi vsaj del stranke Slovenske skupnosti...", kar ne ustreza resnici, saj je naša stranka v celoti in enotno prepričana, da je Masellijev osnutek nesprijemljiv vsaj v dveh bistvenih elementih: ker ne predvideva območja, na katerem naj bi se izvajala zaščitna določila iz tega zakona, in prepušča izbiro paritetni komisiji, ki je sestavljena v taki obliki, da nimamo nobenega jamstva, da bodo dejanski interesi slovenske manjšine v njej enakopravno zastopani, kaj šele prevladujoči. Masellijev osnutek skratka ne upošteva nekoč enotne zahteve slovenske manjšine, ki jo je vseboval tudi predlog pokojnega senatorja Bratine, da se v zakonu izrecno navedejo občine v vseh treh pokrajinah, kjer smo Slovenci zgodovinsko prisotni.

Poleg tega zakon ne predvideva zadovoljivih jamstev glede izvolitve Slovencev v upravne organe (občine, pokrajine, Gorske skupnosti, Dežela, itd.) in parlament.

Ni res torej, da zakona nočemo, zahtevamo pa, da se v teh točkah popravi. Nočemo drobtinic in ne nameravamo dajati Italiji alibijev; ne sprejemamo pa niti površnih ocen o njegovi vsebini, ki žal prihajajo tudi iz Slovenije. Še manj pa sprejemamo navidezno alternativo: Masellijev osnutek ali nič, pred katero nas radi postavljate in ki ne ustreza resnici, saj je jasno, da italijanski parlament lahko odobri dober zakon ali pa ne, lahko odobri Masellijev predlog ali kaj drugega, ne glede na to, kar bo rekla SSK!

Slovenski državni zbor je aprila letos sprejel resolucijo, ki vas kot državnega sekretarja na zunanem ministrstvu politično obvezuje ob dejstvu, da je bila sprejeta soglasno in v celoti povzema naše zgoraj navedeno stališče.

Ugotavljam pa, da v bistvu zastopate drugačna stališča.

Motite se, če mislite, da bi načelno priznanje obstoja Slovencev v videmski pokrajini, ki ga navaja 1. člen Masellijevega osnutka, lahko samo na sebi prineslo kaj konkretnega. Izvajanje zaščitnih določil zakona bo namreč odvisno do vključitve vsake posamezne občine ali njenega dela v seznam t.i. zaščitnega območja, ki ga bo morala odobriti navedena "paritetna" komisija. Na podlagi zadnjega objavljenega Masellijevega osnutka bo morala tak predlog najprej odobriti vsaj 1/3 občinskih svetovalcev (svetnikov) vsake občine. Poslanec Maselli pa je sedaj sogovorniku in glasniku SSK v poslanski zbornici posl. Caveriju obljubil, da bo pogoj 1/3 svetovalcev omehčan tako, da bo kvorum znižan na 1/4 in da naj ne bi bil več edini pogoj za odločitev komisije o vključitvi neke občine v seznam. To pa je, če dovolite, rezultat prizadevanj naše stranke, ko smo na zadnjem, žal edinem, srečanju poslancu Maselliju dokazali, da na podlagi njegovega prejšnjega predloga ne bi prišla v poštev niti občina Gorica, saj v goriškem občinskem svetu - verjetno tega ne veste - danes ne razpolagamo z 1/3 svetovalcev, ki bi bili pripravljene na glasovanje v to smer.

STRAN 13

DR. BERNARD ŠPACAPAN
DEŽELNI PREDSEDNIK SSK

KAJ DELATA RIM IN LJUBLJANA?

ZAŠČITA PA ČAKA...

ANDREJ BRATUŽ

Predsednik poslanske zbornice Violante je pred kratkim pisal deželnemu vodstvu Slovenske skupnosti v zvezi s parlamentarnim postopkom našega zaščitnega zakona. Povedal je v bistvu, da je zdaj - zaradi proračunske razprave - vse drugo odloženo in da bo zato verjetno obravnava o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino na dnevnem redu šele ... januarja leta 2000.

Medtem ima pa sedaj senat spet na dnevnem redu splošni zakon za jezikovne manjšine v Italiji, ki ga je poslanska zbornica sicer že odobrila. Kaže torej, da bo ta okvirni zakon (ki sicer formalno zadeva tudi Slovence) le prišel skozi. Nas pa specifično zadeva zakonska zaščita, ki jo posebej obravnavajo v poslanski zbornici s sedaj poenotenim zakonskim osnutkom Maselli, tako imenovanem po glavnem poročevalcu večine.

Težko je danes na tem mestu zapisati kaj posebno novega. Kar zadeva naša stališča s tem v zvezi, je itak že znano. Večina se je strnila okrog Masellijevega osnutka, ki sicer še zdaleka ni idealen, saj pušča odprta razna pomembna vprašanja, kot so o zemeljska porazdelitev, raba jezika in razni drugi problemi. Verjetno pa bo le prišlo do sprejetja tega zakonskega osnutka z morebitnimi izboljševalnimi dopolnili. Desna opozicija pa je v bistvu nasprotna že samemu zakonu, saj meni, da je slovenska manjšina že itak dovolj zaščitena in da bi bilo kvečjemu treba povezati v celoto že obstoječe zakonske ukrepe države oz. dežele. Sicer pa desnica še vedno vztraja na načelu preštevanja manjšine.

Slovenci v Italiji smo seveda z vsem tem odločno nezadovoljni. Izgleda, da je problem slovenske manjšine ne-

kak vroč kostanj, ki se ga vsi izogibajo in ga skušajo predati drug drugemu. To pa seveda kaže veliko neodgovornost italijanskega parlamenta oz. političnih sil nasploh, ki bi se rade čimprej znebile tega zanje motilnega elementa. Kaj zato ukrepati?

Naša matična država je v vsej tej zadevi verjetno preveč previdna in neodločna. Težko bi lahko tu zabeležili isto odločnost in politično voljo za rešitev vprašanja slovenske manjšine v Italiji, kot ga je pred dolgimi leti pokazala Avstrija v odnosu do južnotirolske manjšine in Bocnu, ko je nato dunajska vlada celotno vprašanje prenesla v Organizacijo združenih narodov.

INTERNACIONALIZACIJA PROBLEMA

Gotovo je, da stvarnost južnotirolske manjšine v Italiji in problem slovenske manjšine nista v vsem enaka. Južnotirolski Nemci so v bocen-

ski pokrajini velika večina prebivalstva in tako je imela Avstrija tudi s podporo nemških politikov v takratni Zvezni republiki Nemčiji (zlasti na Bavarskem) veliko pogajalno moč v odnosu do Rima. Res je tudi, da je vse do padca berlinskega zidu Jugoslavija le bila komunistična država in torej njeni - sicer blagi - protesti niso v večnem mestu nikoli naleteli na ugoden odmev. Sedaj je drugače. Republika Slovenija je danes demokratična država na pragu Evropske unije in zato čisto upravičeno pričakuje, da se njen glas upošteva tudi v mednarodnih odnosih. Glas Slovenije pa ni dovolj močan, da bi primereno odjeknil v Rimu. Zeleti bi bilo, da bi Ljubljana bolj energično postavljala svoje zahteve za obrambo slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Večkrat je že izšla iz naših vrst ideja o internacionalizaciji problema Slovencev v Ita-

liji. Tudi parlament republike Slovenije je o tem že razpravljajal. Zato menimo, da bi danes morala to zahtevo dejansko postaviti.

Vsa slovenska politična javnost je odločno obsodila ta ponovni premik razprave o naši zaščiti. Nismo pa slišali niti besede od strani tistih, ki bi morali v prvi vrsti zastaviti tu svoj glas. To je na primer goriški senator in evropski poslanec, ki verjetno nima za potrebno nastopiti v tem za nas odločilnem trenutku.

Večkrat smo že pisali o Evropi in njenih kriterijih za manjšinsko zaščito. Danes obstajajo poleg evropskega parlamenta tudi razni drugi organi, kamor se lahko države ali posamezniki pritožijo o zadevi kršenja raznih pravic. Tako imamo tudi evropsko sodišče, pa še kaj drugega.

Res, da Slovenija ni še polnopravna članica Evropske unije. Morda bi zato bolj uspešno odmevala pritožba na zadevne organe OZN. Zato lahko rečemo le: *Videant consules...*

PO CECILIJANKI '99

Zadnje nedeljo se je zaključila letošnja 41. izdaja zborovske revije, posvečena sv. Ceciliji, zavetnici glasbe in petja. Na tej prestižni in obenem priljubljeni pevski manifesta-

ciji so sodelovali pevski zbori iz treh pokrajin naše dežele - kjer živijo Slovenci -, in sicer iz Gorice, Trsta in Vidma. Poleg teh so nastopili še zbori iz bližnje Slovenije in iz Koro-

ške. Sodeloval pa je tudi italijanski zbor kot predstavnik zveze USCJ. V soboto zvečer je v imenu prireditelja (ZSKP) navzoče pozdravila Anka Černic, v nedeljo pa je spregovoril predsednik Zveze dr. Damjan Paulin in poudaril zlasti pomen, ki ga ima goriška zborovska revija v našem mestu in sploh v slovenskem prostoru. Sobotnega koncerta se je udeležil tudi goriški nadškof msgr. Dino De Antoni v spremstvu škofovega vikarja za Slovence msgr. Oskarja Simičiča in tako pokazal svoje zanimanje za veliko slovensko kulturno manifestacijo v Gorici. Napovedovali so Valentina Pahor, Silvana Vogrič in Jan Leopoli. Oba večera je bila udeležba zelo številna.

Zbor Lojze Bratuž na letošnji Cecilijanki (Foto Sclauzero)

AB / STRAN 11

02 Jošt Žabkar
NOVI NEMŠKI PREDSEDNIK

03 Ivan Žerjal / intervju:
DRAGO ŠTOKA

*Vladna večina sopiha, težko sopiha:
preveč je preprirov. Danes zakrpaš
obleko, šivi pa popustijo že jutri...*
(Oscar Luigi Scalfaro)

04 Viljem Žerjal
OB PRVI ADVENTNI NEDELJI

04 Danijel Devetak / pogovor
P. TOMÁŠ ŠPIDLÍK

06 SOVODNJE V KNJIGI IN GRBU

07 Igor Devetak / pogovor
VILI PRINČIČ O BRATIH RUSJAN

08 Matjaž Rustja
BENEČIJA VČERAJ, DANES, JUTRI

10 Jurij Paljk / pogovor
MARJAN BREŠČAK

10 Tatjana Gregorič
SKLADATELJ ALOJZ AJDIČ NA OBISKU

12 Erika Jazbar
SALVATORE VENOSI ŽIV V NAŠIH SRCIH

13 Marjan Drobež
V POSTOPKU ZAKON O NUKLEARKAH

14 Mara Petaros
IZRAČUN NOVEMBRSKIH PREDUJMOV

SVET OKROG NAS

IZJAVA DEŽELNEGA TAJNIŠTVA

SSK ZA DOBER
ZAŠČITNI ZAKON

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti se je sestalo na redni mesečni seji 18. t.m. Na dnevnem redu je bila tudi točka, ki je za Slovence v Italiji posebno pereča. Gre za zastoje in nesporazumevanja glede zakonskega predloga za zaščito slovenske narodnosti skupnosti, ki živi v Italiji.

Prisotni so podčrtali dejstvo, da se že preveč časa širijo v našem zamejskem in širšem slovenskem prostoru govornice in glasovi, češ da bi bila SSK proti sprejemu Masellijevega predloga, ki čaka na boljše čase v hodnikih italijanske poslanske zbornice. SSK jasno in odločno zavrača omenjene žaljive očitke, saj je edina slovenska stranka Slovencev, ki živimo v Italiji, v tem razdobju že večkrat pokazala in dokazala, da se zavzema predvsem za dober zakon, tak, ki bi nudil italijanskim državljanom slovenske narodnosti dejanska zaščitna določila, vredna njihovega dostojanstva.

V ta namen so se predstavniki SSK sestali v Rimu s poročevalcem Masellijem, angažirali so manjšinske poslanke Caverija, Bruggerja in Zellerja, ki zastopajo slovensko stranko v italijanski poslanski zbornici, nemalo truda so vložili tudi v Sloveniji. Tako je aprila letos državni zbor republike Slovenije na predlog SSK obravnaval našo problematiko in se o njej izrekel z znano deklaracijo, ki jo je nato SSK posredovala vsem 1.000 italijanskim parlamentarcem.

SSK je nadalje pisala ministru za šolstvo Berlinguerju, predsednikoma senata Mancinu in poslanske zbornice Violanteju; slednji je na upravičeno zaskrbljenost, izraženo v pismu, tudi odgovoril. Slovenska stranka je informirala o dejanskem stanju glede zakonske zaščite stranke, ki so zastopane v državnem zboru republike Slovenije, vse institucije in odgovorne forume v Sloveniji, naj se zavzamejo za naš zakon.

V prejšnjih tednih se je SSK pridružila tudi javnemu zborovanju, ki sta ga v Vidmu pri-

redili nadškofija in univerza v prid zakonu za zaščito dvanajstih zgodovinskih jezikovnih manjšin, ki živijo v Italiji. Dne 18. t.m. pa je bila delegacija SSK v Rimu, kjer se je sestala s tajnikom Ljudske stranke Castagnettijem ter mu med drugim izročila amandmaje SSK k Masellijevemu predlogu ter daljši poseg, ki ga je v imenu SSK poslanec Caveri vključil med parlamentarne akte.

Spričo zastoja postopka zaščitnega zakona deželno tajništvo SSK predlaga, da bi politične komponente slovenske manjšine januarja 2000, takoj ob začetku parlamentarnega dela, javno manifestirale v Rimu in da bi delegacija le-teh prosila za sprejem pri predsedniku zbornice Violanteju, kakor so v teh dneh storile druge manjšinske skupnosti, ki jih je sprejel predsednik senata Mancino.

Deželno tajništvo poudarja, da v svojih prizadevanjih vztraja pri izhodiščih, ki jih vsebuje Bratinov osnutek, s katerim so takrat soglašale vse družbeno-politične komponente slovenske manjšine. Očitki radikalizma in nacionalizma so zato povsem brezpredmetni. Ob tem pa velja še povedati, da kritike, ki letijo na SSK, niso nikoli in nikjer meritorno zadevale amandmaje, ki jih je slovenska stranka predložila Masellijevemu osnutku.

Deželno tajništvo SSK zavrača tudi neoportune in brezpredmetne trditve, češ da bi stranka bila proti odobritvi Masellijevega predloga, ali še bolj nesmiselne ugotovitve, da bi amandmaji SSK upočasnili postopek sprejemanja zakona, kar pa je nemogoče, saj je za postopek čas že odmerjen.

SSK si prizadeva za dober zakon in ga skuša zato v danih pogojih izboljšati; parlament pa lahko v vsakem primeru odobri zakon, ki se mu zdi primeren, pri tem pa bo imela glavno vlogo občutljivost strank, ki sestavljajo vladno večino.

NAŠA ZAŠČITA

OBISK
V RIMU

Novi državni tajnik Ljudske stranke Castagnetti je v četrtek, 18. t.m., na sedežu stranke v Rimu sprejel predstavništvo Sveta slovenskih organizacij in Slovenske skupnosti in z njim obravnaval razne vidike zakonskega predloga za zaščito Slovencev v Italiji, ki je na dnevnem redu poslanske zbornice. V delegaciji so bili Sergij Pahor, Giorgio Banichig in Drago Štoka, ki so tajnika Castagnettija opozorili na dolgotrajno čakanje slovenske manjšine na zaščitni zakon in pokazali na posledice morebitnega nadaljnega zavlačevanja. Slovenski predstavniki so z zadovoljstvom podčrtali dejstvo, da Italija z omenjenim zakonskim predlogom prvič v svoji zgodovini obravnava Slovence v videmski pokrajini kot del slovenske manjšine in jih glede zaščite uravnava s Slovenci v Trstu in Gorici. Obenem pa so navedli tudi potrebo po izboljševanju sedanjega besedila, ki ne zadošča pričakovanjem slovenskega prebivalstva Furlanije-Julijske krajine.

Tajnik Ljudske stranke Castagnetti je zagotovil, da se njegova stranka zavzema za čimprejšnjo odobritev zakonskega predloga, in je vzel na znanje predlog, da se le-ta izboljša in dopolni v mejah možnosti parlamentarnega postopka. V ta namen je predlagal, naj se vzpostavijo stiki s krajevnimi dejavniki stranke.

Dr. Drago Štoka je tajniku Castagnettiju izročil dopis deželnega tajnika SSK Berdona s popravki in dopolnili, ki jih je predstavila slovenska stranka po poslancu Caveriju.

SDS ZA MANJŠINE

ZA VEČJO ODLOČNOST

Člani prve konference Socialdemokratske stranke Slovenije (SDS) so v soboto, 13. t.m., v Mariboru sprejeli tudi resolucijo o Slovencih v zamejstvu in po svetu, ki je seveda več kot zanimiva za nas, ki živimo v Italiji. V resolucijo so slovenski socialdemokrati zapisali, da je "skrb republike Slovenije za Slovence v zamejstvu - v Avstriji in na Hrvaškem, v Italiji ter na Madžarskem - in po svetu (za slo-

FANFANIJEVA SMRT

Na svojem domu v Rimu je umrl dosmrtni senator Amintore Fanfani. Prihodnjega februarja bi bil dopolnil 92 let. Bil je eden vodilnih predstavnikov krščanskodemokratske stranke in član ustavodajne zbornice. Zelo ponosen je bil, da je lastnoročno napisal prvi člen republiške ustave, ki določa, da je "Italija demokratska republika, katere temelj je delo". V prvih letih delovanja krščanskodemokratske stranke je pokojnik pripadal znani trojki vseučiliških profesorjev (Dossetti, La Pira, Fanfani), ki je vodila socialno strankino krilo in poudarjala nujnost, da se stranka dobro organizira. Bil je večkrat predsednik vlade in minister ter je nekaj mesecev predsedoval tudi Glavnemu zboru Združenih narodov. Kot Slovenci v Italiji pa moramo ugotoviti, da Fanfani ni kazal razumevanja za naše probleme kot tudi za probleme ostalih manjšin v Italiji. V ponedeljek, 22. t.m., je bil v Rimu državni pogreb.

venske izseljence in zdomce) ustavna kategorija in zato brezpogojna dolžnost slovenske vlade in parlamenta..." Socialdemokrati Slovenije so mnenja, da se Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah, ki jo je bil državni zbor Slovenije sprejel leta 1996, ne udejanja v praksi, saj je "velikokrat sicer izražena načelna podpora Slovincem v zamejstvu, konkretnih dejanj s strani vlade pa ni". SDS očita sedanji slovenski vladi medlo in neodločno zunanjo politiko, ko gre za vprašanje zaščite slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji. SDS trdi, da je globalni zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji nujnost, nadalje navaja, da je potrebno urediti z zakonom financiranje delovanja Slovencev zunaj državnih meja in to na podlagi uresničevanja načrtov in programov, zavzema se za gledljivost RTV Slovenija v zamejstvu, nadalje še za izenačenje nekaterih pravic Slovencev brez slovenskega državljanstva s pravicami tistih, ki ga imajo. SDS se tudi zavzema, da bi na prihodnjih volitvah omogočili vsem Slovincem po svetu volitve na najbolj racionalen način. Na koncu resolucije SDS pa je še ugotovitev, da bo z vstopom Slovenije v EZ nastal enoten prostor za vse Slovence, in "kako velik bo ta prostor, določamo zdaj, zato mora biti podpora ohranitvi slovenskega zamejstva prednostna naloga slovenske države".

ITALIJANSKA VLADA
PRED KRIZO?

Predsednik vlade D'Alema je pred nekaj dnevi, ko se je v Firencah končal vrh socialdemokratskih ministrskih predsednikov držav članic Evropske unije in ameriškega predsednika Clintona, izjavil, da bi morali po njegovem pospešiti odobritev pokojninske reforme, češ da tako zahteva občna korist. Njegove besede so povzročile pravi plaz protestov, kritik, negodovanja tako v krogih vladne večine kot seveda v opoziciji. D'Alema sicer zdaj skuša popravljati svoja izvajanja in pravi, da je mislil le na preverjanje trenutnega stanja, medtem ko se strinja, da začetek razprave o pokojninski reformi pride na dnevni red leta 2001, kot je bilo sklenjeno na pogajanjih med vlado in sindikati. Zelo jeked je bil bivši predsednik republike Cossiga, ki je dejal, da D'Alema menjuje stališča tako rekoč vsak drugi dan in da je treba pričakovati resno vladno krizo po božičnih praznikih. Čedalje bolj se tudi širijo glasovi o padcu sedanje vlade in celo o predčasni volitvah.

CLINTON NA KOSOVU

Ameriški predsednik Clinton je po vrhu v Firencah obiskal Bolgarijo in nato Kosovo. V Prištini je pozval kosovske Albance, naj skušajo pozabiti na preteklost, odpustiti tistim, ki so jim naredili hude krivice, in se zavzemati za mirno sožitje in sodelovanje med narodnostmi na Kosovu. Spet je ostro napadel srbskega predsednika Miloševića in se zavzel za zmago demokracije v Srbiji. Od tega bo tudi odvisna ameriška pomoč za obnovo Srbije.

JOHANNES RAU ZANIMIVA OSEBNOST

NOVI NEMŠKI PREDSEDNIK

JOŠT ŽABKAR

Johannes Rau, sedanji zvezni predsednik Nemčije, spada v tisto kategorijo ljudi, ki zavestno, trmasto in dolgoročno žele dobiti visoko funkcijo v državi. Po ravnih poteh in po vseh možnih ovinkih se mu je to posrečilo, pa čeprav je kdaj zgledalo, da bi se tudi ne branil postati kancler. S potrpežljivim čakanjem je končno prispele tja, kamor je hotel prispeti. Če že ne kancler, pa predsednik republike. Na poti navzgor je bil še mnogo drugega, predvsem pa predsednik deželne vlade Porenja-Vestfalije, dežele, ki ima v nemškem in evropskem kapitalizmu eno najpomembnejših ključnih postojank. Ambicije mu vsekar ne manjka. Hotel se je povzpeli visoko in to je tudi sedaj dosegel.

Po ideološkem prepričanju je Rau gotovo socialdemokrat. To je postal po raznih vasovanjih v grupacijah, ki so bile socialno, miroljubno in človekoljubno navdahnjene, ki pa niso bile socialdemokratske. V verskem oziru je Rau prepričan kristjan, ki rad citira iz Nove in Stare zaveze Svetega pisma. V družini so že tradicionalno ljubili zvestobo in resnicoljubnost, zapoved in prepoved, veselje, odprtost, prisrčnost. Verjetno je, da je bila domača atmosfera precej nasičena z idejami raznih stranskih evangeličanskih cerkva in ne toliko z idejami nemške evangeličanske Cerkve. Morda je bilo tu več Kalvina kot pa Luttra. Vse zgleđa, da je bil v družini dominanten pietizem. In pod besedo pietizem se lahko razume veliko stvari. V Rauovi družini je to pomenilo: pust je hudičeva iznajdba, radio in telefon sta prepovedana, prepovedani

Naš dopisnik iz Nemčije nam pošilja zanimiv dopis v zvezi z novim predsednikom ZRN. Objavljamo ga v dveh delih. (Ured.)

tudi alkohol in cigarete. In v ta kontekst spada tudi Rauov spomin na očeta. Oče je bil strog, pravičen, zgledna osebnost in bogaboječ ter dober poznavalec biblije, načitan in prisrčen govornik. Mati je bila tenkočutna, vedno pripravljena za stike z ljudmi, bogaboječa. V družini je bilo mnogo reči dovoljenih, nikoli pa se ni smelo grešiti proti ljubezni. Na univerzo Rau ni šel študirat, česar pa menda v poznejših letih ni prav lahko prenašal. Družina je že med drugo svetovno vojno nekaj vedela o koncentracijskih taboriščih v Rusiji in na Poljskem, v katerih naj bi mučili in streljali Jude, komuniste in socialdemokrate.

Kot gimnazijec je bil bodisi v jezikoslovnih kot tudi v naravoslovnih predmetih bolj šibek. Nemščina, zgodovina in verouk so bili edini predmeti, ki so ga zares zanimali. V matematiki in latinščini je baje imel velike težave. Zato je zapustil gimnazijo. Toda šele potem, ko je postal minister za znanost (ironija usode), se je definitivno odpovedal maturi. Kasneje je dolgo obžaloval, da je ni naredil. Evangeličanski pastor pa brez mature in univerze ni mogel postati. Od mladih let mu je ostalo zavestno krščanstvo, odkritosrčno srečanje z besedo božjo, pridiga in antinacizem, kar je vse podedoval po očetu in nekaterih pastojih. Najbrže je pa od matere dobil neko določeno milino in ljubezen do človeka.

DALJE

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / DRAGO ŠTOKA

NAČRTI IN ŽELJE OB 90-LETNICI GLASBENE MATICE

IVAN ŽERJAL

Glasbena matica praznuje letos 90 let.

S kakšnimi občutki praznujete ta visoki jubilej?

Celotni upravni odbor Glasbene matice gleda na ta visoki jubilej z mešanimi občutki: na eni strani so gotovo čustva ponosa na devetdesetletno opravljeno delo in poslanstvo na kulturno-glasbenem področju naše slovenske zamejske stvarnosti, na drugi strani pa so v nas še vedno bojzani pred jutrišnjim dnevom. Mislim predvsem na naš še nereseni finančni položaj in s tem v zvezi na poddržavljanje naših glasbenih šol in na njih dokončno pravno ureditev.

Predsednik upravnega odbora ste postali v obdobju, ko je bila GM v zelo hudih težavah.

Kakšno pa je sedanje stanje ustanove, ki ji predsedujete?

Lahko rečem, da smo najhujše prestali, in to ne samo s svojim naporom, ampak tudi s pomočjo vseh, ki so Glasbeni matici zares blizu: tu gre najprej omeniti obe naši krovni organizaciji, to je SKGZ in SSO, potem Urad za Slovence po svetu pri slovenskem zunanjem ministru, deželo Furlanijo-Julijsko krajino, ki nam s svojim letnim čezmiliardnim prispevkom gotovo omogoča preživetje, in končno razne javne ustanove, ki nam s svojo naklonjenostjo dajejo kisik v delu in vztrajanju upravnega odbora, profesorskega zbora in staršev gojencev samih za kolikor toliko dostojen

Te dni vlada na Glasbeni matici praznično vzdušje. Ta naša častljiva glasbena šola oz. sploh glasbena ustanova praznuje visoko okroglo obletnico - 90 let. Skozi desetletja je bila temelj slovenskega glasbenega snovanja na Tržaškem (in sploh na Primorskem) oz. v zamejstvu. Iz nje je izšla vrsta vrhunskih glasbenikov, ki so dosegli tudi svetovni sloves, sploh pa je bila eden od temeljnih dejavnikov za ohranjanje in utrjevanje slovenstva v naših krajih. Pred nekaj leti je zašla v hudo finančno krizo in je v določenem obdobju tvegala celo zaprtje, sedaj pa se je stanje vsaj delno izboljšalo, tako da upravitelji, profesorji, gojenci ter vsi prijatelji Glasbene matice sploh lahko gledajo nekoliko bolj optimistično na prihodnost. O pomenu visokega jubileja - 90-letnice - ter o stanju, željah in načrtih Glasbene matice smo se pogovorili s predsednikom upravnega sveta dr. Drago Štoko.

obstoj te naše osrednje glasbene ustanove, ki je skupaj s SSG, NŠK in SLORI-jem skupna ustanova vsem Slovincem v Italiji. Z doslej delno izpeljano sanacijo smo šele na začetni poti zdravljenja GM, toda s skupnimi naporom in s poddržavljanjem naših glasbenih šol, ki delujejo v okviru Glasbene matice in Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici, bomo, v to sem prepričan, kos izzivom sedanjega časa na glasbenem področju.

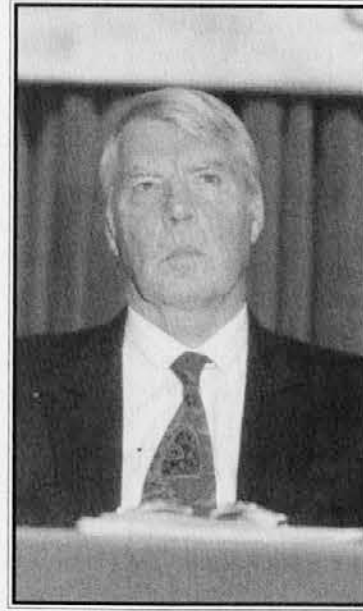
Razprava o zaščitnem zakonu, ki bi uredil tudi položaj GM, je bila dokončno odložena na prihodnje leto. Kakšne poti se vam zdaj ponujajo?

Če ne bo italijanski parlament še v tem šolskem letu, to je do maja leta 2000, odobril zaščitnega zakona v korist Slovencev v Italiji, bomo najbrž prisiljeni iskati drugačne rešitve, če bomo hoteli GM ohraniti

pri nemotenem življenju: mislim tu predvsem na nujo, da prisilimo sedanjo vlado, da s posebnim zakonskim odlokom uredi naš položaj, kar vlada lahko stori mimo parlamenta tako, kot nam je bilo še lansko pomlad zagotovljeno, a je potem vse skupaj zaustavil Masellijev zakonski predlog v poslanski zbornici.

Če se dobro spominjam, ste se precej časa zavzemali za ustanovitev javno priznanega slovenskega konservatorija. Je ta zamisel po vašem mnenju še vedno aktualna in izvedljiva?

V vseh zapisnikih in vlogah, ki jih je GM naslavljala na razne oblasti v vsem povojnem času, lahko razberemo, da je ta vedno zahtevala ustanovitev samostojnega slovenskega konservatorija in ta rešitev bi bila za nas najbolj pravična, saj smo tako ustanovo sposobni sami voditi. Za naših sedanjih skoro 700 go-

jencev in 25 stalnih profesorskih in administrativnih uslužbencev bi ustanovitev in vodenje slovenskega konservatorija ne smela biti nikaka težava. Kako to, da se kar naenkrat zdaj govori samo o sekciji pri tržaškem konservatoriju, mi ni še jasno. Seveda, pristajamo tudi na takšno rešitev, vendar menim, da bi bilo odprtje slovenskega samostojnega glasbenega konservatorija to, kar si vsi Slovenci v zamejstvu želimo in za kar smo se v teh povojnih letih tudi skupno prizadevali.

S takim ali drugačnim poddržavljenjem dela GM pa se zadeva še ne bo končala. Kaj bo s tistim delom ustanove, ki bo ostal privatnega značaja?

Z ustanovitvijo avtonomne sekcije bo dobljen del (zaenkrat ne moremo reči, kolikšen) gojencev sprejet na državno šolo, ki bo imela svoj sedež v stavbi, ki nam jo je tržaška občina že podelila in ki se nahaja v ulici Revoltella v Trstu. Tisti, ki ne bodo zainteresirani za državni konservatorij, bodo ostali v okviru Glasbene matice, ki bo še nadalje imela svoj sedež v ulici Ruggero Manna v Trstu in v bivši šoli Bazoviški junaki v Rojanu, kjer nam je bilo prav pred kratkim podeljenih nekaj šolskih učilnic. Šole v Gorici, v Špetru Slovenov in v Kanalski dolini bodo nemo-teno delovale tudi v bodoče.

Večkrat ste dejali, da bi morala GM imeti svoj sedež v tržaškem Narodnem domu. Vendar ste npr. prostore za avtonomno sekcijo že našli v stavbi v ulici Revoltella v Trstu. Kako bo s tem vprašanjem?

V Narodnem domu je imela GM svoj prvi sedež in svoje šolske prostore. Potegujemo se, da bi imeli pravico do ponovne, vsaj delne vseh v Narodni dom, ker bi nam bila tako vsaj nekoliko popravljena krovica, ki nam jo je fašizem povzročil s požigom doma, v katerem je imela GM svoje knjige, glasbila, note itd., kar je bilo vse skupaj za vedno uničeno.

GM je ena od t.i. "skupnih ustanov" Slovencev v Italiji. Kako sodelujete z ostalimi ustanovami - gledališčem, SLORI-jem in knjižnico?

Lahko rečem, da imamo z njimi zelo dobre odnose, v kolikor imamo korist skupnega sodelovanja.

To predvsem s SSG, s katerim smo prav te dni dobili skupno rešitev za naše koncertne dejavnosti v Kulturnem domu v Trstu. Zadovoljni smo, da je prišlo do te rešitve in da ne bomo več prisiljeni iti s svojimi koncerti v bivši Goethejev inštitut v Trstu.

GM je vedno bila nepogrešljiv dejavnik glasbenega izobraževanja in utrjevanja narodne zavesti tukaj živčevih Slovencev. V kolikšni meri je ta vloga še aktualna glede na vedno izrazitejšo zavzemanje za t.i. večkulturnost, ki se - tako v pozitivnem kot v negativnem smislu - pojavlja?

Že res, da nekateri tržaški desničarski prvaki v težnji po zavrnitvi Masellijevega zakonskega predloga, ki predvideva samostojno slovensko sekcijo za naše glasbene šole, trdijo, da govori glasba en sam jezik, ki je eden in isti za vse narode, toda pouk v slovenskem jeziku je za nas vedno aksiom, rekel bi sveta stvar, od katere ne more nihče od nas odstopiti, tudi če mu je trenutno pojem o multikulturnosti in o vsem, kar naj bi ta v bodoče prinašala naši skupnosti, lahko zanimiva stvar. Dejstvo pa je, da je naš slovenski jezik tudi naš materni jezik in da se mu zato ne bomo tako zlepa odpovedali, to niti v glasbenem svetu ne.

Zaradi večletne krize vaša ustanova ni mogla misliti na dolgoročne razvojne načrte. Sedaj se na koncu tunela nekaj svetlika. Boste izkoristili to priložnost za oblikovanje načrtov za novo tisočletje? Ste že razmišljali oz. ste že kaj odločili s tem v zvezi?

Vse je seveda odvisno od tega, kdaj bo in kako bo šola poddržavljena. Šele potem bomo s konkretnimi računi pri roki programirali in sklepali kaj natančnejšega. V načrtu imamo mnogo stvari. Naj omenim samo nekatere: večjo povezavo z glasbeno stvarnostjo v Sloveniji, s tem v zvezi tudi z glasbeno stvarnostjo tamkajšnje italijanske manjšine, s katero imamo danes žal bolj malo stikov. Potem so še tudi načrti našega ravnatelja prof. Bogdana Kralja, ki grede od razvoja obstoječih godbenih društev do razvoja drugih dejavnosti v tržaški okolici, na Gorškem, v Benečiji in v Kanalski dolini. Načrtov je mnogo, toda dokler se naš pravni status ne uredi, imamo žal, tudi zaradi znanih finančnih težav, pač zvezane roke. Imamo pa toliko vere v jutrišnji dan, da ne bomo kar tako odnehali od tega, kar danes delamo in programiramo.

Če mi je dovoljeno, bi se ob koncu rad zahvalil v imenu upravnega odbora Glasbene matice vsem tistim, ki so nam do danes omogočili biti pri življenju in nam bili v najtežjih časih vseskozi blizu. Mislim najprej na slovensko vlado in deželo Furlanijo-Julijsko krajino, na SKGZ in SSO, nato na vse naše politične in sindikalne sile, ki so se za nas na pristojnih mestih zavzele in bile GM ob strani, mislim na naše profesorsko in administrativno osebje, ki je v stalnem strahu za svoje mesečne prejemke, mislim na ves naš tisk doma, tu v zamejstvu in v Sloveniji, mislim končno na naše zavedne slovenske starše, ki nam zaupajo svoje otroke, in na vse naše občinstvo in prijatelje, ki so nam zvesto ob strani, v lepih in težkih trenutkih. Vsem tem iskrena hvala!

PISMO UREDNIŠTVU

VIDEZ IN REŠNICA O VLOGI MEŠANE ITALIJANSKO-SLOVENSKE ZGODOVINSKE KOMISIJE

Dne 21.10.1999 sem se v NG spotaknil ob radijsko izjavo sekretarja MZZ Franca Jurija, češ da Italija podpira delo mešane zgodovinske komisije z namenom, da se osvetli resnica in presežejo travme polpretekle zgodovine. Pri tem sem citiral diametralno nasprotno izjavo prof. dr. Jožeta Pirjevca (PD, 28.1.1999) in se slednjemu tudi pridružil v njegovem dvomu o tej domnevni spravi naravnosti Italije. Hkrati sem Juriju poodčil sajenje rožic in ne preveč tenkočuten odnos do obveščanja javnosti. V NG z dne 4.11.1999 pa je polemizirala z mojim zapisom dr. Milica-Kacin Wohinc trdeč, da mi je šlo pri njem zgolj za napad na Jurija in hkrati pojasnjujoč, da se delo mešane komisije z novoimenovanimi nadomestnimi člani spet obnavlja in to po dveh letih in pol za to, ki so ga povzročili odstopi ne samo na italijanski strani, in dolgotrajne birokratske procedure v vladnih organih. Novico o obnovi dela komisije tudi sam pozdravljam, vendar z navedenim pojasnilom ga. Kacinove niso bile osvetljene bistvene okoliščine, iz katerih bi se dalo sklepati o italijanski zavzetosti za spravo.

Npr. pri kateri vladi je prišlo do birokratskih zapletov? In zakaj se sploh obnavlja komisija, če je bilo poročilo "že davno napisano", kot to navaja prof. Pirjavec. Pa kje je obležalo vsa ta leta in ali ga je italijanska vlada sploh sprejela?

Pa tudi, če bi res prišlo do sprejetja poročila s strani Italije, vztrajam pri svoji bistveni izhodiščni misli iz svojega osporavanega sestavka, ki pa jo je Kacinova iz nerazumljivih razlogov povsem prezrla ali zamolčala, in sicer, da resno dvomim v spravo naravnosti Italije, kar želim utemeljiti tudi še s sledečimi širšimi razlogi. Tako držo bi lahko pripisali kvečjemu Nemčiji, ki je npr. desetletja, od sporazuma do sporazuma, strpno gradila svojo spravo s Čehi, jo kronala z mednarodno odmevno spravno deklaracijo, v kateri se je v korist miru, med ostalim, javno odrekla izgubljenim ozemljem in celotnemu zaplenjenemu premoženju treh milijonov pregnanih Sudetskih Nemcev. Ob tem so se njeni politiki, vključno s predstavniki pregnancev, brez slehernega slepomišljenja opravičili Čehom za storjeno zlo med vojno ter jih ob tem tudi

prosili odpuščanja. Italija pa je, nasprotno, ob neprestanem omalovaževanju, izigravanju ter poskuh spodbopavanja že sklenjenih meddržavnih sporazumov pol stoletja po vojni sprožila nad svoje pogajalsko šibke vzhodne sosedne silovite pritiske, ki so šli od vsakršnih diplomatskih izsiljevanj, prek kupovanja duš in drugih oblik packanja okrog Istre, pa vse do ponavljajočih se fojbarskih kampanj, s Pitüttovim procesom kot krono vseh teh revanšističnih popadkov. Da ne omenjam pri tem polstoletnega sprenevedanja okrog ureditve položaja Slovencev v Italiji, ki traja še danes. Torej obnašanje, ki še kako potrjuje Pirjevčev in tudi moj skepticizem okrog domnevne italijanske pripravljenosti na spravo. Še več, srečujemo se s povsem na glavo obrnjenim položajem, znotraj katerega se je včerajšnji agresor na času in okoliščinam primerno način poskušal spet spraviti nad svojo nekdanjo žrtev. In ob tem sprevrženem odnosu Italije do svoje preteklosti izpade govorjenje o spravi še kaj drugega kot zgolj sajenje rožic. Zato bo morala Italija postoriti še marsikaj drugega v svojem odnosu do Slovenije, da nas bo prepričala o svoji spravi naravnosti. Morebitno sprejetje in objava poročila mešane komisije je lahko le droben kamenček v mozaiku sprave ali pa skromna drobtinica z mize nadutege bogatina, s katero se nam ni treba zadovoljiti, če imamo kaj dostojanstva v sebi.

MILAN GREGORIČ

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BIFIJI
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

1. ADVENTNA NEDELJA

(1. Iz 63, 16b-17, 19b; 64,2b-7 // Ps 80 // 2. 1 Kor 1, 3-9 // Aleluja. Pokaži nam, Gospod, svoje usmiljenje in daj nam svoje rešenje! Aleluja. // 3. Mr 13, 33-37)

1. Iz 63: "Ti, Gospod, si naš oče, ... zakaj si nam zakrnil srce, da se te ne bojimo?"

PS 80: "O Bog, spreobrne nas."

2. 1 Kor 1, 3-9: "... da boste brez krivde na dan našega Gospoda Jezusa Kristusa."

Aleluja. Pokaži nam, Gospod, svoje usmiljenje in daj nam svoje rešenje! Aleluja.

3. Mr: "Bodite torej budni, ker ne veste, kdaj se vrne hišni gospodar, ... da vas ne najde spečih."

Tudi letošnji advent naj nas na novo prevzame s hrepenenjem po Bogu. Živimo namreč v svetu, ki shaja brez Boga, ga tudi izrecno zanika ali pa živi, kakor da bi ga sploh ne bilo.

Cerkev, ki je prejela zaklad razodetja zato, da ga neokrnjeno varuje in oznanja, nam v delu le-tega, t.j. v Sv. pismu, utrjuje ljubezen do živega Boga. Že v Stari zavezi ga imenuje "oče" (Iz 63). Peta Mojzesova knjiga trka na naša zakrknjena srca takole: "Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod je edini! Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo! Te besede... naj bodo v tvojem srcu. Ponavljaj jih svojim sinovom." (5Mz 6,4 nss). Že prej govori Gospod: "O, da bi le imeli takšno srce, da bi se me vse dni bali in izpolnjevali vse moje zapovedi, da bi bilo vedno dobro njim in njihovim sinovom". (5 Mz 5, 29).

Apostol narodov, Pavel, govori tudi nam vsem, ki živimo v poganskem vzdušju, naj "bi Boga iskali in se morda do njega dotipali in ga našli, saj ni daleč od nikogar izmed nas. Zakaj v njem živimo, se gibljemo in smo... »... saj smo po rodu iz njega« (Apd 17, 27-28).

Adventna berila nas kličejo k spreobrnitvi srca, če hočemo videti Boga takega, kakršen je. Želi, da se k njemu obrnemo tako, da poslušamo Božjo besedo pri nedeljski maši, pri zornicah; želi, da to besedo premisslujemo, tudi po skupinah, pri molitveni uri, pri pripravi jaslic ter na jubilejno leto 2000. Z našim Bogom se pogovarjamo, t.j. molimo: poslušamo in odgovarjamo, ko nas nagovarja. Smemo mu reči "Oče" in "Oče naš". Prosimo ga odpuščanja za vso nevero, za vse gorje, ki ga tudi danes povzročajo naša srca: "Reši nas, Oče, zla vojske, lakote, poplav, nalezljivih boleznih in šibe potresa; ne prepuščaj nas moči naše krivde."

Zahrepenimo po Gospodovem končnem prihodu, po poslednjem razodetju, po srečanju z njim iz oči v oči.

Pavel nam kliče: "Prebudi se, ki spiš, in vstani od mrtvih in razsvetlil te bo Kristus" (Ef 5, 14).

Spreobrnjenje srca torej zahteva čuječnost, vztrajnost, trdnost, treznost, upiranje duhu javnega mnenja, ki priznava samo svoj čas, ki pa vara in mineva. Zato naj bo vsak trenutek časa izraz ljubezni do Boga v pomoči potrebnemu, lačnemu, zavrženemu človeku. Boga, ki ga ni moč videti, pa gledamo v človeku, ki ga vidimo v katerikoli stiski in mu pomagamo. Ko nas dobesedno muči radovedno vprašanje, kakšen je vendar ta naš skrivnostni Bog, nam lahko pomaga učenjak in prevajalec Svetega pisma sv. Hieronim, ki je zadnja leta svojega zemskega življenja zaključil v votlini-štali Jezusovega rojstva v Betlehemu v premissljevanju in čudenju božji ljubezni, ki nas tako ljubi po krhkem človeškem božjem detetu v jaslih.

Prosimo Božjo Mater Marijo za svetlejši žarek vere v našega Boga, ki je postal človek.

S sklepom liturgičnega leta A je končal pisati svoja biblična razmišljanja o nedeljskih berilih naš dragoceni sodelavec dr. Zvone Štrubelj z Opčin. Njegovo zahtevno nalogo je s to številko prevzel g. Viljem Žerjal, župnik v Gabrjah, Rupi in na Peči ter štandreški dekan. Gospodu Štrubelju se za dosedanje in prihodnje sodelovanje v našem tedniku zahvaljujemo, kot smo tudi veseli, da je novo, obvezujočo nalogo sprejel gospod Žerjal.

PRED NOVIM DUHOVNIM TISOČLETJEM

DANIJEL DEVETAK

O patru Tomášu Špidlíku, ki ima v krogu sodobnih teologov pomembno mesto in besedo, smo že večkrat pisali. Po rodu Čeh, je leta 1940 stopil v Družbo Jezusovo; potem ko je bil leta 1949 v tujini posvečen v duhovnika, mu komunistični režim ni dovolil, da bi se vrnil domov. Božja Previdnost ga je privedla v Rim, kjer je od leta 1954 dalje poučeval na papeških univerzah patristiko in duhovno teologijo krščanskega Vzhoda. Sploh lahko rečemo, da ga je zadnje stoletje tega tisočletja močno zaznamovalo. Globoka življenjska in duhovna spoznanja ne le posreduje, ampak najprej živi. V tem je njegova moč, ko mu uspe s ponižnostjo in živo besedo najti pot do srca vsakega sogovornika, ki mu zna kot duhovni oče na preprost način navdihniti božje sporočilo in konkretno pomagati pri življenjskih izbirah. Zaradi svojih sposobnosti je veliko predaval po številnih državah, od ZDA do Rusije in Afrike. Leta 1991 ga je Ameriški bibliografski inštitut iz Raleigha v Severni Carolini imenoval zaradi njegovega vpliva na sodobno družbo za "najbolj cenjeno osebnost desetletja", tri leta kasneje pa je postal častni član sanktpetersburške Družbe za bizantinsko-slovanske študije. Doslej je spisal nad 50 znanstvenih knjig in nekaj sto člankov. Od leta 1991 živi v rimskem Centru Aletti, živem središču teologije, kjer si skupno z drugimi teologi v bratskem razmišljanju o prihodnosti vere še vedno prizadeva za ovrednotenje in poznavanje bogastev vzhodne krščanske tradicije na Zahodu.

Pred nekaj leti je p. Špidlík kot mojster duhovnosti vodil v papeževi kapeli v Vatikanu, nedaleč od Sikstinske kapele, tečaj duhovnih vaj za svetega očeta. Tedaj je Janeza Pavla II. prevzela intuicija, da bo usoda vere v Evropi tretjega tisočletja odvisna od sposobnosti Cerkev, da bi spet zadihala z obema kriloma pljuč svoje tradicije, torej z zahodno in vzhodno duhovno dediščino. In izrazil je željo, da bi bil ideal nove krščanske Evrope poslikan po stenah kapele s kamenčki mozaika. Delo je zaupal Alettiju duhovne umetnosti Centra Aletti. P. Špidlík je postavil tematske sklope na podlagi teoloških temeljev krščanskega Vzhoda in na osnovi misli Janeza Pavla II.; upošteval je njegovo zakoreninjenost v tradicijo, veliko pozornost do konkretnega življenja sodobnega človeka, njegova ekumenska prizadevanja, hrepenenje po novi evangelizaciji, smisel za dostojanstvo ženske, češčenje Božje Matere. P. Marko Rupnik pa si je na podlagi teh postavk zamislil teološki in

ikonografski načrt mozaikov, ki jih je v veliki meri tudi sam izdelal. Tako je nastala kapela, poimenovana po Odrašnikovi Materi (Redemptoris Mater), ki jo je sv. oče blagoslovil 14. novembra.

Ker bo p. Špidlík sredi decembra praznoval 80. rojstni dan, smo se z njim na kratko pogovorili. Iz njegovih klenih besed sevajo modrost velikega duhovnega učitelja, jasna vizija sodobnega sveta, predvsem pa brezmejna in brezpogojna ljubezen do Kristusa in Cerkev.

Kako ste v svojem življenju gledali na dve veliki ideologiji tega stoletja: nacizem in komunizem?

Z nacizmom sem imel grde izkušnje: bila mi je odvzeta možnost študija, Gestapo, prisilno delo; toda Previdnost me je vedno rešila vsega. In komunizem? Nanj sem gledal od daleč. V tujini živim od leta 1946.

Več desetletij ste poučevali na več univerzah vzbudno duhovnost in patristiko ter si vedno prizadevali, da bi Cerkev dibala "z obema kriloma pljuč"...

Krščanstvo se je začelo rojevati v Aziji in Afriki, šibiti pa se je začelo v Evropi. Zaradi tega moramo posredovati tisočletno evropsko tradicijo novim ljudstvom v celoti, torej sintezo Zahoda in Vzhoda.

Kateri so po vašem mnenju izzivi teologije po letu 2000?

Preseči racionalizem in abstraktnost, pokazati na vrednost osebe in duhovnega spoznanja.

V čem je prava veličina jubileja, ki je pred nami?

Tisočletje je konec "časa". In mi smo klicani, da čas posečemo, tako da preide v večnost.

Kako bo hodila po vašem mnenju Cerkev po prazničnem proslavljanju jubileja?

Nisem in nikakor nočem biti prerok. Cerkev je v duhovnem smislu nepredvidljiva. Po misli Pavla Evdokimova je Cerkev vdor Svetega Duha v grešni svet.

Večkrat imate možnost srečati papeža Janeza Pavla II. V postnem času leta 1995 ste imeli tudi odgovorno in privilegirano nalogo voditi duhovne vaje zanj in za njegove najozje sodelavce. Kako gledate na svetega očeta?

Neka teologinja je ostro kritizirala papeža: "Kako more tisti Poljak razumeti svet?" Na kratko sem ji odgovoril: "Pokažite mi človeka, ki misli, da razume svet, in jaz bom pokazal, da je heretik!" Svet je skrivnost. In sedanji papež? Ker ogromno moli, vliva veliko zaupanja v to, da hodi po poteh Previdnosti.

Karol Wojtyła je razglasil več blaženih in svetnikov kot njegovi predhodniki v zadnjih 400 letih...

Veliko število beatifikacij in kanonizacij je posledica zunanjih okoliščin: sedaj se namreč opravljajo informativni postopki po škofijah in v Rim prihajajo že dobro pripravljene za končno odobri-

tev. Poleg tega obiskuje sveti oče veliko dežel in krajevni škofje ga vedno prosijo, naj ob tistih priložnostih podeli njihovim svetim čast oltarja.

Poznate številne jezike, vzhodne in zahodne, sodobne in antične, tudi slovenščino. In vendar ljubite tišino in iščete govornice, ki ne potrebujejo besed.

Govorimo, torej komuniciramo z drugimi. In v tem občevanju lahko prevladajo sam jezik ali "glava" ali srce. To pa je odvisno od odnosa med eno in drugo osebo.

Napisali ste zelo zanimivo knjigo Ruska ideja. Kako bi lahko povzeli svojo vizijo dubovnega in kulturnega poslanstva Rusov, njihovega doprinosu k usodi človeštva?

Izraz "Rusi" je v množini, torej nedoločen. V svoji knjigi sem izbral ruske mislece, ki so odkrili pomanjkljivost naše sodobne kulture: ta ne upošteva "osebe", ki je nepopolnjava in razumljiva samo v luči Božje poklicanosti.

Kakšno prihodnost vidite za Evropo skupne valute in nasprotujočih si vrednot?

Valuta bo sicer enotna, obstajala pa bo zmeda ljudstev, ki se bodo mešala. Kristjani so klicani, da ustvarijo novo duhovno tisočletje.

Rad bi pisate tudi pravljice z duhovno vsebino.

Vsi imamo potrebo po ponovnem odkritju simbolov, vzetih iz življenja. Tudi to so pravljice.

Znani ste kot vedra in dubovita oseba. Kaj imata skupnega dubovnost in dubovitost?

Duhovitost je najboljša obramba proti hereziji in fundamentalizmu.

Stalno moliti v srcu. Kako lahko obranja sodobni človek notranjo "bigieno" in odprto odnos z ljudmi in stvarstvom v času individualizma in potrošništva, ki - se zdina - nakazujejo zadnjo stopnjo zgodovinskega razvoja?

Moderni človek poslušava vse ljudi in vse stvari. Naučiti se mora poslušati sam sebe in Božje navdihe.

Vi imate tudi veliko umetniško občutljivost za sodobno kulturo. Katera je po vašem mnenju vloga kulture v globaliziranem svetu?

Vera je bila vedno povezana z umetnostjo. Tudi danes je še vedno veliko ljudi, ki bi jo radi predstavili "znanstveno". Toda bolje je, da se vera povrne k svoji prvi ljubezni.

KAMPANJA "ODTEGLJIVI PRISPEVKI" ZA POMOČ CERKVI

KATOLIČANI ZA VZDRŽEVANJE DUHOVNIKOV

Iz podatkov neke raziskave, ki jo je naročila Italijanska škofovska konferenca CEI Inštitutu Cirm, je potrjeno, da so Italijani širokodušni pri dajanju. Iz raziskave je razvidno, da 71% vprašanih, ki so bili vsi odrasle osebe, redno ali pa včasih daruje denar v dobrodelne namene. Zdi se, da je ta darežljivost precej nesebična, kajti iz raziskave je razvidno, da 36% vprašanih ve za davčne olajšave za denarne prispevke v dobrodelne namene, a jih samo 1,8% vprašanih tudi uveljavlja.

Med različnimi darovi, ki jih lahko odbijete pri davčni prijavi, je že od leta 1989 tudi vsak dar za vzdrževanje duhovnikov in je namenjen 38 tisoč duhovnikom, ki opravljajo pastoralno delo v 224 italijanskih škofijah.

Je po 10 letih otipljivega dela na področju vzdrževanja katoliške Cerkve in duhovnikov vidna kakšna sprememba pri obnašanju katoličanov?

"Gotovo obstaja iz dneva v dan večja zavest. Toda čeprav se zdi deset let dolga doba, to ni dovolj, da bi lahko v teh letih spremenili obnašanje, miselnost ter navade, ki smo se jih navzeli v stoletjih," odgovarja **Paolo Mascari**, ki je odgovoren za promocijo in širjenje gospodarske pomoči in vzdrževanja Cerkve. "Večkrat se mi npr. godi, da me vprašajo, čemu služijo darovi za vzdrževanje duhovnikov, če pa vemo, da obstajajo že drugi darovi in prispevki v ta namen v župniji. Drugi pa mi celo pravijo, da so pričani v to, da duhovniki pre-

jemajo plačo od države ali celo Vatikana. So pa tudi taki, ki se nikdar niso vprašali, kako si duhovniki priskrbijo sredstva, da lahko jedo, da se oblačijo, da poskrbijo za vse tiste prvenstvene potrebe, ki jih ima vsak človek."

Ali lahko ugotovimo, da ni prišlo še do popolne odgovornosti katoličanov v odnosu do gospodarskih potreb Cerkve?

"Ne bi bil tak pesimist. Raje pa bi podčrtal, kako so ta vprašanja še ena zahteva in klic po boljšem informiranju, predvsem glede izenačevanja in pravice, ki sta v temeljih novega sistema."

Kaj predvideva novi sistem?

"Predvsem to, da naši škofijski duhovniki ne dobivajo več ničesar od države in prav tako ne od Vatikana. Nov sistem, ki se je rodil po spremembi konkordata leta 1984 in je stopil v veljavo l. 1989, predvideva, da lahko verniki vzdržujejo duhovnike na dva načina, ki sta med seboj povezana: najprej tako, da v domači župniji podpirajo svojega duhovnika, in nato tako, da darujejo Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero), ki darove zbira na državni ravni in jih potem porazdeli vsak mesec duhovnikom, ki so pomoči najbolj potrebni. Na ta način zagotavlja, da lahko vsi duhovniki imajo enakopravno pomoč pri svojem pastoralnem delu."

Koliko zaslužijo duhovniki, od tistega, ki je bil šele posvečen, pa vse do škofa?

"Račun je takoj narejen. Vsakemu komaj posvečenemu duhovniku se da 80 točk, ki s starostjo lahko pridejo do številke 139. Vsaka točka »velja« 19.600 lir. Torej bo novomašnik prejel 1.568.000 lir bruto dohodka, kar pomeni, da ima na mesec 1.332.140 lir čistega dohodka. Vsak škof, ki je dosegel mejo najvišjih možnih točk, prejme na mesec 2.352.000 lir bruto dohodka, kar pomeni, da prejme 2.113.462 lir čiste mesečne plače."

In kako se lahko zagotavlja vsem duhovnikom predvidena plača?

"Rekli smo že, da obstajata dva načina, ki upoštevata dve dimenziji našega cerkvenega dela: lastna krajevna skupnost in povezanost s celotno Cerkvijo. Za župnijskega duhovnika mora skrbeti v prvi vrsti župnijska skupnost, v kateri živi in dela. Tako je tudi veljavno, da lahko vsak mesec vsak župnik od darov, ki jih zbere v župnijski cerkvi, vzame 130 lir za vsakega prebivalca župnije. Krajevni darovi pomenijo, da je župnijska skupnost povezana s svojim duhovnikom in so znak njene odgovornosti za svojega dušnega pastirja; ti darovi pa se tudi navezujejo na stoletno tradicijo prvih krščanskih skupnosti. Nov sistem to stanje ohranja in spodbuja. Govorili pa smo tudi o izenačevanju. Različna velikost in zmogljivost župnijskih skupnosti lahko imata za posledico to, da je župnik, ki deluje v bogati skupnosti, lahko brez vsakih skrbi, medtem ko tisti, ki živi in dela v potreb-

nejši in skromnejši skupnosti, ne ve, kako bi preživel. Dovolj je, če povemo, da ima polovica vseh italijanskih župnij, okrog 13.000 jih je, v povprečju le tisoč prebivalcev in bi torej krajevni župnik v teh župnijah moral živeti s 130.000 lirami na mesec (130 lir na mesec na prebivalca župnije, kot določa pravilnik). Okrog 5.000 župnij ima v povprečju 10.000 prebivalcev, v katerih bi župnik lahko živel z 1.300.000 lirami na mesec. Ta različnost se popravi iz sklada darov za vzdrževanje duhovnikov, ki se jih lahko odšteje pri davčni prijavi. Darovi, ki so namenjeni Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov, so zato enakomerno porazdeljeni med tiste duhovnike, ki delujejo v skromnejših in potrebnih cerkvenih skupnostih."

Z novim sistemom imajo torej verniki dolžnost, da skrbijo za svoje duhovnike?

"Če bo prišlo do spremembe mišljenja, o kateri smo govorili v začetku pogovora, in se bosta soodgovornost in sodelovanje pri življenju Cerkve povečala, bo to imelo za posledico, da bosta občutek pripadnosti in soudeležnost pri odgovornostih, ki izhajata iz darov vsem duhovnikom in domačemu župniku, postala ne samo gola dolžnost, ampak gesta skupnega bratstva in spoštovanja do vseh naših duhovnikov. In to tudi zato, ker bomo omogočili vsem duhovnikom, da se bodo v celoti posvetili evangeliju z enako mirnostjo in računajoč na enaka sredstva, pa čeprav ne poznamo vseh duhovnikov, katerim bomo uspeli pomagati z našimi darovi, ki jih lahko pri davčni prijavi odbijemo."

MARIA GRAZIA BAMBINO

SVETNIK TEDNA

22. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

CECILIJA, MUČENKA

Nedeljskega in prazničnega bogoslužja si kar ne moremo predstavljati brez petja in spremljave orgel ali vsaj harmonija. Že Judje so pri svojem družinskem in občestvenem bogoslužju slavili Boga s petjem psalmov in hvalnic in to navado so od njih prevzeli prvi kristjani. V zgodovini Cerkve sta se petje in glasba vedno bolj razvijala. Drugi vatikanski cerkveni zbor je v svoji Konstituciji o svetem bogoslužju izjavil: "Glasbeno izročilo vesoljne Cerkve je zaklad neprecenljive vrednosti, vzvišen nad druge izraze umetnosti zlasti zato, ker kot cerkveno petje v zvezi z besedilom sestavlja nujno in neločljivo sestavino slovesnega bogoslužja."

V 15. stoletju so kot zaščitnico cerkvene glasbe začeli častiti sv. Cecilijo, ker je, kot pripoveduje poročilo o njenem trpljenju, na poročni slovesnosti v svojem srcu opevala Boga. Zato danes, na njen god, praznujejo cerkveni pevci in vsi, ki z glasbo bogatijo naše bogoslužje. Razen pevcev in glasbenikov so si jo za svojo zavetnico izbrali tudi izdelovalci orgel in umetniki jo pogosto upodabljajo ob orglah. Take podobe krasijo zlasti pevske kore po naših cerkvah.

Cecilija, rimska mučenka, je ena najznačilnejših likov prvih krščanskih stoletij. O njenem življenju in mučeniški smrti govori pasijon iz 5. stoletja, ki pa se po sodbi novejših raziskovalcev naslanja na trdne zgodovinske temelje. Ta mučenka zanesljivo ni legendarna oseba, kajti leta 1854 so v Kalistovih katakombah v Rimu našli njen grob poleg kripe papežev; ta najdba se ujema z navedbo pasijona, da je dal papež sv. Urban I., ki je Cerkev vodil v letih 222-230, Cecilijine posmrtno ostanke pokopati med škofi, spoznavalci in mučenci.

Omenjeni pasijon opisuje Cecilijo kot čisto devico, zaročeno s poganom Valerijanom. V poročni noči mu je Cecilija razodela, da božji angel čuva njeno deviško čistost. Soproga je prosila, naj sprejme vero v edinega Boga in se da krstiti, potem bo tudi on mogel videti angela, ki bo tudi njegov varuh. Valerijan je njeno naročilo izpolnil: šel je na Apijsko cesto in našel med grobovi skritega svetega starca papeža Urbana. Ta ga je poučil v veri in ga krstil. Ko se je Valerijan vrnil k svoji ženi, je zagledal ob njej angela, ki ji je podajal venec iz lilij in vrtnic. Valerijan je za krščanstvo pridobil tudi svojega brata Tiburcija. Brata sta se ponudila, da bosta pokopala mučenca, ki jih je bil dal usmrtiti mestni prefekt. Bila sta izdana, prišla sta v ječo in prefekt ju je obsodil na smrt z obglavljenjem. Iz pohlepa po njunem imetju je dal zapreti še Cecilijo ter jo obsodil na smrt: sežgana naj bi bila v lastni hiši, in sicer v peči za ogrevanje kopeli. Toda iz peči je prišla nepoškodovana, nato je prefekt ukazal, naj jo obglavijo. Rabelj jo je trikrat udaril z mečem, vendar je ostala živa še tri dni in v tem času razdelila svoje imetje. Papeža Urbana je prosila, naj njeno hišo posveti v cerkev.

Ime Cecilija, ki izvira iz znanega rimskega rodovnega imena Caecilius, je pri nas že dolgo znano, vendar pa ne posebej razširjeno. Druge oblike so: Cilka, Cila, Cilika - zadnji dve bolj na Štajerskem in v Prekmurju.

GOST JE BIL TUDI NOVOGORIŠKEGA MISIJONA 2000

BEOGRAJSKI NADŠKOF DR. FRANC PERKO BO KMALU RAZREŠEN

V Novi Gorici se je v nedeljo, 21. t.m., končal mestni misijon, ki so ga priredile tri župnije, v Novi Gorici, na Kostanjevici in v Solkanu. V četrtek, 18. t.m., je v okviru teme *Da bi imeli življenje* bil gost tudi beograjski nadškof, metropolit in predsednik Jugoslovanske škofovske konference dr. Franc Perko. V kulturnem domu je govoril o tem, ali je odrešenje potrebno. Zanimanje za njegova razmišljanja je bilo veliko, tako da dvorana ni mogla sprejeti vseh udeležencev.

Dr. Franc Perko je v Novi Gorici dal tudi intervju TV Primorka, v katerem je podrobno razčlenil razmere, v katerih katoliška vera deluje v Beogradu, Srbiji in v Jugoslaviji, opisal življenje in težave tamkajšnjih Slovencev in spregovoril o režimu Slobodana Miloševića, "ki je zadnji otok komunizma v Evropi." Ugodni dostojanstvenik je de-

jal, da je beograjska nadškofija, ki jo vodi, dva in polkrat večja od Slovenije, toda število vernikov se je zelo zmanjšalo in jih je zdaj še od 9 do 10 tisoč. V Srbiji živi okoli 17 tisoč Slovencev, ki spriče političnih razmer nimajo nobene zveze s Slovenijo, za vsak obisk v matični domovini pa morajo imeti vizum. Največja želja večine slovenskih rojakov, ki so v začetku nasledil geslom in propaganid režima, a so se postopno odvrčali od njega, je, da bi dobili slovensko državljanstvo. Kar zadeva naše rojake, je dr. Perko povedal, da so umrle že skoraj vse Slovenke, ki so v Beogradu pred drugo svetovno vojno bile zaposlene kot služkinje v uglednih in bogatih družinah. Tudi število redovnic, vseh je bilo okrog 900, ki so jih po drugi svetovni vojni izgnali iz Slovenije ter so dobile zatočišče in zaposlitev pretežno v Beogradu, je

zmeraj manjše. Zdaj je živih še 213 redovnic našega rodu. Nadškof Franc Perko je bil pesimističen zaradi zmanjševanja števila vernikov, pomanjkanja duhovnikov in redovnic oz. duhovnikov in slabega materialnega položaja katoliške Cerkve. Ljudje so zaprti vase, država je izolirana od sveta in sodobnih tokov, revščina je zelo velika, "tako da sploh ne vemo, kako ljudje lahko živijo... Beograjska škofija umira, toda umreti ne sme," je opozoril. Po mnenju nadškofa bo režim predsednika Miloševića sicer padel, toda ni mogoče napovedati kdaj. O svojem položaju pa je poudaril, "da bi včasih rajši šel v zapor, kot pa da bi v obstoječih razmerah vodil beograjsko nadškofijo." Pri tem je spomnil, da je bil v Beogradu v obdobju nekdanje Jugoslavije obsojen na pet let ječe, od tega pa je v vojaškem zaporu preživel tri leta.

Dr. Perko je že pred petimi leti zaprosil Sv. sedež, da ga zaradi boleznin in izčrpanosti razreši visokih cerkvenih položajev v Beogradu, Srbiji in Jugoslaviji. Svojo prošnjo je pozneje še nekajkrat ponovil, a ni bila uslišana. Med nedavnim obiskom v Vatikanu, kjer se je udeležil sinode evropskih škofov, pa so mu zagotovili, da "intenzivno iščejo naslednika". Imenovan naj bi bil ob koncu tega leta ali pa v začetku leta 2000. Tedaj bo dr. Perko po trinajstih letih službovanja v svojstvu beograjskega nadškofa, metropolita in predsednika Jugoslovanske škofovske konference zapustil Beograd in se vrnil v Slovenijo. "Če bom zdrav in pri močeh in če Bog da, bi rad prevzel mesto župnika v kakšni majhni slovenski župniji, najraje kje pod Krvavcem na Gorenjskem," je povedal televizijskim gledalcem.

Z uglednim cerkvenim dostojanstvenikom, ki je svoje dolžnosti opravljal in jih še opravlja v najslabših razmerah v Evropi, se je na TV Primorka pogovarjal naš sodelavec Marjan Drobež.

DRAGOCENO DELO O ZGODOVINI SOVODENJSKEGA OBMOČJA

SOVODNJE V KNJIGI IN GRBU

V občini Sovodnje ob Soči so letos proslavili dva pomembna dogodka, najprej spomladi izid vsebinsko bogate in zajetne knjige *Sovodnje skozi čas* in nato jeseni razvitje prapora z grbom.

Knjiga *Sovodnje skozi čas* je izšla v aprilu 1999 izpod peresa goriškega novinarja in dolgoletnega raziskovalca krajevne zgodovine Marka Waltritscha; izdala jo je in založila sovodnjska občina ob podpori Kraške gorske skupnosti in goriške pokrajine. Gre za bogato dokumentirano knjigo o krajevni zgodovini (224 strani, nad 100 slik). V uvodu izvršnega občinskega odbora je med drugim zapisano, da "je poznanje preteklosti potrebno širši skupnosti za pokončno držo danes kakor tudi za jasn pogled v jutri." Knjigo je avtor sam predstavil, ker bi občinski upravitelji po predpisih tega ne smeli storiti pred volitvami; občina pa jo je pozneje po volitvah poklonila vsem družinam v občini. Waltritsch si je iz raznih arhivov nagradil ogromno zgodovinskih in drugih podatkov, iz vsega gradiva je izbral najpomembnejše, zlasti o ljudeh in dogajanjih, kar gotovo najbolj zanima vsakega občana. S svojimi izsledki je ovrgel marsikatero zmotno trditev domačinov, npr. glede nastanka železniške postaje v Rubijah, župana barona Bianchija itd. Avtor knjige govori najprej o Rimljanih, zlasti o rimskem mostu na Soči v bližini kraja, kjer se izliva Vipava v Sočo, kjer so "zrasla obljudena naseleja šele po prihodu Slovanov", kar pričajo slovenska krajevna imena Sovodnje, Gabrje, Peč, Rupa, Miren itd. Obnavlja nato zgodovinska dogajanja prek srednjega veka (o posestih goriških grofov, med katerimi so omenjene tudi Sovodnje, o dolžnostih tlačanov, o urbarjih, vdorih Turkov itd.). Zanimivi sta poglavji o gradu v Rubijah, o Primožu Trubarju, ki je v njem pridigal (1563), ter o Napoleonovem prihodu v naše kraje. Sledijo poglavja o dogajanju v 19. stoletju, o nastanku samostojne občine Sovodnje, o županah, ko so si Slovenci prizadevali za javno uporabo slovensčine, nato o dobi pred 1. svetovno vojno, o prosvetnih dejavnostih (društva Nada, Zvezda, Straža, Novi Žar, Danica itd.). Avtor navaja tudi dogodke črne

SOVODNJE SKOZI ČAS

MARKO WALTRITSCH

kronike, nasprotja med strankami, posamezniki in društvi, izčrpno opisuje 1. svetovne vojno, nato izredno težke razmere po njej, dobo fašizma, ukinitve samostojne občine itd. V obsežnem poglavju obravnava obdobje 2. svetovne vojne; v njem so prikazane vojne razmere, protifašistične dejavnosti domačinov, posebno v zvezi s slovenskim odporiškim gibanjem, navedbe žrtev, povojne spominske svečanosti itd. Natančno je opisano tudi stanje sosednjih vasí. Posebno poglavje je namenjeno stanju o po vojni dobi, najprej obnovitvi občinske samostojnosti, nato vsem dejavnostim, težavam, problemom, zastavljenim ciljem in prizadevanjem občinskih upraviteljev v raznih uravnih razdobjih. Tu pa tam je tudi govor o odnosih med večinsko levičarsko stranko Občinske enotnosti in svetovalci stranke opozicije. Sovodnjska občinska uprava se ponaša z uspehi in dosežki na raznih področjih, to so postavitev spomenikov padlim, obeležje slovenskim športnikom, Kulturni dom (22.10.1972), pobratenje s Škofjo Loko (1978), občinska telovadnica v Sovodnjah, Kulturno-športni center na Vrhu sv. Mihaela, plinovod, zamenjava imen ulic, poimenovanje osnovne šole po Petru Butkoviču-Domnu itd. Zelo pomembna pridobitev občine Sovodnje, kar velja tudi za občini Doberdob in Števerjan, je bila potrjena uradna raba slovenskega jezika v občinskem poslovanju, a to le po večletnih prošnjah in protestnih za-

htevah. Knjiga vsebuje torej veliko podatkov ne le o občinskem upravljanju, o današnjih problemih okolja in ekologije, ampak tudi o vsem, kar se je dogajalo v občini v mandatnih dobach županov Jožefa Češčuta, Vida Primožiča in sedanjega Igorja Petejana, ki so si dolgo let prizadevali z vsemi svojimi sodelavci, da bi dosegli priznanje za slovenski značaj tega področja. Publikacija *Sovodnje skozi čas* je obsežno in dragoceno delo o zanimivi zgodovini sovodnjskega območja. Zamisel o njej se je rodila leta 1995 ob pogovoru občinskih upraviteljev z novinarjem.

V nedeljo, 24. oktobra, je bila ob 17.30 v občinski telovadnici v Sovodnjah velika slavnost, na kateri so razvili sovodnjski prapor z grbom. Na sporedu je bil najprej nastop godbe na pihala Kras iz Doberdoba, nato je imel slavnostni govor župan inž. Igor (uradno Marco) Petejan. Sledilo je svečano razvitje prapora. Slovesnost je obogatila folklorna skupina iz Rezije. Ta dan je bil za sovodnjsko občino pomemben, saj se je uresničilo dolgoletno prizadevanje občinskih upraviteljev, da so dali naši slovenski občini ustrezno obeležje, ki priča o zgodovini in stvarnosti občine ob sotočju rek Vipave in Soče. Pobuda za prapor in grb se je rodila že pred več leti. Sklep za izdelavo grba je sprejel občinski odbor v decembru 1996. Izdelavo osnutka je občinska uprava naročila arhitektu Danilu Antoniju iz Nabrežine. Izdelani osnutek je bil na županstvu nekaj časa na ogled občanom. Junija 1997 je občinski svet delo soglasno odobril in ga poslal v Rim za potrditev. Po nekaterih popravkih je končno 8. januarja 1999 podpisal dekret republiški predsednik O.L. Scalfaro, pozneje še vladni predsednik Massimo D'Alema. Na praporu živordeče barve je v grbu na svetlomodri podlagi grafični prikaz dveh rek, ob tem je narisan rubijski grad, najbolj značilna stavba v občini; na desni strani stoji mlinsko kolo, ki spominja na stari mlin ob Vipavi v Rubijah, na levi pa hrastova vejica, simbol Krasa. Nad grbom stoji krona, obvezni znak občin v Italiji, nad krono pa je napis: "Comune di Savogna d'Isanzo - Občina Sovodnje ob Soči".

EPD

NOVA RAZSTAVA PRI SKERKOVH V TRNOVCI

BOGDAN BORČIČ V BAJTI

V soboto, 20. t.m., so v likovni galeriji v Bajti v Trnovci, na domačiji slikarke Zore Skerk in odvetnika Jožeta Skerka v večernih urah svečano odprli razstavo grafičnih listov slovenskega likovnega umetnika Bogdana Borčiča, ki nosi pomenljiv naslov *Sredozemski navdih*.

Umetnika je pred številnimi uglednimi gosti in sedaj že številnimi ter rednimi obiskovalci razstav v galeriji zakoncev Skerk predstavil v slovenskem jeziku dr. Zoran Kržišnik, starosta slovenskih likovnih kritikov in direktor Mednarodnega grafičnega likovnega centra in mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani, v italijanskem jeziku pa je o slovenskem umetniku spregovoril prof. Giulio Montenero. Oba sta si bila edina v tem, da gre pri Borčičevih grafikah za izjemno zavestno, racionalno in dovršeno tehniko; umetnikov likovni rokopis pa je tudi dovršen in do potankosti izdelan. Za glasbeno točko je po predstavitvi poskrbel kitarist Marko Feri, ki je s svojim ubranim igranjem pričaral med prisotne nadih Sredozemlja, s katerim pa so bili tudi obdani, saj so Borčičeve grafike domala vse posvečene svojstvenemu upodabljanju Sredozemlja, pa naj gre skozi školjke ali za stilizacijo drugih sredozemskih elementov.

Bogdan Borčič se v likovni galeriji Skerk v Trnovci predstavlja z nizom grafik, katerim je skupna zavezanost Sredozemlju in umetnikovem doživljanju le-tega. Dr. Zoran Kržišnik je v ličen trijezični katalog pomenljivo zapisal, da je umetnik "kot večina mojstrov ljubljanske grafične šole hkrati slikar in grafik, a zavestno ločuje oba svetova." Umetnik je namreč motiviko za svoje grafike našel na otroku Komiža, od koder izvira očetov rod

in kjer se je umetnik kot otrok igral ob vodi. Od tod njegovo tri desetletja dolgo in že skoraj obsedeno ukvarjanje z nenehnim upodabljanjem školjk, spiral, ki so le abstrakcijsko nadaljevanje izpeljave iz školjke, ki je še danes prepoznavna v skoraj vseh njegovih delih, tudi tistih, kjer se vam na prvi pogled zazdi, da je ni na grafičnem listu.

Umetnik razstavlja tako jedkanice kot suhe igle in akvatinte, črno-bele in barvne grafike, ki so nekakšen prezej njegovega tridesetletnega umetniškega ustvarjanja. Že preprostemu obiskovalcu razstave je takoj jasno, da umetnik izjemno skrbno pazi na izbiro papirja za grafične liste, saj včasih uporablja bel, včasih "rumenkasto-umazan papir", ki pa mu je samo podlaga za likovno pripoved, ki mestoma na prvi pogled deluje enolično, morda preveč racionalno, saj Borčič pred nami niza nepregledno število v omejenem prostoru grafičnega lista skrajno razuzumsko razvrščenih

školjk, a morda to počne samo zato, da bi v gledalcu vzbudil vtis neskončnosti morja in vsega živega v njem, da bi pokazal, kako tudi v njegovem likovnem ustvarjanju ni meja. Zadnja Borčičeva dela bi lahko uvrstili v minimalistični likovni slog, za katerega je značilno zavestno približevanje bistvenemu. Pred nami so zato grafike, na katerih se mrežasto razporejene pojavljajo samo pike namesto školjk, končno le ploskve: zdaj v zlatem rezu postavljene, zdaj drugače. Hladnost na videz pretiranega pozitivističnega in racionalnega umetnikovega likovnega rokopisa mehča topla barva papirja grafičnega lista, tako da celostna umetniška pripoved deluje umirjeno, dognano in dovršeno.

JUP

OBVESTILA

NOVA KNJIGA O JEZIKU V NADIŠKIH DOLINAH

Na Oddelku za jezike in kulturo srednje in vzhodno-evropskih držav - ulici Zanon št. 6 v Vidmu - bo v petek, 26. t.m., ob 11. uri kot gost katedre za slovenski jezik in književnost na Fakulteti za tuje jezike in književnosti videmske univerze filolog prof. Anton Maria Raffo spregovoril o knjigi *Italijansko-nadiški slovar*, ki je pred kratkim izšla. Delo, ki je prvo te vrste, je sad triletnega truda in prizadevanj dveh italijanskih diplomantk z univerze v Firencah. Knjigo bo slušateljem in gostom predstavil predstojnik katedre za slovenski jezik in književnost prof. dr. Nikolaj Mikhailov.

SSG: MONODRAMA IN KNJIGA

V ponedeljek, 22. t.m., je v prostorih slovenske gledališke hiše v tržaškem Kulturnem domu potekal večer v znamenju uprizoritve monodrame sarajevskega igralca Zijaha A. Sokolovića z naslovom *Glumac... je glumac... je glumac*. V predstavitve knjige Aleksandra Valiča *Sanje in resničnost* o prvih letih Slovenskega narodnega gledališča v Trstu po drugi svetovni vojni. O dogodku bomo podrobneje poročali prihodnji teden.

ŠTIRJE VELIKI VEČNI ROMANI

Silas Marner - Tkalec iz Raveloeja je manj znan in v slovenščino prvič preveden roman angleške pisateljice George Eliot. V slovenščino je ta krajši, lepi in izjemno dobro napisani roman iz angleškega jezika preliha Irena Trenc Freljih, ki je knjigi na pot dodala tudi zapis o delu in pisateljici. George Eliot je roman napisala med septembrom 1860 in marcem 1861 in zgodbo vzela iz takratnega podeželskega življenja v Angliji, ki ga je pisateljica dobro poznala, saj se je bila prav s podeželja prebivala v sam vrh angleškega časnikarstva in romanopisja, pa čeprav pod psevdonimom. Njeno pravo ime je namreč bilo Mary Ann Evans. Imela je težko, a izjemno plodovito življenje, napisala pa je nekaj temeljnih del angleške literature, med temi je *Silas Marner* kot biser, ki ga ne bi smelo biti, a se je na srečo tudi pisateljici "zgodil", kajti nameravala je napisati veliki roman o renesančni družbi v Firencah, kamor je odšla na daljše počitnice, pa so je njena vzgoja, navezanost in še kaj v romanu privedli do ljubega angleškega podežlja z vero in miti, običaji in verskimi sektami. To je čudovit roman o človeku, ki gre skozi vrsto težav v življenju,

tudi tistih, ki si jih sam s svojo skopostjo nakoplje, a se končno najde v danju drugemu.

Slovenski prevajalec Janez Gradišnik pa je prevedel roman slovitega pisatelja Hermanna Hesseja *Stepni volk*, čigar knjige se še danes odlično prodajajo. Irena Samide je romanu napisala spremno besedo, v kateri pove, kako so sicer izjemno priljubljenega avtorja *Sidharte* in drugih literarnih del ob izidu *Stepnega volka* napadali tako bralci kot kritiki, ker naj bi "ril po blatu". To je roman o Harryju Hallerju - nekateri so in še danes vidijo v njem Hesseja samega, ki se odpravi na iskanje samega sebe. V bistvu gre za zgodbo o petdesetletniku, ki je vsega in morda še najbolj samega sebe sit in se začne zato spet iskati. Hesse je vedno trdil, da je to roman o "verujočem" in ne nihilističnem človeku.

Za konec našega zapisa smo prahrinili še zadnji roman, ki je izšel v letošnjem letniku *Veliki večni romani*, in sicer roman slavnega italijanskega strokovnjaka za srednji vek in pomenoslovje Umberta Eca *Ime rože*. V slovenščino ga je iz zapletene italijanščine mojstrsko prelihal Srečko Fišer, spremno besedo pa je knjigi na pot pod

naslovom *Konstrukti resnice* napisal Tomo Virk. Kaj še povedati o tem romanu, ki je iz dobrega medievalista in semiotika Umberta Eca naredil medijsko zvezdo, mu prinesel goro denarja, o romanu, ki je izšel v brežestvilnih prevodih in v več kot deset milijonih izvodih po vsem svetu. Menimo, da je malokaj dodati. Preostane le eno: če *Imena rože* še niste brali, ga vzemite v roke in pojdite v srednji vek z Viljemom in Adsonom. Prijetno potovanje boste imeli in srednji vek ne bo nič več mračen! Postalo pa vam bo tudi jasno, zakaj so Ecu do sedaj dali že dvajset častnih doktoratov. Mož veliko ve in zna dobro pisati. Da je napisal tudi kako netočnost *Vlmenu rože*? Saj je to samo literatura; v tem je njena meja in lepota obenem.

JUP

POMEMBNO ODLIČJE

Predsednik republike Slovenije je odlikoval s Srebrnim častnim znakom svobode republike Slovenije revijo pevskih zborov Primorska poje "za tridesetletno širjenje pevske kulture in ljubiteljske kulturnoumetniške dejavnosti v celotnem slovenskem kulturnem prostoru, še posebej tostran in onstran primorske meje." Podelitev priznanja je bila v sredo, 24. t.m.

Pri Mladinski knjigi je v zbirki *Veliki večni romani* izšlo pet knjig, v katerih so zbrani slovenski prevodi takih romanov, za katere tudi sami bralci radi rečemo, da so večni. Gre za tista temeljna dela, ki so že v dobi svojega izida temeljito posegla v literaturo, nekatera od njih pa so postala klasična. Med njimi so tudi taki romani, ki jih radi jemljemo v roke večkrat v življenju. Prav gotovo je eden teh dolgi in opevani roman *Ana Karenina* Leva Nikolajeviča Tolstoj, ki je izšel v prevodu Gitece Jakopin, medtem ko je Vanesa Matajč napisala spremno besedo z naslovom *Resničnost kot morala*. O tem romanu o Ani Karenini, nesrečni, a morda prav zato toliko bolj verjetni ženski, se je dosti pisalo, saj je njen lik postal že mit našega stoletja. Morda je *incipit* romana eden najbolj znanih in citiranih, saj se glasi takole: "Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje." Če je hotel Tolstoj s tem stavkom zastaviti in tudi uokviriti svoj roman o ruski aristokratski družbi v drugi polovici 19. stoletja in v njem prikazati samo zgodbe nekaterih srečnih in nesrečnih družin, mu je to več kot le uspelo, saj je pred nami realistična freska ruske družbe. Nesrečna Ana Karenina pa je rdeča nit, ki povezuje dogajanje.

GORIŠKI RAZISKOVALEC VILI PRINČIČ OB 90. OBLETNICI PRVEGA POLETA

EDVARD IN JOŽE RUSJAN, GORIŠKA "ZRAKOPLOVCA"

IGOR DEVETAK

Vemo, da Edvard Rusjan ni goriškega rodu.

Bil je otrok tega območja na stičišču narodov. Rodil se je namreč v mešanem zakonu. Oče Franc je bil Slovenec iz Renč, mati, Grazia Cabas, pa iz furlanske Medee. Po poroki sta se odselila v Trst, kjer je Franc Rusjan odprl sodarsko delavnico. V Trstu se jima je leta 1886 rodil Edvard, dve leti prej Jože. Zaradi prehude konkurence v sodarski obrti se je na prelomu stoletja družina preselila v Gorico, kjer je oče kupil hišo v ulici Cappella pod Kostanjevico. V večji lopi, ki je bila na dvorišču, je izdeloval sode, pomagala pa sta mu tudi sinova.

Edvardu je vselej stal ob strani brat Jože, čeprav se o njem veliko ne govori.

Čeprav sta brata Jože in Edvard po meščanski šoli obiskovala in uspešno opravila večerino trgovsko šolo v slovenskem Šolskem domu, sta se oba zanimala za tehniko in mehaniko. Edvard je bil med drugim odlični kolesar, ki si je svoja dirkalna kolesa kar sam izdeloval. Zlasti so ju pritegnili letalski poizkusi, ki sta jih uspešno opravljala brata Wright v ZDA. Prvi polet sta le-ta opravila decembra 1903. V Evropi pa so se v tekmo z Američani spustili zlasti Francozi, ki so v Bleriotu, Voicinu in Farmanu imeli najbolj bojevitve privržence letalstva. Dirka v iskanju najboljših rešitev je pritegnila in navdušila tudi mladega Edvarda, ki je kar požiral knjige in publikacije s tehnično vsebino. Pri devetnajstih se je odločil, da bo tudi sam poskusil srečo v dokaj neznanem svetu poletov in se z vso vnetostjo v pionirsko delo. Brat Jože mu je bil v veliko pomoč, kajti bil je spreten obrtnik in vsako delo mu je šlo dobro od rok.

To je bil čas pionirjev, doba neverjetnih ustvarjalnih sil na prelomu stoletja in tisočletja.

Prve gradbene poskuse sta brata opravljala kar v domači delavnici pod Kostanjevico, nato pa sta si zgradila leseno lopo na goriških Malih Rojcah, večji travnati površini, ki se je takrat razprostirala med Gorico in Stan-

drežem (na tem travniku sta danes goriški atletski in nogometni stadion, pa tudi drugače je območje dokaj na gosto pozidano). Male Rojce so torej postale vežbališče in kasneje vzletišče prvih letalnih strojev bratov Rusjan. To se je dogajalo leta 1909. Četrtek, 25. novembra, tega leta pa bo ostal zapisan z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega letalstva. Tega dne je prvi vzletelo letalo Eda 1, sad večmesečnih naporov in prizadevanj bratov Rusjan. Prvi polet sicer ni bil posebno dolg - le kakih 60 metrov v višini 2 metrov -, pa vendar je ta skromni uspeh prepričal goriška pionirja letalstva, da njuni napori niso zaman. Letalo je pilotiral mlajši od bratov, triindvajsetletni Edvard. Šlo je tudi za prvi polet motornega letala na ozemlju tedanje Avstro-Ogrske, saj je znameniti avstrijski konstruktor Igo Etrich poletel komaj nekaj dni kasneje. Tudi Italija je v teh pionirskih poizkusih nekoliko zaostajala za ZDA in Francijo. Italijan Aristide Faccioli je vzletel šele kak mesec po Rusjanu.

Po manjših popravilih in dodelavah na letalu je Edvard spet poletel nekaj dni kasneje. Takrat je šlo že za vsega spoštovanja vreden let, saj je krhko letalo preletelo razdaljo 500 metrov v višini 12 metrov. O teh uspehih se je hitro razvedelo po mestu, tako da so radovedneži kar oblegali travnik ob Soči. Zaradi nediscipliniranih gledalcev je teden dni pozneje prišlo do nesreče. Med preizkusom naleta je letalu pot prekrižala kočija. Kljub zaviranju je letalo zadelo obnjo. Letalo Eda 1 in kočija sta bila po-

vsem uničena, konja hudo ranjena, kočijaž in Edvard pa nista utrpela poškodb. Za brata Rusjan je bil to hud udarec, saj sta morala vse začeti znova, kar pa zaradi pomanjkanja denarja ni bilo tako preprosto. Med drugim so jima tudi oblasti prepovedale, da bi nadaljnje poizkuse opravljala na Malih Rojcah. Prisiljena sta bila si poiskati novo vzletišče, ki sta ga našla v bližini Mirna, južno od Gorice (Velike Rojce).

Kateri odmev so imeli njuni podvigi?

Bila sta izredno iznajdljiva in delavna, saj sta kljub skromnim sredstvom od januarja do konca avgusta 1910 izdelala šest med sabo zelo različnih letal, s katerimi je mladi Edvard opravil več uspešnih poletov. Šlo je za eno, dvo in trokrlce, med katerimi je po originalnosti izstopal eleganten enokrilec Eda 5. Zaradi prešibkega motorja (znamke Anzani francoske izdelave, komaj 25 KM) pa sta Rusjana okusila tudi več neuspehov. Med drugim so bili v domačih krogih njuni poskusi še vedno tarča zasmehovanja in porogljivih dovtipov. Vse drugače pa so Rusjana obravnavali v krogih vojaških oblasti in strokovnih združenj. O prvih poletih je o goriškem Slovincu pisalo dunajsko časopisje, ki je celo promoviralo nabiralno akcijo za pomoč pri nadaljnjih preizkusih letenja. Če se je iz tega kaj izcimilo, ni znano, najbolj verjetno pa je, da pravega odziva ni bilo. Edino pomoč je Edvard našel v krogu prijateljev in nekaterih goriških trgovcev. Rusjana sta se torej znašla v precepu: nadaljevati ali odnehati? Iz hude zagate ju je

rešil zagrebški tovarnar Mihajlo Merčep, ki ju je oktobra 1910 povabil v Zagreb, kjer jima je nudil vso finančno in tehnično pomoč.

Kaj sta torej storila?

Brez odlašanja sta povabilo sprejela. Že po dveh mesecih snovanja in dela je nad Zagrebom poletelo prvo letalo z imenom Merčep-Rusjan. Šlo je za lep in dokaj kvaliteten izdelek, ki je dosegel višino 100 metrov in se v zraku zadržal več kot 10 minut. Preden pa je stekla redna proizvodnja teh letal, je Merčep nameraval prirediti daljšo turnejo po evropskih mestih, kjer bi letalo predstavili morebitnim kupcem. Najprej je bil na vrsti letalski miting v Beogradu, ki pa je bil za mladega goriškega pilota usoden. Tam se je 9. januarja 1911 komaj štiriindvajsetletni Edvard smrtno ponesrečil. Močan sunek vetra je odlomil krilo in letalo je strmoglavilo pod obzidje trdnjave Kalemekdan. Beograjčani so pripravili veličasten pogreb, ki je prerasel v manifestacijo bratstva med jugoslovanskimi narodi. Edvard Rusjan je bil že 34. žrtev med pionirji letalstva, pokopan pa je na beograjskem novem pokopališču. Od njegovih bližnjih se je pogreba udeležila samo ena sestra. Ni pa znano, če je v Beograd odpotovala kaka posebna delegacija iz Gorice.

Spomenik v Novi Gorici spominja na letalo s povešeni krili. Je to poklon junaštvu ali tragičnemu koncu?

Postavili so ga leta 1960. Načrt zanj je izdelal arhitekt Janez Lenassi. Lepi spomenik je iz železobetona in, rekel bi, da je v obliki v nebo štrlečih kril. Osebnost ga vidim kot spomenik junaštvu in hrepenenju človeka, da bi poletel pod oblake.

Kako se Gorica spominja enega svojih odličnih mož?

Mesto, kjer je Slovenec Edvard Rusjan živel in delal, žal še ni našlo politične volje, da bi na primeren način ovrednotilo njegove pomembne tehnološke dosežke. Drugod po svetu bi bili na to ponosni in bi po pionirju letalstva bržkone poimenovali kako ulico ali trg.

Samo nekaj let kasneje, med prvo vojno, so letala že imela vlogo v vojskovanju. Labko sklepamo, da so se od Rusjanove smrti dalje razvila z neverjetno hitrostjo?

Res je. Letala so bila v Rusjanovem času okorna in nezanesljiva. Tehnologija pa je napredovala z bliskovito naglico, tako da je v nekaj letih letalstvo doseglo kar neverjetne rezultate. Z izbruhom prve svetovne vojne je letalstvo postalo tudi pomemben vojaški stroj, ki je s svojo hitrostjo uspel prenesti vojne operacije tudi daleč v sovražnikovo zaledje.

So poskusi pionirjev-amaterjev potekali istočasno z industrijskim izgrajevanjem letal ali pa so bili njegovi predhodniki?

Nedvomno so bili to predhodniki industrijske izgradnje letal. Sami niso imeli možnosti, da bi serijsko izdelovali letala, priznati pa jim moramo nezadržno poštrevovalnost in iznajdljivost pri iskanju najboljših tehnoloških rešitev v mehaniki in aereodinamiki. Te zamisli, izsledke in dosežke so v naslednjih letih pridno upoštevale tudi velike tovarne letal, ki jih je ustvarila prva svetovna vojna. Prav gotovo sta bila tudi Rusjana deležna pozornosti vojaških oblasti. Usodni padec je žal preprečil njune sanje.

So se na Goriškem obranili spomini na brata Rusjana?

Samo delno in še to skoraj izključno v krogih slovenske narodne skupnosti. Generacije, ki je Rusjana osebno poznala, žal ni več. Kot se to dogaja v teh dneh, se ju od časa do časa spomnimo z zapisom, včasih priredimo predavanje ali razstavo, in to je v glavnem vse. Zaradi nesrečnih zgodovinskih okoliščin (dve svetovni vojni in dvajset let fašizma), ki so tragično zaznamovale Goriško, se je žal ohranilo razmeroma malo dokumentov o pionirskem delu bratov Rusjan. Izpod peresa Goričana Zlatka Bisaila je v obliki povesti leta 1958 izšla knjiga, ki je postala neke vrste osnova za vse nadaljnje raziskovalno delo o letalskih prizadevanjih bratov Rusjan. Podobno knjižico je pred kakimi 25 leti napisal Sandi Sitar, zgodovinar iz Ljubljane, ki je goriškima bratoma posvetil dolgo poglavje še v knjigi *Letalstvo in Slovenci*.

Kje pa so njuni potomci?

V Gorici teh skoraj ni več. Številna družina se je porazgubila po svetu še pred začetkom prve svetovne vojne. V Argentino so se preselili tri Edvardove sestre in dva brata, med katerimi tudi Jože. Z Jožetovo izselitvijo se je žal izgubil dragocen vir podatkov, pa tudi zgodovinarji in številni raziskovalci si niso kdove kako prizadevali, da bi izsledili Edvardovega sodelavca. Umrli je v Buenos Airesu leta 1979 v visoki starosti 95 let! S pomočjo nečakinje Grazie, ki kot edina od Rusjanov še živi v Gorici, je bil prav v zadnjih tednih vzpostavljen stik z Jožetovimi nasledniki v Argentini. Kaj se bo iz vsega tega izcimilo, bo pokazal čas in vztrajno raziskovalno delo.

Kaj se novega pripetlja?

Prav te dni je stekla akcija, ki jo je pripravilo ZSSDI v sodelovanju z nekaterimi slovenskimi in italijanskimi društvi. S privolitvijo goriškega šolskega skrbništva je bil porazdeljen poseben dvojezičen prospekt s kratkim besedilom o tehnoloških dosežkih bratov Rusjan. To bo prvič, da bo tudi italijanska javnost "odkrila" in spoznala svoja "zamorčana" someščana. Čez nekaj mesecev pa je v središču mesta predvidena večja razstava.

Odkod vam zanimanje za Rusjana?

Gotovo je to zasloga očeta in strica, ki sta mi že kot dečku pripovedovala zgodbe o Rusjanah in njihovih letalih. Počasi je vse to otroško dojetje širših razsežnosti, zlasti še dogodkov, ki so zaznamovali Goriško. Prizadevanja bratov Rusjan nedvomno spadajo zraven.

ZGODOVINOPISJE O 20. STOLETJU

MNENJE O OKROGLI MIZI (2)

GORAZD BAJC

Kot že povedano, je bilo na okrogli mizi vnesenega veliko gradiva za razpravo. Od vsega začetka je bilo jasno, da ni bilo mogoče razvijati vseh tem, vsekakor pa je monopolizacija teme o prevelikem političnem vplivu na zgodovinske pisarje le preveč zasenčila vse ostalo. Takoj je namreč prišlo do iskre in zanetil se je spor že v zvezi z izborom referentov za kakšen simpozij, čemur so se polemično nadaljevala številna ugibanja, zakaj je v slovenskem zgodovinsko ostalo toliko neobdelanega: ali je res prihajalo do tolikih pritiskov na raziskovanje, koliko je prevladoval marksistični determinizem, koliko je bilo previdnosti pred izbiro raziskav in zato samocenzure zgodovinarjev itd.? (Ali ne bi bila to zanimiva tema za zgodovinsko raziskavo o zgodovinsko pisarju? Med drugim se je takšne teme doslej edini konkretno lotil Aleš Gabrič: *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953-1962*, Lj, 1995, še posebno v poglavju *Usmerjena preteklost*, str. 291-302.) "Naelektreno" vzdušje je večinoma bipo-

lariziralo aktivne udeležence (tretji "pol" je raje pasivno sledil kot nemi razsodnik) na brezkompromisne kritike vpliva prejšnjega sistema, z bolj prikrito kritiko še danes vidnih posledic preteklosti pri nekaterih, ter na tiste, ki so bili bolj prizanesljivi do preteklih zunanjih (beri partijskih) dejavnikov in so krivdo raje videli v zgodovinarjih samih, češ da so bili tudi oni sami del partijskega sistema, in, bolj prikrito, da nimajo sedaj pravice kritizirati, ker so bili tudi oni sami soudeleženci in soustvarjalci takega zgodovinskega... V takšnem vzdušju je bilo logično, da ni dobilo legitimnega prostora ključno vprašanje revizije in kakšna naj bi sploh bila taka revizija, da bi se ji odvzel tisti do sedaj splošno uveljavljeni negativni predznak o zanikanju nacističnih grozodejstev. Pri tem bi omenil tudi eno izmed najbolj zadetih ugotovitev o neskladju med zgodovinarji 20. stoletja, ki jo je sprožila Jera Vodušek Starič, in sicer o terminološki neuskladitvi in zato zmešnjavi med samimi zgodovinarji. Škoda, da je to eno izmed temeljnih vprašanj katerekoli znanstvene ali humanistične vede ostalo brez vsakršnega odziva, saj bi

moralo biti že od nekdanje rešeno. Pri takšni nedorečenosti se je končal "prvi polčas" okrogle mize. Očitno "odmor" je le pripomogel, da se je "drugi polčas" začel v bolj sproščenem duhu in napovedoval bolj konstruktivno debato. V manjši meri se je sicer še vedno občutilo trenje iz prvega dela, načele pa so se nekatere drugačne teme, kot npr. proučevanje kulturne zgodovine in konkretnesega interdisciplinarnega pristopa. Vse skupaj pa je ostalo premalo poglobljeno. Razpravljalci so se premalo dotaknili iskanja novega, kot bi lahko bil npr. že omenjeni metodološki pristop o umestitvi slovenskega zgodovinskega v širši kontekst, kot ga zagovarja Peter Vodopivec itd. Moj končni vtis je, da bo vsak zgodovinar nadaljeval kot doslej in sledil tisti metodološki giji dela, ki jo je bil navajen. Pomembnejše bi se mi pri tem zdelo vprašanje, na kakšen način prikazati sedanjim in bodočim študentom zgodovine, kako obravnavati zgodovino in kakšno metodološko usmeritev pri tem uporabiti. Vedno bolj se namreč poraja sum, da je slovensko zgodovinsko zašlo v slepo ulico t.i. slovenocentrizma, kar pomeni, da ne vidi

ničesar drugega razen svojega, zaradi česar ne more celoviteje dojeti zgodovinske dinamike dogodkov. Vprašanja so v tej smeri seveda bolj kompleksna. Še marsikaj bi bilo potrebno narediti v tej smeri, takšna okrogla miza bi lahko bila le začetek.

Na koncu me je začelo spremljati nadležno vprašanje, ali je slovensko zgodovinsko pisarje o 20. stoletju zamudilo priložnost? Po daljšem premisleku sem le prišel do zaključka, da ni bilo prav tako. Že res, da je bilo pri mnogih udeležencih okrogle mize premalo pripravljenosti do konstruktivnejše debate. Vsakdo je prišel že prepričan in hotel ostale prepričati ali pa si prizadeval, da ga ne bi drugi prepričali. Nepozornemu poslušalcu bi lahko tako šinilo v glavo, da bi enostavno povlekel črto in zaključil: kot so prišli, tako so tudi odšli. Pozorno spremljanje pa je kljub vsemu nudilo kakšen zanimiv drobec, ki bo slovenskemu zgodovinsko pisarju pomagal naprej. Pozitivno je že npr. priznavanje odkrite ali pa prikrite odvisnosti v prejšnjem režimu ali pa opozarjanje, da ne bi nekdanjega partijskega "vsiljenega" poenostavljenja nadomestilo sedanje "postosamosvojitveno" poenostavljanje. Skratka, vsi so bili mnenja, da še obstaja nevarnost politične instrumentalizacije zgodovinskega pisarja.

KONEC

SLOVESNOST V DIJAŠKEM DOMU

20 LET SDZPI

V četrtek, 18. t.m., je v veliki dvorani Slovenskega dijaškega doma Srečko Kosovel v Trstu potekala slovesnost ob 20-letnici delovanja Slovenskega deželnege zavoda za poklicno izobraževanje.

Leta 1979 je bil namreč ustanovljen SDZPI, in sicer na pobudo petih slovenskih ustanov: Slovenskega deželnege gospodarskega združenja, Dijaške matice, Kmečke zveze, Sindikata slovenske šole in Slovenskega raziskovalnega inštituta. V tem obdobju je zavod v vseh treh pokrajinah dežele Furlanije-Juljske krajine, kjer živimo Slovenci, pripravil več sto tečajev, ki jih je

obiskalo nad 6.000 tečajnikov. Po besedah predsednika SDZPI-ja Branka Jazbeca so danes razmere precej drugačne kot v času ustanovitve s spreminjanjem italijanskega šolskega sistema, pa tudi z novimi možnostmi sodelovanja v slovenskem prostoru.

Na četrtkovi slovesnosti, ki se je udeležilo tudi večje število uglednih gostov, so tudi predstavili priložnostno brošuro ter statistični oris 20-letnega delovanja, ki ga je pripravila Norina Bogatec. Predstavljen je bil tudi krajši video o zavodu, ki ga je izdelal goriški Kinoatelj.

VEČER V OPENSKEM PROSVETNEM DOMU

RAZGOVOR OB KNJIGI "JUBILEJ 2000"

V četrtek, 18. t.m., je v Prosvetnem domu na Opčinah kljub slabemu vremenu potekal razgovor ob izidu knjige dr. Egidija Vršaja *Jubilej 2000 - Moderna ekonomika, krščanska sociala, narodne manjšine*. Na razgovoru, ki sta ga priredila knjižnica Pinko Tomažič in tovariši in društvo Finžgarjev dom, so o delu spregovorili - poleg avtorja - dr. Drago Legiša, prof. Tomaž Simčič, Miloš Budin in Ivo Jevnikar.

Dr. Drago Legiša se je zauzavil pri poglavjih, ki v knjigi obravnavajo razvoj moderne ekonomije oz. ekonomije v zadnjih 200 letih. Pri tem je zgoščeno podal razlago o razlikah med različnimi tipi gospodarstva, o pojmi, kot so npr. socialna oz. pravna država, globalizacija idr. Pohvalil je avtorja, ki je po njegovih besedah strnjeno podal snov, ki je predmet najmanj štiriletnega temeljnega študija na univerzi. Knjiga, je dejal Legiša, je napisana jasno, natančno in v vsem razumljivem jeziku.

Prof. Tomaž Simčič je orisal del knjige, v katerem je govor o krščanski sociali. Avtor Egidij Vršaj je v tem delu podal pregled vseh pomembnejših cerkvenih dokumentov o socialnem vprašanju od

prve papeške okrožnice na to tematiko, *Rerum novarum* papeža Leona XIII. iz leta 1891, do danes. Tako so zaobjete koncilске konstitucije, papeške okrožnice in nekatera pomembnejša besedila raznih škofovskih konferenc. Vršajeva knjiga, je še dejal Simčič, je priročnik za orientacijo pri teh vprašanjih, pa tudi prispevek k dialogu.

Ivo Jevnikar in Miloš Budin pa sta analizirala tisti del knjige, kjer je govor o narodnih manjšinah. Jevnikar je pri tem poudaril jasno avtorjevo tendenco, da zahteva prisotnost etike tudi pri obravnavi teh vprašanj. Za avtorja je zaščita manjšin temeljnega pomena in zato je naravno vključena v knjigo. V tem delu je orisana definicija narodne manjšine, pa tudi dokumenti mednarodnega prava, ki urejajo

to problematiko. Avtor, je še dejal Jevnikar, postavlja kot pogoj za enakopraven status manjšine tudi zajamčeno zastopstvo in prisotnost predstavnikov manjšin tam, kjer se odloča, pa tudi nujnost mednarodnega nadzora. Nasprotuje tudi preštevanju članov manjšine in pravi, da recipročnost ni nobeno strašilo, ampak cilj za doseg višjega standarda manjšinskih pravic.

Za Miloša Budina je potrebno imeti pred očmi dve osnovni dejstvi: demografski trend, po katerem število prebivalstva, in tudi manjšine, krepko nazaduje, in značaj slovenske šolske populacije, glede katere nekatere študije pravijo, da bo l. 2005 večina sestavljena od otrok iz mešanih ali celo neslovenskih zakonov. Na osnovi tega, je dejal Budin, je treba nare-

diti neko projekcijo za naprej in postaviti v ospredje slovenski jezik in slovensko kulturo ter stvari postaviti tako, da ne bodo nosilci le-teh samo Slovenci. Ena glavnih skrbi manjšine mora biti šola, ker ima vtis, da bo slovenska šola kmalu dobila - ravno glede počevanja slovenskega jezika - močnega konkurenta v italijanski šoli. Na gospodarskem področju, je še dejal Budin, pa si je težko zamisliti samostojno slovensko gospodarstvo v liberalni družbi s svobodnim tržiščem in konkurenco. Verjetno bi kazalo razmišljati o neki družbeno-gospodarski solidarnosti med slovenskimi podjetniki.

Po besedah avtorja knjige dr. Egidija Vršaja pa so vse tri tematike, ki so obravnavane v knjigi, povezane z gospodarsko bazo. Človek, ki ni gospodarsko neodvisen, ni niti politično svoboden. Vršaj je poudaril pomen izobrazbe in poklicne izobrazbe, kar je navsezadnje tudi kultura, izobrazba in način življenja.

iž

V CERKVI SV. MARIJE VELIKE

MATI BOŽJA OD ZDRAVJA JE KLJUB SLABEMU VREMENU ZBRALA LJUDI

Izredno slabo nedeljsko vreme, ki je dejansko ohromilo tržaško pokrajino, ni pokvarilo že tradicionalnega in vedno lepo obiskanega praznovanja Matere Božje od Zdravja v prostorni cerkvi sv. Marije Velike na tržaški zaobljubni dan, 21. novembra. Slovesni obred je letos vodil tržaški škof vikar za Slovence msgr. Franc Vončina, ki je v svoji homiliji ugotavljal, da sodobni človek velikokrat pozablja, da so še na svetu neozdravljive bolezni (rak, AIDS) in da je še vedno zelo potrebno in hvalevredno zaupanje v posredovanje Matere Marije. Poudaril pa je tudi, da je

v naši sredi velika potreba po molitvi za zdravje ne le posameznika, ampak tudi naših družin in širše slovenske skupnosti v tem zamejskem prostoru. Med obredom se je msgr. Vončina posebej spomnil tistih, ki se zaradi bolezni in težav ter slabega vremena niso mogli udeležiti lepe in doživete slovesnosti, med katero je pel Združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča. Vsekakor pa gre priznanje tudi ljudem, ki se niso ustrašili snežnega meteža in silne burje ter so prišli k sv. Mariji Veliki.

OB 150-LETNICI POSVETITVE CERKVE

SLOVESNOST PRI OBNOVLJENEM NOvem SV. ANTONU

Župnija Novi Sv. Anton v Trstu je v četrtek, 18. t.m., obhajala 150. obletnico posvetitve svoje cerkve. Ob tej priložnosti so priredili slovesnost, s katero so praznovali tudi zaključek obnovitvenih del v notranjosti te največje tržaške mestne cerkve, v kateri so od vsega začetka imeli svoje mesto tudi slovenski verniki. Slovesno bogoslužje pod obnovljeno kupolo je vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, ob njem sta ob altarju stala italijanski župnik, g. Muggia, in msgr. Marij Gerdol, ki skrbi za slovenske vernike v tej župniji. Ob teh pa

je somaševalo še kakih 25 duhovnikov iz vse škofije. Redna slovenska prisotnost v tej cerkvi se je odražala tudi med slovesnostjo, saj je bilo prebrano slovensko berilo, združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča, ki tudi vsako nedeljo in praznik vodita petje med slovensko mašo v tej cerkvi, pa je zapel dve pesmi. Škof Evgen Ravignani se je izrecno zahvalil slovenski župniji in skupnosti za sodelovanje pri svečanosti.

VEČER V DRUŠTVU SLOVENSkih IZOBRAŽANCEV

BENEČIJA VČERAJ, DANES, JUTRI

MATJAŽ RUSTJA

Uvodne misli, ki so se zaključile z debato, so se sukale okrog izdaje dveh knjig o Beneški Sloveniji. Prva knjiga je ponatis "prirodnoznanstvenega in zgodovinskega opisa" Beneške Slovenije Simona Rutarja. Ob stoletnici prve izdaje se je Združenje E. Blankin iz Čedadada (predsednik združenja je Giorgio Banchig) zavzelo za faksimilirano izdajo Rutarjevega dela s spremno besedo zgodovinarja Branka Marušiča. Druga knjiga pa predstavlja izsledke obširne raziskave Riccarda Rutarja o diplomirancih iz Nadiških dolin v letih 1975-1997. Raziskavo so omogočili Slori, krožek Studenci in občine Nadiških dolin.

Kulturni delavec Giorgio Banchig je predstavil Rutarjev ponatis *Beneške Slovenije* in najprej prebral odlomek iz navedenega dela. Že pred sto leti je Rutar pisal, da Beneški Slovenci "dan za dnem pešajo in se izgublajo", vzroke pa vidi v geografskem položaju, saj vse doline naravno težijo proti italijanski ali furlanski nižini, in v dejstvu, da premalo "občujejo z avstrijskimi Slovenci", da se torej Slovenci med sabo premalo poznajo. Tem vzrokom se je v našem stoletju pridružil še veliko drugih, med katerimi velja omeniti poitalijančevanje v šolah, fašizem, nacionalizem (posebno po drugi svetovni vojni), tajne organizacije (glej *Mračna leta Benečije*), izseljevanje... Benečiji pa je bila usodna globoka socialna in ekonomska sprememba od 60. let dalje. Kar naenkrat je izginila stoletna ruralna skupnost, ki je temeljila na domu,

V ponedeljek, 22. t.m., je Društvo slovenskih izobražencev vabilo na večer, ki je s širokim naslovom *Benečija včeraj, danes, jutri* skušal potegniti črto pod situacijo Beneške Slovenije na pragu tretjega tisočletja. O zgodovini, sedanosti in nekaterih pogledih v prihodnost so spregovorili Giorgio Banchig, Riccardo Rutar, Branko Marušič in Emidij Susič.

FOTO: KROMA

cerkvi in vasi. Zaradi izseljevanja in zaposlitve v ravnini je postala družba meščanska in delavska, kar pa ni nikoli bila. Nastopila je vrsta problemov, med katerimi je bilo najhujše vprašanje identifikacije, ki je velikokrat vodilo v asimilacijo. Banchig je dejal, da je seveda nujno ohranjanje korenin, večja pa je potreba po strukturah, institucijah in trdni ekonomiji.

Branko Marušič je zgodovinsko uokviril nastanek Rutarjeve knjige v prejšnjem stoletju. Po avstrijski šolski reformi v letu 1850 se je interdisciplinarno amatersko raziskovanje obrnilo v poklicno delo, ki je na področju zgodovine doseglo preporod v letih 1870-80: rodila se je prva skupina poklicnih slovenskih zgodovinarjev, v katero prištevamo tudi Simona Rutarja, rojenega leta 1851 v vasi Krn. Po diplomu v Gradcu in po dolgoletnih študijskih in delo-

vnih potovanjih po Avstriji in Balkanu se je leta 1890 vrnil v domače kraje. Tragično je preminil v Ljubljani 1903. leta, zapustil pa je veliko gradiva in del (med najpomembnejše sodi zgodovina Tolminske). V letu 1899 pa je Slovenska Matica iz Ljubljane izdala *Beneško Slovenijo* v okviru založniškega programa Slovenska zemlja (načrt si je dal nalogo, da zapiše zgodovino slovenskega naroda po pokrajinah). Delo, ki ima še danes velik pomen, je približalo ta del slovenske zemlje matičnemu narodu.

Ravnatelj Slorija Emidij Susič je izrazil nekaj uvodnih misli k raziskovalnemu delu Riccarda Rutarja. Raziskava, ki je izšla v knjižni obliki marca letos, presega meje podatkarstva o diplomirancih in sega na področje narodne in kulturne identifikacije. Problem asimilacije zastavljamo dve vprašanji: ali jo je mogoče za-

ustaviti ali ta proces lahko obrnemo. Za proces deasimilacije pa so potrebni (v glavnem) trije pogoji: proces je odvisen od ozračja medetničnih odnosov, drugič se moramo vprašati, kje tiči vrednota pripadnosti na vrednostni lestvici posameznika, in tretjič, ali obstajajo v skupnosti podpore (organizacije...), s katerimi se posameznik identificira. Vsekakor pa je proces zelo dolg.

Riccardo Rutar je pojasnil nastanek in sestav ankete. Slori se je zaustavil pri problematiki narodne pripadnosti beneških ljudi, izbral je primek anketirancev v diplomirancih od leta 1975 do leta 1997 in sestavil anketo s približno sto vprašanji. Rutar je odgovore 407 izpolnjenih anket analiziral in predstavil grafikone z zanimivimi izsledki, ki upajo v boljši jutri. Stanje pa je vsekakor pereče, predvsem zaradi demografskega padca, bolj zaradi upada rojstev kot izseljevanja. Leta 1921 je bilo v Nadiških dolinah 17.000 ljudi, leta 1998 pa približno 6.500. Nezanemarljiva je tudi razpršenost po teritoriju: na 170 kvadratnih kilometrih je sedem občin in 155 vasic. In to področje nima imena, v katerem bi se vsi identificirali. Zgodovina in zločinska politika pod Italijo sta izsrkali ponos beneškemu človeku, ki je bil 400 let gospodar na svoji zemlji, pa čeprav pod Beneško republiko. Na delu so bile seveda še druge sile.

Danes pa so nastopili primernejši časi. Nastala je špestrska dvojezična šola in zrušil se je berlinski zid. "Ne obupaj na lastni prihod - Naj pride še sila peklenska - Ne uniči slovenski narod!" (Beneški Domoljub, Soča, 1871).

PRIREDITEV OB ODPRTJU OBNOVLJENEGA SEDEŽA

"ZDAJ SO PA NA VRSTI BARKOVLJE"

IVAN ŽERJAL

Odpri novega ali pa prenovljenega sedeža je za vsako društvo velik praznik. Še posebej je bil to praznik za Barkovljane, ki so v nedeljo, 21. t.m., s prirčno prireditvijo predali namenu prenovljeni sedež domačega društva.

SKD Barkovlje je bilo brez lastnega sedeža kar šest let. Društvene prostore v ul. Cerreto so morali namreč prenoviti v skladu z varnostnimi predpisi Evropske zveze. Cелoten postopek je bil dolg, medtem pa je društvo delo-

valo brez svojih prostorov. Sicer se Barkovljani niso kar tako predali in so svoje prireditve, še posebej za praznovanje Dneva slovenske kulture, organizirali v dvorani Tržaškega pomorskega kluba Sirena. Sedaj pa so prostori v ul. Cerreto (glavni vhod je sedaj v ul. Bonafata) zopet nared, dvorana je doživela preureditev, uredili so novo električno napeljavo, dvojna vrata, sanitarije in dohod v društvo tudi za prizadete osebe. Stroške je SKD Barkovlje delno krilo s prispevkom dežele F-Jk, a to ni bilo dovolj, tako da so mo-

rali odgovorni najeti bančno posojilo, ki ga bo treba sedaj seveda vračati.

Kako pomembno vlogo ima slovensko kulturno društvo v tržaškem predmestju, ki je v zadnjih desetletjih doživelo korenito spremembo v narodnem sestavu, je pokazala nedeljska slovesnost, ki se je udeležila velika množica domačinov in prijateljev iz ostalih krajev Tržaške, ki so kljub snežni nevihti, poledicam in burji napolnili dvorano do zadnjega kotička. Ob tej priložnosti so se izkazali zlasti mladi člani društva, ki

so poskrbeli za lepljenko *Zdaj so pa na vrsti Barkovlje*. Prisotni so si lahko ogledali serijo diapozitivov Maria Gregoriča in Igorja Poljšaka o najznačilnejših kotičkih Barkovelj (med temi so npr. portič, cerkev, šola, pokopališče, Miramarski grad, "kuerti", "kaluže", "fontane", klanci idr.), vse pa se je prepletalo z recitacijami pesmi Janka Samca, Iga Grudna, Brune Pertot in Aleksandra Furlana ter s petjem; pri tem so imeli levji delež malčki otroškega vrtca pod vodstvom Magde Pertot, učenci osnovne šole F.S. Finžgar pod vodstvom Vere Poljšak in domači mešani pevski zbor pod vodstvom Aleksandre Pertot. Še pred uradno predstavitvijo pa je bila prisotnim na razpolago knjiga Anemarije Volk Zlobec *Najlepši letni čas*, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi in pri kateri sta sodelovali domačinki Bruna Pertot, ki je pregledala besedilo, in Magda Starec Tavčar, ki je delo ilustrirala. Skupno zaključno recitiranje besed Aleksandra Furlana, kjer je tudi geslo *V slogi je moč*, pa je dobro pokazalo razpoloženje in odločnost Barkovljanov, da s skupnim prizadevanjem ohranijo prisotnost slovenskega jezika in kulture v tem tržaškem predmestju.

OBVESTILA

PREDSTAVA V okviru Gledališkega vrtijaka, ki bi morala biti v nedeljo, 28. novembra, v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, je zaradi bolezni v ansamblu prenesena na 12. december.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 29. t.m., na večer s pisateljem in dramaturgom Mirkom Mahničem, ki bo govoril na temo *France Prešeren in njegova poezija*. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, ob 20.30.

ŽE NAPOVEDANO duhovno razmišljanje o zakramentu sprave, ki je prejšnji petek odpadlo zaradi slabega vremena, bo v torek, 30. novembra, ob 20. uri v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta 3. Govoril bo jezuit p. Jože Pucelj na temo: *Naproti srečanju, ki ozdravlja*.

NIZ PETIH duhovnih večerov pred začetkom velikega jubileja 2000 bo sklenil jezuit p. Tomaž Podobnik v petek, 3. decembra, ob 20. uri v Marijinem domu v ul. Risorta 3. Njegovo predavanje nosi naslov: *Za novo življenje (civilizacija ljubezni - kultura življenja)*. Toplo vabljeni.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje svojo trinajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podpora je namenjena slovenskim za-

mejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1999-2000. Podrobnejša pojasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok bo zapadel 30. novembra 1999.

DAROVİ

ZA CERKEV na Pesku: Marčelo Šavron za obnovitvena dela v cerkvi; namesto cvetja pok. Vladimirju Abramij družini Granhonja in Sabadin 50.000 lir; v isti namen družina Rapotec, Gročana 53, 50.000 lir; v isti namen Claudio in Ederina Petrina 100.000 lir.

ZA CERKEV v Bazovici: Marija Križmančič 50.000 lir; Livia Granzotto 20.000 lir; ob smrti svojih pokojnih Zora in Silko Ražem 50.000 lir; N.N. 80.000 lir; v spomin na svoje pokojne Karla Mahnič 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gropadi: Milka Kalc, Gropada 99, 10.000 lir; Danica Mužina za vaško cerkev 100.000 lir.

V SPOMIN na predragi prijateljici Ivanko in Rezko Furlan daruje Sonja Štubelj 50.000 lir za Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončič.

FOTO KRIONA

PRISRČEN "KONTOVELSKI" VEČER

PREDSTAVITEV ŠTOKOVH SPOMINSKIH ČRTIC

V sredo, 17. novembra, se je v večernih urah zbralo v prostorih društvene gostilne na Kontovelu veliko domačinov in prijateljev dr. Draga Štoka. Slovensko dramsko društvo Jaka Štoka Prosek-Kontovel je namreč priredilo predstavitev zbirke spominskih črtic *Po prehojeni poti*, ki je pred poletjem izšla pri založbi Mladika. Dobršen del knjige je namreč posvečen otroškimi in mladostniškimi letom, ki jih je avtor preživel v domači vasi in imajo zato v delu prav posebno težo. Dr. Štoka je pogledal v svet z visokega griča nad Miramarom. Prva šola mu je bila družina, ki je najprej živela pri Novi cerkvi, potem pa se je preselila na Dlanjo vas, vedno na Kontovelu. Druga šola mu je bila paša, igranje in delo na kontovelski gmajni, na tistem območju, kjer danes nesrečno silijo v oko Marijino svetišče na Vejni. Paša je bila nekoč res tista šola, ki je postavila otroka na noge, mu naložila breme odgovornosti in ga poučila o naravi in življenju.

Ko je domačinka, učiteljica Elva Daneu, predstavila avtorja in knjigo, se je zaustavila tudi ob paši, ob svetu, ki ga ni več najti na Kontovelu: bili so morda trdi časi, ki pa so izoblikovali človeka v poštenosti in spoštovanju do ljudi, narave in tradicije. Ga. Elva Daneu je bistro, brez odvečnih besed, rahločutno in spoštljivo

predstavila knjigo in ji dala pečat zgodovinskega pričevanja, ki bo marsikatero generacijo mladih poučila o vaških koreninah.

Na večeru so sodelovali člani dramskega društva, ki so podali dve črtici: Ilija Bufon in Peter Lisjak o avtorjevih grenkih izkušnjah v italijanskem otroškem vrtcu, Zvonka Guštin pa o prvih povojnih letih v vasi. Tercet Ver Laetum je povezoval točke večera s petjem priljubljenih narodnih pesmi, člana Godbenega društva Prosek Marko Štoka in Walter Danieli pa sta razgibala večer z glasbenimi vložki.

Sam avtor je v svojem posegu med drugim dejal, da je kultura gonilna sila skupnosti; politika lahko postane le sredstvo in nikakor ji ni dovoljeno nadomestiti kulture. Prirčno se je dr. Štoka spomnil velikih osebnosti naše zamejske zgodovine, npr. odv. Franeta Tončiča, Ljubke Šorli in Erme Tomažič. Vsi so nam lahko v vzor: v težkih časih in nesrečnih življenjskih trenutkih so kleno kljubovali usodi s plemenito mislijo o življenju in narodu.

Še veliko misli je bilo izrečenih na "kontovelskem" večeru. Lahko rečemo, da je bil to pravi vaški praznik, ki ga od časa do časa potrebujemo, da pogledamo v preteklost in se zamislimo v prihodnost.

TRETJA SKUPNA RAZSTAVA KRAŠKIH USTVARJALCEV

V soboto, 20., in nedeljo, 21. t.m., so na Opčinah odprli Tretjo skupno razstavo kraških ustvarjalcev v okviru pobude *Skupaj na Opčinah* (tradicionalne predbožične pobude openskih trgovcev). Na štirih razstavnih prostorih - dvorani Zadržne kraške banke, dvorani Prosvetnega doma, v Domu Brdina in v župnijskem domu Andrej Zink - razstavlja svoja dela kar 40 ustvarjalcev. Razstavi v

dvorani ZKB (častni gost je bil Stojan Zašred) in v Prosvetnem domu so odprli v soboto, 20.; dan kasneje, v nedeljo, 21. t.m., pa so odprli še razstavi v Domu Brdina in v domu Andrej Zink.

Tretja razstava kraških ustvarjalcev bo odprta do 30. t.m. po naslednjem urniku: v dvorani ZKB od ponedeljka do nedelje od 10. do 13. ter od 15. ure do 19.30; v Prosvetnem domu, Domu Brdina in Domu Andrej Zink pa od ponedeljka do nedelje od 15. ure do 19.30.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na revijo zborov

PESEM JESENI 1999

Gledališče France Prešeren v Boljuncu, **nedelja, 28. novembra 1999, ob 16. uri.**

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

otvoritvena predstava sezone 1999-2000 ponovno v Kulturnem domu

Ödön von Horváth

ZGODBE IZ DUNAJSKEGA GOZDA

REŽIJA Mario Uršič

V sredo, 1. decembra, ob 20.30 abonma red F. PRODAJA ABONMAJEV vsak delavnik od 10. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, tel. 040 362542. ŽE ABONIRANE NAPROŠAMO, da dvignemo izkaznice čimprej.

ŽUPNIJSKA SKUPNOST DEVIN, ŠTIVAN, MEDJA VAS in zbor FANTJE IZPOD GRMADE

vabijo na

BLAGOSLOVITEV PODOBE BLAŽENEGA ŠKOFA ANTONA MARTINA SLOMŠKA

v soboto, 27. novembra 1999, v župni cerkvi v Štivanu.

O liku in pomenu blaženega škofa Slomška bo govoril pisatelj **Alojz Rebula**.

Pri večeru bodo sodelovali prvoobhajanci in birmanci, CPZ Devin, OPZ Ladjica in zbor Fantje izpod Grmade. Začetek ob 20. uri.

SKD IGO GRUDEN NABREŽINA

pod pokroviteljstvom in v sodelovanju z OBČINO DEVIN-NABREŽINA in KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO

in s sodelovanjem

ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

KAMEN...

VIII. razstava kamnitih izdelkov in skulptur

Od petka, 3., do nedelje, 12. decembra 1999.

ODPRTJE RAZSTAVE v petek, 3. decembra 1999, ob 18. uri.

URNIK: delavniki od 17. do 20. ure, prazniki od 10. do 12., od 15. do 20. ure.

Kamnarska hiša Igo Gruden v Nabrežini - Nabrežina center 158

V SODELOVANJU Z ZSKD IN PODJETJEM ACTIVA INTERNATIONAL S.r.l.

ZAČELO SE JE VPISOVANJE ZA

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

V EGIPT

od 15. do 22. februarja 2000.

Priporočamo čimprejšnji vpis, **najkasneje do 30. decembra letos** pri upravi Novega glasa v Gorici (tel. 0481 533177) ali v Trstu (tel. 040 365473). Pri vpisu na račun 300.000 lir.

ZARADI POMANJKANJA DENARJA

OBČINA PRIPRAVLJENA NA KOMPROMIS

Štandreški rajonski svet je prejšnji četrtek odbil alternativni načrt, ki mu ga je ponudila goriška občinska uprava glede ne ravno rožnate prihodnosti, ki se že nekaj let piše zaselku Jeremitišču. Na seji je bil prisoten tudi občinski odbornik za javna dela arh. Enzo Spagna, ki je imel neprijetno nalogo povedati, da zaenkrat občinska uprava lahko računa "le" na 30 milijard in da zato načrtuje, da bi z omenjenimi finančnimi sredstvi lahko uredila le del predvidenega tretjega sklopa tovarnega postajališča, t.j. večjo halo (predvideni stališči dve) in upravni center. V ta namen bi izkoristili polja in bi hiše bile nekje rešene, vendar na vprašanje, "za koliko časa", ni bilo odgovora, ki bi jamčil prizadetim družinam brezskrbno prihodnost, saj se občina ni izrekla o tem, kar dejansko namerava, ko in če bo dobila potrebni denar.

Prejšnji teden se je tako problematika štandreške zemlje spet pojavila v krajevnih medijih. Goriški župan se je spet ostro obregnil nad predstavniške manjšine, ki naj bi s svojimi izjavami in grožnjami (referendum) načeli sožitje v občini. Ob tem pa je spet podčrtal (očitno mu zmanjkuje argumentov), da gre za ljudi, ki so botrovali k današnjemu stanju. Nihče pa še ni odgovoril na upravičeno kritiko, ki jo štandreški rajon oz. manjšina postavlja, že deset let: kako bo s tovarnim postajališčem, ko bo Slovenija prišla v EZ? Ali se splača širiti strukture, ki so že danes neizkoriščene oz. jih polnijo z dejavnostmi, ki s postajališčem nimajo opravka? Na občini ponavljajo že obrabljeno frazo, da predstavljajo te strukture zadnjo možnost za ekonomski razvoj Gorice. V kakšni obliki in s kakšno vsebino, pa sam Bog ve.

EJ

10

ČETRTEK
25. NOVEMBRA
1999

VEČER V KROŽKU ANTON GREGORČIČ

O PREMALO POZNANEM RUSJANOVEM PIONIRSKEM DELU

Krožek za družbeno-politična vprašanja A. Gregorčič je priredil v sredo, 17. t.m., zanimiv večer, na katerem sta raziskovalca Aldo Rupel in Vili Prinčič podala življenjske in delo pionirja letalstva Edvarda Rusjana. Kakor je na srečanju povedala predstavnica krožka Erika Jazbar, poteka 25. t.m. 90 let, odkar sta brata Jože in Edvard Rusjan z očetovo pomočjo zgradila prvo letalo Eda I z motorjem s 25 konjskimi močmi, ki je letelo na Malih Rojah 60 m daleč in 2 m visoko. To je bil prvi slovenski in jugoslovanski motorni let z letalom lastne izdelave. Istega leta je letelo tudi prvo letalo v Italiji, ki ga je izdelal Aristide Faccioli, medtem ko je preletel Francoz Bleriot prvič Rokavski preliv.

Brata Rusjan sta izdelala do srede l. 1910 šest letal različnih vrst, delavnico sta preselila iz mesta v Miren, da bi bila bližje kraju poskusov; drzna pionirja sta bila tudi "ustanovitelja" današnjega goriškega letališča, saj sta prva na njem letela, pred njunimi poskusi so se na njem pasle živali. Brata Rusjan sta nato sprejela ponudbo zagrebškega podjetnika Merčepa, dokler je Edvard Rusjan 9.1.1911 v Beogradu pred več tisoč gledalci sklenil svojo pot nadarjenega načrtovalca, graditelja in letalca v nesreči, ki je doletela njegovo letalo zaradi sunka

"košave". Številna publika si je na večeru ogledala tudi črno-bele slike iz Rusjanovega življenja in poskusov, za komentar katerih je poskrbel Vili Prinčič; spregovoril je o Rusjanovem življenju, družini, okolju, v katerem je doraščal, odzivu, ki ga je bil deležen v Gorici ter v Zagrebu oz. Beogradu. Gre za osebnost, ki jo je uradna Gorica doslej zamolčala, slovenska manjšina pa jo premalo pozna.

Aldo Rupel je spregovoril o pomenu, ki ga ima Rusjan za Gorico in širšo slovensko narodnostno skupnost. Povedal je, da je obeležje Rusjanove osebnosti pomembno, saj na njem lahko obogatimo našo identifikacijo, ki se danes snuje le na literarnih ustvarjalcih; pozabljamo pa na izvrstne osebe, ki so prednjačile v tehnološkem ali športnem svetu. Predstavil je tudi manifestacije, ki se pripravljajo za obeležje 90. obletnice. Ob razstavi, ki bo marca 2000 v centru mesta, je pomembna akcija po goriških solah. Med šolarje bodo namreč razdelili več kot 6000 krajših dvojezičnih brošur, za katere so poskrbele slovenske organizacije. V ta namen se je angažiral sam šolski skrbnik, ki je poslal vsem ravnateljem pismo, v katerem jih poziva, naj se vključijo v načrt ovrednotenja goriške osebnosti.

POGOVOR / MARJAN BREŠČAK

ZASLUŽENO PRIZNANJE

JURIJ PALJK

Marjan Breščak, ki ga na Goriškem poznamo kot političnega in kulturnega delavca, se je pred kratkim upokojil. Na razgovor smo ga povabili tudi zato, ker je dobitnik vsedravnega italijanskega odlikovanja Zvezda za zasluge pri delu (Stella al Merito del Lavoro), ki muga je lani podelil ob prazniku dela, 1. maju, sam predsednik republike Oscar Luigi Scalfaro.

Kako so utemeljili dodelitev odlikovanja?

Marjan Breščak se nasmeje: "Utemeljitev je bila v tem, da so priznali izboljšavo izogrevanja v kotlih termoelektrarne v Trziču, kjer sem bil zaposlen. Izboljšava pa pomeni tudi to, da sedaj termoelektrarna manj onesnažuje okolje. Na teh izboljšavah smo v termoelektrarni precej delali, ker smo se zavedali, da je varovanje okolja zelo pomembno. Vesel sem bil priznanja, ker je šlo za pomembno delo, v katerega sem tudi sam veliko vložil."

Kdaj pa ste začeli delati v trziški elektrarni?

To je bilo leta 1967, čeprav sem se zaposlil že pri štirinajstih letih v neki mehanični delavnici v Gorici. To je bilo davnega leta 1956. Že takrat pa sem se vpisal v večerno šolo, saj sem imel dokončano samo srednjo šolo. Ob delu sem postal tehnik. Leta 1967 sem torej odšel v Trzič, kjer sem postal uslužbenec ustanove Enel v elektrarni. Tedaj sem tudi končal ob delu tehnično šolo na tržaškem tehničnem zavodu Volta. Postal sem tehnik za mehaniko in jasno je, da sem se specializiral za termoelektrarno, posebej še za kotle za izogrevanje. Začel sem kot delavec, a sem kmalu napredoval; najprej sem postal pomočnik tehnika, nato vodja oddelka, kasneje izvedenec v vzdrževanju in takrat sem postal tudi član vsedravnega komisije za nove programe vzdrževanja termoelektrarn. Veliko sem študijsko potoval po Italiji in zadnji dve leti sem bil v trziški termoelektrarni odgovoren za vzdrževanje elektrarne.

Veliko ste se tudi ukvarjali s kulturo.

Res je, saj sem bil v Štandrežu celo prvi predsednik

Prosvetnega društva Štandrež, od vedno pa sem sodeloval pri dramski skupini in od l. 1961 tudi redno pojem v vaškem cerkvenem pevskem zboru, ki ga sedaj uspešno vodi Tiziana Zavadlav.

Zašli pa ste tudi v politiko.

Da, tudi na političnem področju sem bil dejaven, in sicer vedno v Slovenski skupnosti. Najprej sem bil svetovalec v rajonskem svetu, kasneje na občini v komisiji za javne storitve kot odbornik. Bil sem izvoljen tudi za svetovalec in odbornika na goriški občini leta 1989. Sedaj pa sem predsednik štandreškega rajonskega sveta.

Sedaj imate v Štandrežu veliko težav z razlašanjem vaške zemlje.

Da, precej težav imamo in ravno v četrtek (18. t.m., op. p.) nam bodo predstavili preliminarni načrt za razlastitev zemlje in hiš v Jeremitišču. Širitev industrijske cone je namreč še vedno aktualen problem in upajmo, da se bo za nas to dobro izteklo, saj je Jeremitišče zgodovinsko važno za Štandrež. Borimo se, da se tamkajšnja naselbina ohrani.

Ljudje, ki tam živijo, bi radi tudi že dokončno vedeli, kaj bo z njihovimi hišami; nekateri bi namreč obnavljali, a ne morejo. Za ves Štandrež bi bila razlastitev hud udarec, saj bi bila vas ob velik kos zemlje. Veseli pa me, da smo složni in prav med mladimi sta složnost in potreba po skupnem nastopu še kako prisotna. Nedavno so mladi na zahtevalno nedeljo delili dvojezične letake, na katerih je pisalo, da je zdravje potreba vseh. V Štandrežu živijo namreč tudi Italijani in tudi nje skušamo pritegniti v boj proti krivični razlastitvi domov in slovenske zemlje!

3. SREČANJE Z GLASBO SCGV EMIL KOMEL

SKLADATELJ ALOJZ AJDIČ MED GORIČANI

TATJANA GREGORIČ

Skladatelj Alojz Ajdič, ki sodi med najbolj samonikle glasbene ustvarjalce v Sloveniji, bo 1. decembra v komorni dvorani Kulturnega centra Bratuž gost tretjega večera letošnjih Srečanj z glasbo, ki jih prireja SCGV Emil Komel in Arsatele - Mednarodni center za glasbo in umetnost. Ajdič, ki deluje in živi kot samostojni podjetnik v Kranju, je 17. t.m. obiskal Gorico, spoznal glasbenike, ki bodo na srečanju izvajali njegove skladbe, in jim prišepnil nekaj svojih nasvetov. Ob 60. jubileju, ki ga je praznoval 6. septembra, smo ga želeli počastiti tudi na Goriškem in s svojimi poustvarjalnimi močmi oblikovati srečanje, na katerem bomo predstavili izbor njegovih komornih skladb. Ajdičeve miniature za klarinet, glas, flavto, violino, otroški zbor bodo interpretirali člani Arsateleja Gorica. Navdušen nad pozornostjo Goričanov (saj mu v Sloveniji nobena glasbena šola ni namenila posebnega večera!) nam je skladatelj v prepovednem in občudujočem dostojanstvu in iskrenosti spregovoril o svojih ustvarjalnih korakih in vzgibih.

Na Akademiji za glasbo v Ljubljani ste leta 1968 v razredu Mihe Gunzka zaključili študij klarineta. S kakšnimi ambicijami ste se nato vpisali še na oddelek za kompozicijo v razred

glasbenih oblik in celo nekaterih popevk ste svojo glasbeno izpoved prenašali v vedno bolj zahtevne in obsežne glasbene forme. Pred kratkim ste v nekem pogovoru omenili, da ste pripravljani in sposobni napisati tudi opero.

Resnično sem začel s komponiranjem krajših, enostavnih otroških skladb. Kasneje sem napisal tudi dve, tri popevke. Vendar pa je ustvarjalna želja po razvijanju zvoka, tona, želja po drugačnem izrazu iz leta v leto zahtevala drugačne izzive. Tako sem najprej začel z instrumentalno glasbo, največ za klarinet kot klarinetist; kasneje sem pisal tudi za ostale instrumente, za trobento, pozavno, rog, oboo, flavto in vse trobilne, pihalne instrumente in tolkala. Skratka, komponiral sem za tiste instrumente, ki so mi bili najbližji. Čutil pa sem potrebo, da svojo ustvarjalnost razvijam tudi z večjimi deli in tako zadnje čase bolj ali manj pišem orkestralna dela. V tem svojem notranjem nemiru, v iskanju vedno nečesa novega, sem tudi prišel do zanimivega in lepega libreta, ki ga sedaj poskušam uglasbiti. Že pred 20 leti sem sicer s podobnimi stremljenji napisal kantato *Taborišče Ravensbruck*, ki je bila zelo uspešna. V zadnjem času spet čutim nujno, da svoj ustvarjalni impulz prenesem v večje vokalno, glasbeno-scensko delo.

akademika in profesorja Uroša Kreka?

Želel sem še ustvarjati. V mladosti sem ob klavirju vedno poskušal tudi zaigrati kakšno svojo pesmico. In po študiju klarineta sem ugotovil, da je ravno komponiranje moja življenjska želja, ki jo sedaj tako in drugače tudi ureničujem.

Je prof. Krek v času študija sprejel in razumel vaše večkrat poudarjeno ustvarjalno bistvo: da vam je intuicija enostavno bližja kot logika razuma?

Prof. Krek je zagotovo eden naših najboljših pedagogov, ki nikogar med študenti ne omejeval. Obratno: študenta je poskušal voditi v lastni ustvarjalnosti in tudi pri meni je poiskal mojo ustvarjalno pot in me na njej usmerjal.

Kot klarinetist ste največ ustvarjalne energije usmerili v skladbe za klarinet. Vendar nam pregled vašega opusa razkriva dovolj zanimivo gradnjo. Od malih

Fantazija za simfonični orkester, Vizija barv za večji simfonični orkester, skladbe za klarinet in klavir, kot so: Solo de concours, Pastirska pesem, Med kapniki, Zvočni pejzaž za flavto solo, že omenjena kantata, Fatamorgana za pozavno in klavir in za simfonični orkester, za katero ste leta 1997 prejeli nagrado Prešernovega sklada, so naslovi del, s katerimi lahko vašo glasbeno govorico predstavljamo kot toplo, zamišljeno, tebtno, natančno v detajlih, kot glasbeno govorico, ki pozna čustvene vrhunce in padce in se ne da ujeti v predalček znanih kompozicijskih tokov.

Menim, da je moja glasbena izpoved takšna, kot sem sam. To, kar čutim, kar mislim, kar poskušam ustvariti, izhaja iz mene samega; na osnovi tega poskušam ustvariti neke oblike. Zelo pomembno mi je iskanje barve zvoka, ker menim, da je pri glasbi prav barvitost zelo pomembna; zato sem poskušal v mnogih skladbah poiskati ustrezno barvo. V ustvarjalnem procesu se ne držim strogih pravih klasičnih harmonij, tudi pravih ritmov ne, v instrumentaciji pa vedno poskušam poiskati instrumente, ki bi najbolj opisali to mojo glasbeno vsebino. Sem osebnost, kot jo je ustvarila narava, in pri komponiranju mi je pomembna le ideja. To idejo za določeno skladbo študiram, o njej razmišljam in ji poskušam poiskati formo oz. izraz, ki mi ga narekuje notranjost.

PO CECILIJANKI '99

"Slovenska zborovska pesem je že od svojega začetka vedno odigrala pomembno vlogo v narodnem in kulturnem življenju. Ona je vzpodbujala, tolažila in umirjala naše življenje, tako posameznika kot skupnosti. O njeni vlogi pa smo itak že pisali malodane v vseh uvodih prejšnjih Cecilijank. (...) Današnji repertoar slovenskih pevskih zborov tako v matični domovini kot pri nas so navadno zelo standardni. Naši zbori še vedno segajo v glavnem po tradicionalnih programih. Počitalniško obdobje nove romantike, ljudska pesem v različnih predelavah, le kje tudi modernejše oz. sodobne skladbe slovenskih skladateljev. Pa še včasih kako delo iz klasične polifonije (navadno je to naš Gallus) - in smo pri kraju." Te misli smo med drugim lahko brali v uvodu na koncertnem listu.

Od dvajsetih pevskih zborov jih je nastopilo osemnajst. Ti so bili naslednji: mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice (zborovodja Stojan Kuret), moški zbor Štmaver (Nadja Kovic), mladinski mešani pevski zbor Devin (Herman Antonič), moški zbor Mirko Filej iz Gorice (Zdravko Klanjšček), mešani zbor Mačkopolje (Ivo Lešnik), moški zbor Fantje izpod Grmade (Ivo Kralj), mešani zbor Ars musica iz Gorice (Lucio Rapacciolli), ženska vokalna skupina Rihemberk (Vanja Fabjan Velikanje), pevška skupina Beneške korenine (David Klodič), moški zbor Skala iz Gabrij (Miran Rustja), mešani zbor Hrast iz Doberdoba (Hilarij Lavrenčič), mešani zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček), moški zbor Pro vox iz Nove Gorice (Ivan Mignozzi), vokalna skupina Chorus 97 iz Mirna (Anton Klančič), Višarski kvintet (Anna Missoni), mešani zbor Štandrež (Tiziana Zavadlav), moški zbor Jopa-Baško jezero iz Loč na Koroškem (Alex Schuster) in mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana (Bogdan Kralj).

Goriška Cecilijanka je spet podala prikaz današnjega zborovskega petja pri nas. Ne bomo se tu spuščali v podrobne analize posameznih zborov in njihov nastopov, saj je to tudi objektivno nemogoče. Lahko pa vseeno zatrdimo, da so bili zbori v glavnem na zadovoljivi, nekateri pa na dobri oz. zelo dobri umetniški ravni. To je znamenje, da naša zborovska pesem ni še zamrla in da tudi ob prehodu v tretje tisočletje petje ni izgubilo svoje aktualnosti. Naj tu vseeno zabeležimo le prijet-

ne nastope slovenskih zborov videmske pokrajine in iz Koroške. Najprej naj podčrtamo dejstvo, da so kljub zelo slabim zimskim vremenskim pogojem sploh prišli. Tako originalen nastop mlade beneške skupine Naše korenine s simpatičnim in samoniklim programom. Nato barvit in slikovit nastop koroških pevcev, ki so nas popeljali v deželo naše nekdanje državnosti v Karantanji. Poleg pesmi se je oglasila tudi domača narečna beseda, ki je izraz posebne melodioznosti; zlasti zaključna skoraj himnična koroška pesem *Nmav čez izaro* je po humorističnih besedah izzvenela slovesno in umirjeno in pomenila lep zaključek njih nastopa. Na koncu pa še skoraj nepričakovan ženski Višarski kvintet, ki je tudi premagal sneg in mraz ter nas s svojo nežno lirčno ubrano pesmijo popeljal v gorsko deželo.

S tem se je uspešno zaključila letošnja Cecilijanka, ki je tudi zadnja v našem tisočletju.

AB

ITALIJANSKI POLITIKI LEVE SREDINE O MANJŠINI

Krožek za družbeno-politična vprašanja A. Gregorčič vabi v **petek, 3. decembra**, na večer, ki ga bodo posvetili odnosom med večinskim narodom in slovenskonarodnostno skupnostjo na Goriškem. Italijanski politiki leve sredine bodo spregovorili o tem, kako poznajo slovensko manjšino ter kako gledajo na naše probleme in želje. Srečanje bodo oblikovali, ob moderatorki Eriki Jazbar, načelnik skupine Oljke v goriškem občinskem svetu dr. Ario Rupeni, inž. Bruno Crocetti, ki bo spregovoril v imenu Demokratov, ter inž. Alessandro Bon, načelnik skupine Zelenih ter pokrajinski odbornik. Večer bo potekal v italijanskem jeziku. Odsotnost predstavnikov institucionalne levice pri večeru ni politične narave, temveč organizacijske. Nesmiselno je namreč, da se za mizo zvrsti kopica politikov, sicer do diskusije sploh ne pride; zato smo se omejili na politične sile, ki nimajo slovenskih sekcij, ki bi jim posredovale potrebne informacije.

Zaradi preobilice prispevkov o aktualnih prireditvah bomo **nekateri članke objavili prihodnjič**. Bralce in sodelavce prosimo za razumevanje. / URED.

50 LET ORGLANJA V ŠTEVERJANU

MARJAN DRUFOVKA

Prav v teh dneh se izteka točno pol stoletja, odkar Herman Srebrnič orgla in vodi petje pri bogoslužju v Števerjanu, v zadnjih letih pa še v Gorici, Podsobotinu in na Plešivem. Po rodu iz Medane je v letih pred vojno hodil na privatne lekcije za harmonij k Emilu Komelu; obenem je že v 18. letu starosti orglal pri jutranjih mašah v Medani, kjer je tudi ustanovil deklški zbor. "Ko sem bil otrok, je orglal v domači cerkvi Ferdinand Simčič, ki je vabil mlade k igranju instrumentov in tako zbudil v nas pevski navdih in veselje do cerkvenega petja." Njegovo znanje klavirja je dodatno utrdil prof. Kozmaro in tako se je sam počasi lotil orgel. Prvi moški zbor je ustanovil na Kefaloniji v Grčiji, kjer je bil italijanski vojak, po razpadu Italije pa se je pridružil grškimi partizanom. Ko se je po vojni preselil z družino v Gorico, je tu ustanovil mešani pevski zbor, pri katerem so

sodelovali tudi nekateri Števerjanci. Prijateljstvo in glasbena navdušenost sta pripomogla, da se je l. 1949 začel ukvarjati z vodstvom števerjanskega cerkvenega pevskega zbora. To se je pripetilo prav pred skoraj 50 leti, in sicer ob prvi adventni nedelji. "Ne pomnim, ali je bila zadnja nedelja novembra ali prva v decembru. Spomnim pa se, da je poslal tedanji števerjanski župnik Ciril Sedej učiteljico Ado Gabrovec, naj me v njegovem imenu povabi k orgljanju." Odlikovali so ga potrpežljivost in vztrajnost, predvsem pa globoko krščansko prepričanje. Vsi Števerjanci so mu hvaležni za njegovo nesebično požrtvovalnost. Njegova velika zasluga je, da je v vasi zbiral mladino in jo navduševal za cerkveno petje. Mlajšim rodovom je posredoval nič drugega kakor besede in nauke, ki so mu bili dani kot otroku. Zbor se je tako v nekaj letih pomladil in številčno okrepil. Poleg cerkvenega je mladi zborovodja začel gojiti tudi narodno petje. Zbor je kvalitetno napredoval in kmalu so števerjanski pevci pod vodstvom neutrudnega pevovodje ponesli slovensko pesem na Tržaško, Koroško in v Beneško Slovenijo. Žel. 1952 je zbor nastopil s prvim samostojnim koncertom v Borovcih; tudi v naslednjih letih se je skoro vsaka zborovska sezona končala s koncertom nabožnih in narodnih pesmi. Lahko bi rekli, da je ta postala že prava tradicija, saj se še danes redno ponavlja, kot tudi vsak mašni obred v župnijski cerkvi sv. Florjana še vedno spremljata neutrudljivo igranje orgel in tenor Hermana Srebrniča.

Števerjanci se mu za dolgoletno skrb in trud v domači cerkvi in prosvetnem društvu iz srca zahvaljujejo.

OBVESTILA

V **PETEK**, 12. t.m., je bila odprta v Kulturnem centru Bratuž razstava novogoriškega slikarja Etko Tutte. Odprta bo do 31. decembra, in sicer od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure (do 30. t.m.), od 1. do 31. decembra pa ob prireditvah.

ŽUPNIJA SV. Andreja ap. iz Štandreža in štandreški rajonski svet prireja od 26. do 28. t.m. praznik vaškega patrona: v petek, 26. t.m., bo ob 11. uri v župnijski dvorani A. Gregorčič nagrajevanje likovnega natečaja; v soboto, 27. t.m., ob 20.30 bosta KD Tojva iz Vrtojbe in MePZ Ciril Silič predstavila izvorno vrtojbensko nošo. V nedeljo, 28. t.m., bo v župnijski cerkvi ob 8.30 maša, ki jo bo vodil župnik, ob 9.30 bo mašo vodil g. Nicola Ban, pel bo zbor Pro Senectute, ob 10.30 pa bo mašo vodil g. Jože Plut, pel pa bo domači zbor. Ob 11.30 bo koncert Godbe na pihala s Proseka. Pod pokroviteljstvom goriške pokrajine bo v cerkvi ob 17. uri koncert ljubljanskih madrigalistov, ki jih vodi Matjaž Šček.

V **PETEK**, 26. nov., bo ob 20.30 v osrednji dvorani Kulturnega doma v Gorici večer dalmatinskih pesmi z znano kvarnersko skupino klapa Volovsko iz Opatije. Koncert sodi v okvir proslavljanja 18-letnice otvoritve doma.

DRUŠTVO TRŽIČ bo predstavilo *Naš koledar* 1. decembra v Kulturnem domu v Trstu, 2.12. ob 17.30 v dvorani pokrajinskega sveta v Gorici, 3.12. pa na miklavževanju v Tržiču ob 17.30. Zlasti laški Slovenci so vabljeni, da se udeležijo predstavitev v Trstu: avtobus bo odpeljal 1.12. ob 19. uri izpred cerkve sv. Lovrenca, ob 19.05 izpred bolnišnice San Polo, ob 19.10 izpred stolnice sv. Ambroža (pred trgovino Diesel), ob 19.15 izpred benčinske črpalke Esso na ul. Valentinis. V Trstu bo za udeležence po ogledu Kulturnega doma in po predstavitvi almanaha predstava SSC *Zgodbe iz dunajskega gozda*. Toplo vabljeni!

UPRAVNI ODBOR ZSKP se bo sestel v četrtek, 2. decembra, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

ŠTANDREŠKA DEKANJA vabi na dva pastoralna delavca iz vsake župnije na srečanje, ki bo 9. decembra ob 20. uri v župnišču v Gabrijah ob Vipavi. Govor bo o jubilejnem letu 2000 ter o

ljudskem misijonu leta 2001. **SCGVEMIL** Komel napoveduje četrto Srečanje z glasbo, ki bo v soboto, 11. decembra, ob 20.30 v veliki dvorani KC Lojze Bratuž, ko se bo goriški publik predstavlila znana pevka Nora Jankovič. Predprodaja vstopnic je na sedežu centra v Gorici (tel. 0481 532163 ali 0481 547569).

SLOVENSKA USTANOVA v Gorici išče primerno osebo ali družino za službo hišnika. Podrobnejše informacije lahko dobite na tel. 0481 531445 v jutranjih urah.

V SREDIŠČU mesta Gorice, na Placuti 18, je na prodaj nepremičnina večje površine, ki obsega dvonadstropno stavbo z večjim zaprtim dvoriščem. Zainteresirani se lahko ogledajo na sedežu Katoliškega tiskovnega društva v prvem nadstropju omenjene stavbe v uradnih urah (tel. št. 0481 533177, fax 0481 536978).

DAROVI

Za zbor Mirko Filej: v spomin na Radovana Sfiligoja daruje Antonia Peršolja 150.000 lir.

Za cerkev v Jamljah: v spomin na pok. Maria Sobana, daruje Ernest Quinzi 100.000, bratje Miklus 300.000, Poldo in Danica Antonič 200.000 lir.

ČESTITKE

Med snežinkami, ki so pretklo nedeljo poplesavale nad Doberdobom, je bila tudi brhka **MOJCA**, ki se je ustavila v toplem gnezdecu pri Marti, Martinu in Eliji. Pomlajeni družini čestitata MePZ Hrast in društvo Hrast.

Učiteljici Marti Ferletič, očetu Martinu in malemu Eliji se je pridružila **MOJCA**. Srečni družini, predvsem pa mami Marti, iskrene čestitke in veliko dobrega! Starši solarjev v OŠ Josip Abram in Pevmi in šolski kolektiv.

POPRAVEK

Prejšnji teden je prišlo v članku o zahvalni nedelji v Sovodnjah do nekaterih nejasnosti. Pravilneje bi se stavek glasil: "Vaški kmetje so prispevali poljske pridelke, voz pa so pripravili člani mladinskega odseka krajevnega društva pri družini Milocco."

SKRD JADRO

obvešča vse pridne otroke, da nas bo

SV. MIKLAVŽ

obiskal v **petek, 3. decembra, ob 17.30** v župnijski dvorani sv. Nikolaja v Tržiču. Poleg otrok iz vrtca in osnovne šole Romjan bo nastopila tudi baletna skupina ŠD Mladina iz Sv. Križa. Prav na začetku pa bo tudi predstavitev knjige za otroke *Naš koledar*, ki ga je izdalo društvo Tržič.

ODER 90

pod pokroviteljstvom **KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ** v sodelovanju s **SLOVENSKIM CENTROM ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL** in **SLOVENSKO ZAMEJSKO SKAVTSKO ORGANIZACIJO - GORICA**

PRIŠEL BO, PRIŠEL, SV. MIKLAVŽ

V **nedeljo, 5. decembra 1999, ob 16. uri**, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

GALERIJA

Vljudno vas vabimo na predstavitev knjižnih novosti

BLAGI IZZIVI

in **MOJ MALI VELIKI SVET**

Na večeru bosta sodelovala avtor **Aleksij Pregarc** in prof. **Ester Sferco**.

Katoliška knjigarna na Travniku, **petek, 26. novembra 1999, ob 18. uri**.

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO

s pokroviteljstvom goriške pokrajine vabi na mednarodni simpozij

DRUGO BALKANA

V **petek, 26., in soboto, 27. novembra, od 15.30** dalje v dvorani goriškega pokrajinskega sveta, Korzo Italija št. 55.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA V ŠTANDREŽU

vabi na koncert

LJUBLJANSKI MADRIGALISTI

ZBOROVODJA Matjaž Šček

V **nedeljo, 28. novembra 1999, ob 17. uri** v Štandrežu pri Gorici.

ZAČELO SE JE VPISOVANJE ZA POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

V EGIPT

od 15. do 22. februarja 2000.

Priporočamo čimprejšnji vpis, **najkasneje do 30. decembra letos** pri upravi Novega glasa v Gorici (tel. 0481 533177) ali v Trstu (tel. 040 365473). Pri vpisu na račun 300.000 lir.

ZA DRUGAČNO REŠITEV

Spoštovani gospod urednik!

V eni zadnjih števil Novega glasa sem povsem spregledal drobno obvestilo o prodaji nepremičnine na Placuti številka 18. Da pase v drobnem obvestilu skriva daljnosežna odločitev, sta mi razložili pisni uredništvu v predzadnji številki.

Pred kratkim sem se ukvarjal z življenjsko usodo goriškega fotografa Antona Jerkiča, ugledega slovenskega Goričana, ki je dal svoj podpis na notarski listini, ko je goriška Trgovsko-obrtna zadruga odkupovala zemljišče, na katerem je bil l. 1904 zgrajen Trgovski dom v Gorici. Postopek odkupa je bil zaradi posebnih pogojev, v katerih so živeli Slovenci v Gorici, zapleten in potrebno je bilo veliko spretnosti, da so Slovenci odkupili to zemljišče in druge nepremičnine v Gorici. Slovenci so v tistih letih osvajali Gorico in načrte je preprečila prva svetovna vojna z vsemi svojimi vojnimi posledicami, ki so pripomogle, da se je mnogo pridobljenega med obema vojnami porazgubilo. Hiša na Placuti je preživela najhujše in

je do nedavnega bila eden izmed centrov goriškega slovenstva. Prav zato je vest o njeni prodaji neprijetna in še več, neverjetna zaradi okoliščin, ki označujejo danes življenje Slovencev v Gorici.

Hišo bodo njeni lastniki prodali. Morda se bodo razbremenili skrbi, kako obnove potrebno hišo gradbeno posodobiti in ji nameniti novo uporabnost. Toda take skrbi in z njimi povezani gospodarski razlogi ne odtehtajo spoznaja, da Slovenci izgubljajo del svoje skupne posesti v Gorici, v samem središču mesta. Znani so primeri, da so gospodarske razmere zelo pogosto vzrok za prodajo nepremičnine in da velikokrat taka prodaja prav nič ne hasne in še celo krepki krizno stanje. Ali so Slovenci v Gorici že v takih težavah, da morajo prodajati dobrine, ki so jih ustvarjali predniki? Naj lastniki stavbe na Placuti najdejo drugačno rešitev in tudi tako dokažejo, da je obsežna in trdna skupna slovenska zemljiška ter stavbna posest temeljni dokaz moči in vrednosti slovenske prisotnosti v Gorici.

BRANKO MARUŠIČ

PLACUTA ALI POTREBA PO BOLJŠEM DOGOVARJANJU MED NAMI

Prodaja Placute nas je po vsej verjetnosti vse postavila pred veliko preizkušnjo. Kot po eni strani gotovo ni mogoče nikomur očitati slabih namenov, pa nas po drugi strani obhajajo neprijetni občutki. Iz številnih pogovorov je namreč mogoče razbrati, da večina tistih, ki za zadevo vedo, čuti nelagodje in se sprašuje, kaj zares ni drugih oz. boljših možnosti. Po moji osebni presoji smo se znašli pred veliko preizkušnjo vsaj zaradi dveh razlogov. Prvi je, da smo v zadnjih letih dosegli raven neslutnega razvoja, o katerem ni bilo mogoče pred dobrimi desetimi leti niti sanjati. Zelo hiter razvoj pa nas je očitno pričel prehitevati, tako da mu le stežka sledimo organizacijsko. Z drugimi besedami: posamezna društva in dejavnosti so postali učinkoviti že vsak sam zase, toda pri tem primanjkuje ustrezne in nujne organizacijske uglasenosti, s pomočjo katere bi bilo mogoče pravočasno določiti, kaj bomo storili s stvarmi, ki so širšega pomena, se pravi pomembne za celotno našo skupnost. In Placuta kot naš edinstveni zgodovinski spomenik je prav gotovo stvar širšega pomena, ki se tiče nas vseh in o katerem bi morali organizirano soodločati vsi. V tem smislu smo bili pred nekaj leti že uspešni, saj smo popravili dotrajano stavbo Katoliškega doma, da se danes lahko upravičeno ponasamo s sodobnim kulturnim centrom Loj-

ze Bratuž, ki prodorno ohranja in nadaljuje delo prejšnjih desetletij. To dokazuje, da bi bili lahko enako uspešni tudi v primeru Placute.

Drugi razlog velike preizkušnje, pred katero smo se s prodajo Placute kar sami postavili, pa je premalo premišljena ocena o tem, kaj naši ljudje čutijo in kako razmišljajo. Ocena, da vidijo v Placuti le razpadajočo stavbo in nič drugega, je vsekakor površna in premalo pretehtana. Naša skupnost slej ko prej v sebi globoko čuti tistih nekaj malostevilnih simbolov, ki jih še premoremo in med katere sodi tudi Placuta. In ta občutek je dragocenost, ki jo velja upoštevati, še več, nanjo graditi. Ob vsem tem hočem reči, da ni še v ničemer prepozno, razen v kolikor ne želimo pri napovedani prodaji Placute vztrajati. V tem smislu bi bilo zato nujno objavljeno prodajo ustaviti, v kolikor je to še mogoče, ter organizirati to pot globljo izmenjavo mnenj med vsemi našimi dejavniki društvenega, kulturnega in družbenega življenja. Na ta način bi celokupneje in poglobljeno izoblikovali o Placuti naše skupno stališče, o Placuti in o njeni usodi. Tako bi sedanjo nelahko preizkušnjo uspešno in plodno prestali, saj v nasprotnem primeru obstaja nevarnost, da nas bo Placuta v prihodnje ločevala, namesto da bi nas kot doslej in, zakaj ne, tudi še naprej združevala in povezovala.

JANEZ POVŠE

ŠALVATORE VENOSI ŽIV V NAŠIH SRCIH

ERIKA JAZBAR

Družbeno-kulturni delavci iz Kanalske doline so se 18. t.m. oddolžili spomenu Salvatoreja Venosija, ki je za marsikaterega zamejca posebej ljubljen slovenskega človeka, ki živi v tem predelu videmske pokrajine. Na žabniškem pokopališču se je zbralo lepo število prijateljev, znancev in institucionalnih osebnosti, med katerimi bi omenili generalno konzulko Republike Slovenije v Trstu Jadranko Šturm Kocjan. Odkrili so nov nagrobnik kanalskemu raziskovalcu in kulturnemu delavcu; za tega je poskrbel arhitekt in akademski slikar, sicer pa Venosijev prijatelj Janez Suhadolc. Med prisotnimi so bili predstavniki širšega slovenskega kulturnega prostora, kar na Tromeji pomeni slovenski ljudje iz Furlanije - Julijske krajine, avstrijske Koroške ter iz matice. Na pokopališču je prisotne pozdravil tajnik Planike Anton Sivec, o pokopniku pa je zelo lepo spregovoril ravnatelj SLORI-ja profesor Emidij Susič, medtem

ko je verski obred vodil žabniški župnik msgr. Dionisio Mateucig.

Po občuteni slovesnosti so se prisotni napotili v bližnjo žabniško gostilno, kjer je sledila odprta diskusija, s katero bi bil Salvatore Venosi posebno zadovoljen, o današnji slovenski realnosti v Kanalski dolini ter o perspektivah, ki jih bližnja prihodnost nudi našim ljudem. Uvodne pozdrave je posredoval Rudi Barthalot, medtem ko je imel daljši poseg Anton Sivec, ki je v svojih razmišljanjih poudaril dejstvo, da je bil Venosi pionir slovenskega organiziranega delovanja v Kanalski dolini; spregovoril je o razvejanem delovanju društva Planika, o različnih zgodovinskih izkušnjah slovenske manjšine v Italiji ter predstavil ob novem biltenu Planika tudi iniciativo, ki si prizadeva, da bi se domači otroci vključili v slovenski prostor ter spoznali slovenske vrstnike iz matice ter Furlanije-Julijske krajine. Z modernimi tehnologijami in internetom je namreč to mož-

no, saj je stik s sonarodnjakom mogoč, tudi če je le-ta oddaljen ali težje dostopen. V daljši debati je nato sodelovalo veliko število prisotnih, med katerimi tudi trbiški odbornik za kulturo, ki je sicer odraz desničarske koalicije, pa vendar se je že večkrat izkazal za treznega človeka. V debati so sodelujoči poudarili probleme in potrebe Slovencev, ki živijo v Kanalski dolini; med te spada nedvomno nevidljivost slovenskih programov RAI-a, ki bi moral biti sicer rešen s čezmejno televizijo. Govor je bil tudi o slovenski šolski populaciji, ki sicer razpolaga samo z zasebnimi tečajji slovenskega jezika, primerno pa bi bilo, da bi omenjene otroke spodbujali in podpirali tudi iz posebnega fonda za štipendije.

Skratka slovenska prisotnost v Kanalski dolini bo ostala pri življenju, le če se bodo tamkajšnji družbeni delavci angažirali in povezali ter nudili našim ljudem primerne odgovore na izzive, ki jih čakajo v bližnji prihodnosti.

NOV PREDSEDNIK GS TERSKIH DOLIN

Župan občine Tipana Elio Berra je novi predsednik Gorskke skupnosti Terskih dolin. Izvolili so ga delegati občin, ki sestavljajo skupnost, in sicer predstavniki iz Tipane, Barda, Čente, Ahtena, Nem, Fojde, Magnana, Riviera in Povoletta. Prejel je po treh neuspešnih glasovanjih 17 potrebnih glasov leve sredine in Severne lige. Poudariti velja predvsem dve dejstvi: na pomembno mesto je bil izvoljen predstavnik tamkajšnje slovenske skupnosti; gre za politika, ki je dobro seznanjen s problematiko gorskih zaselkov. V občini Tipana in Bardu živi slovensko prebivalstvo, ki je zaradi težkih življenjskih razmer maloštevilno. Pogosto pa se dogaja, da so območja, ki imajo z goratimi predeli bolj malo opravka, dobitniki prispevkov, ki so le-tem namenjeni.

OBVESTILO

V NEDELJO, 28. novembra, bo v cerkvi Renati v Vidmu, pel pri maši ob 11. uri mešani zbor Podgora pod vodstvom Mirka Špacapana. Spremljal bo evharistično slavje v statorimskem obredu prve adventne nedelje z mašo Missa Canonica Jacobusa Gallusa.

O INTELEKTUALCIH

JURIJ PALJK

..., ki bi jim po slovensko lahko lepše rekli izobraženci, a imenujmo jih kar intelektualci, in to predvsem zato, ker večina njih ima raje ta izraz. Malo zato, ker je tujka in se zato po slovensko morda lepše sliši, malo pa tudi zato, ker je izraz intelektualec bolj zveneč; vsaj po tem, kdo vse se ima za intelektualca, sodeč!

V nedeljo, 21. t.m., je italijanski dnevnik Corriere della Sera objavil na kulturnih straneh pogovor italijanskega časnikarja Omarja Calabreseja s slovitim ameriškim proučevalcem jezikoslovja, a tudi pomenslovja in človeškega dušeslovja. Noam Chomsky je danes med intelektualci poleg McLuhana najbrž najbolj citiran avtor in gotovo tudi najmanj bran, pa čeprav je v svoji bogati študijski karieri izdal več kot 70 knjig in nekaj tisoč strokovnih in večkrat tudi polemičnih člankov. V intervjuju govori Chomsky o več stvareh, o jeziku in o semantiki-pomenslovju ter še o čem. Dotakne se tudi intelektualcev, in to zaradi časnikarjevega vprašanja, zakaj je sam postal v Evropi mit za t.i. "angažirane intelektualce". V odgovoru pravi, da ima poleg študijskega raziskovanja tudi izjemno razvit socialni čut, in nadaljuje: "Vendar pa si moramo enkrat že prenehati delati iluzije glede razlike med angažiranimi in neangažiranimi intelektualci in misliti, da je to razlika med ameriški in evropski intelektualci. T.i. »angažiranost«, ki obstaja pri vas in še posebej v Franciji, ni prav nič »angažiranost«. Podpisovati izjave in li-

stine ni prav nič »angažiranost«. Zame je angažiranost samo v tem, da sodeluješ pri stvarnih spremembah obstoječega stanja, spremembah, ki jih deliš z učinkovitimi družbenimi silami. Nobena angažiranost ni namreč, ko se intelektualci omejuje na to, da govori samo sebi podobnim. Ta nesporazum izvira iz dejstva, da obstaja med gledanjem na vlogo intelektualca v evropski in anglosaksonski družbi globoka razlika. Pri vas se intelektualci jemljejo in jih jemljejo zelo resno zaradi posebnega prestiža. Pri nas ne. V Ameriki je kljub vsemu globlji smisel za enakost. V trgovini ali pa pri kupovanju avtobusne vozniške karte je trenutno najbolj znan književnik deležen iste pozornosti kot kdorkoli drug. Pri vas mu pripravljate pogovore za televizijo in časopise, ljudje hočejo od njega avtograme; z njim se obnašate kot s pevcem. To lahko predstavlja izjemno prijetno obliko spoštovanja kulture in znanosti, a tudi vrsto nevarnosti. Na primer: vedno se morate predstavljati kot drugačni, izvirni, zanimivi. Mogoče celo z nehotenimi smešnimi posledicami, kakor se je zgodilo v Franciji nekaterim avtorjem t.i. postmoderni, ki so z znanstvenega stališča gledano pisali prav komične stvari! Resnično angažiran intelektualec je tisti, ki sam veliko tvega, ko sodeluje pri družbenih pojavih, kjer se le-ti dogajajo, in tudi resnično kritizira oblast! Takih ljudi je malo in človek take vrste običajno za svojo držo plača visoko ceno. To se je zgodilo ljudem, kot

je bil Sartre v zadnjih letih življenja, ali pa Russell. In tudi tu so razlike: Russella so aretirali na cesti; kdo drug, ki je bil črne polti ali prebivalec Salvadorja, pa je izgubil življenje. Vse druge stvari so pretvara, hlimba."

Tako sloviti Chomsky, ki je kot vedno zelo jasen, predvsem takrat, ko pokaže s pristom na bistvo resničnega intelektualca, ki je v tem, da je vraščen v družbo, v kateri živi; ki kritizira oblast; ki s svojo osebnostjo in življenjem jamči za svojo "angažiranost". "Vse drugo je pretvara, hlinjenje," lepo pravi in pred nami se pojavja cela vrsta ljudi, ki so se in se še danes imajo za intelektualce, a to preprosto niso, ker se pretvarjajo, ker hlinijo, da so, kar niso in tudi ne morejo biti. Zelo težko bi namreč imeli za intelektualca nekoga, ki nenehno pokleka pred dnevnim gospodarjem in se obnaša "kot dvorni norček", kot bi rekel naš odgovorni urednik dr. Drago Legiša. Za dvorne norčke pa je značilno tudi to, da lahko rečejo tudi kako pikro na račun oblastnikov, a se jim prav zaradi tega, ker so dvorni norčki, nič ne more zgoditi.

Da ne bi sedaj kdo mislil, da streljamo na mrtvaka, naj povemo, da ne mislimo samo na tiste slovenske intelektualce, ki so si svojo srečo kovali pod socialističnim režimom z nenehnim poklekanjem pred tedanjo oblastjo, ampak tudi na tiste, ki danes vedo, kako se reči streže. Da gre prevečkrat za ene in iste osebe, je samo dokaz več, kako blatna je lahko pot, po kateri mora slovenski intelektualec hoditi, če hoče sebi in svojemu notranjemu klicu ostati zvest. Tudi nima smisla o tem razglabljati, ali je kdo levi ali desni ali pa sredinec, ker je vse to že prek-

lemano zastarelo in deplasirano, kot bi lepo povedal slovenski intelektualec, ki se danes gre veleposlanika. Problem je v tem, da je na Slovenskem prav grozljivo gledati, kako pišejo zgodovino isti ljudje, ki so jo pisali do včeraj; kot da se ni nič zgodilo, kot da berlinski zid ni padel, kot da ni nihče ničesar zagrešil in zato tudi nihče ni odgovoren za nič.

Samo malo spomina je potrebno, da se spomniš, kaj je kdo bil prej in kaj je sedaj. In takoj boš videl, da se mu ne prej in ne sedaj ni nikdar ničesar hudega zgodilo, ker se mu tudi zgoditi ne more. Prej in sedaj so ga imeli za intelektualca, a to ni bil ne prej in ne sedaj; morda izobražen, a vedno - prej in sedaj - predvsem upogljiv in prožen, "elastičen človek", ki je vedno imel "pogled uprt naprej", tako da je videl, kaj se mu v danem trenutku spleča in kaj se bo jutri splečalo. Kot olje na vodi, ki vedno plava, a temu, kar je v vodi, jemlje kisik.

Zato imamo Slovenci galerije intelektualcev in akademikov, ki dobivajo "apanažo"-plačo, o kateri se v javnosti na glas ne govori veliko; imamo intelektualce za vsak trenutek, ki jim je skupno predvsem to, da se vedno držijo trenutne oblasti kot klopi lovskih pleč: običajno se varujejo na toplo in v mehko tkivo... Zato imamo Slovenci povsod veliko intelektualcev-izvedencev, ki si vsak dan izmišljajo takega ali drugačnega nasprotnika, ki ga ni, da bi ja ostali na oblasti; če pa že na oblasti ne, vsaj v njeni bližini. To, da take vrste ljudje imenujejo sami sebe intelektualce, je le še dokaz več, da ima prav Chomsky, ko pravi, da je tako ravnanje prevara.

OB SKRBI ZA VARNOST JEDRSKE ELEKTRARNE V KRŠKEM

V POSTOPKU ZAKON O PREPOVEDI GRADNJE NOVIH NUKLEARK

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji ugotavljajo, da se v EU širita moč in vpliv t.i. jedrskega lobija, ki dobivata čedalje bolj očitne politične razsežnosti. Omenjamo Avstrijo, kjer pogosto zahtevajo zaprtje jedrske elektrarne v Krškem, češ da ni dovolj varna pred morebitno katastrofo in da predstavlja nevarnost za sosede. Kot da ne slišijo dokazov izvedencev iz Slovenije in tujine o tem, da je elektrarna v Krškem zgrajena po ameriških tehnoloških standardih in da je zato prav tako varna, kot so jedrski objekti za proizvodnjo električne energije v drugih zahodnoevropskih državah. Na dlani je, da nuklearko v Krškem uporabljajo za izsiljevanje koroške deželne vlade in občasno tudi zvezne vlade na Dunaju zoper Slovenijo in njeno vključevanje v EU.

Med dokaze o odgovornem odnosu slovenske države do jedrske energije uvrščamo predlog zakona o prepovedi graditve novih jedrskih elektrarn v Sloveniji, o prepovedi skladiščenja nizko, srednje in visoko radioaktivnih odpadkov iz drugih držav na ozemlju Slovenije ter o trajnem

varnem skladiščenju domačih nizko, srednje in visoko radioaktivnih odpadkov. Predlog zakona so poslali v postopek državnega zbora, kjer bo prišel v razpravo in sklepanje že v kratkem, ker je zadeva aktualna in nujna. V utemeljilni je zapisano, "da obravnavo problematike, ki zadeva prepoved gradnje novih jedrskih elektrarn v Sloveniji in shranjevanje radioaktivnih odpadkov zahtevajo izredne potrebe države". Dne 31. decembra bo namreč potekel rok, do katerega je na podlagi zakona o odložitvi graditve jedrskih elektrarn do konca leta 2000 (sprejet je bil l. 1987) prepovedano začeti z gradnjo novih jedrskih elektrarn v Sloveniji, kar pomeni, da po tem datumu ni več pravne podlage za prepoved takšne gradnje.

V predlogu novega zakona je nekaj pomembnih usmeritev. Že z resolucijo o strategiji rabe in oskrbe Slovenije z energijo, ki jo je sprejel državni zbor, "se predvideva naraven, ekološko in ekonomsko sprejemljiv način opustiti obstoječo proizvodnjo električne energije na osnovi jedrske energije. (...) Nadaljnje obratovanje in postopno

ustvarjanje pogojev za varno razgradnjo jedrske elektrarne Krško pa bo opredelil nacionalni energetski program." Ne glede na strategijo Slovenije na področju energije pa je bilo določeno, da bo krška nuklearka predvidoma obratovala do leta 2023. Ta datum pa ni zapisan v nobenem obvezujočem dokumentu. Takšna izhodišča bi lahko pomenila, da bi bila Slovenija svojo jedrsko elektrarno (s soglasjem solastnika, Hrvaške) pripravljena zapreti pred letom 2023, če bi se o tem sporazumeli na mednarodni ravni. Na takšno možnost posredno navaja tudi ugotovitev v obrazložitvi predloga zakona o prepovedi gradnje novih nukleark, "da namreč primeri nekaterih drugih sosednjih držav kažejo, da so se njihovi državljani z referendumi izrekli proti izkoriščanju jedrskih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije". Poudarjeno je tudi, "da bi si Slovenija s sprejetjem tega zakona lahko pridobila dodatne pozitivne točke, tudi kar zadeva odnose z Avstrijo, ki se v zadnjih letih zavzema za zaprtje jedrskih elektrarn v vseh sosednjih državah, kandidatkah za vstop v EU." Predlog zakona

določa, "da mora vlada Slovenije do l. 2005 sprejeti ukrepe za trajno varno skladiščenje vseh vrst visoko radioaktivnih in nizko oz. srednje radioaktivnih odpadkov."

PREDVOLILNO VZDUŠJE PREZGODNJE?

Parlamentarna komisija za volilni sistem in ustavne spremembe se je 23. t.m. drugič sestala, njeno delo pa se je začelo zapletati. Politične stranke imajo namreč različna stališča o volilnem sistemu za prihodnje državno-zborske volitve ob koncu leta 2000. Komisijo vodi predsednik državnega zbora dr. Janez Podobnik, ki je javnost presenetil z izjavo, da je predvolilno vzdušje v Sloveniji prezgodnje. Zato SLS, stranka, ki ji pripada, "ne bo spodbujala predvolilnega razpoloženja, ki praviloma omrtni zakonodajno, pa tudi izvršilno vejo oblasti. Odgovornost do države zahteva, da nadaljujemo s pomembnimi projekti, od ureditve katerih je odvisna tudi gospodarska, socialna in civilizacijska podoba Slovenije. To so naloge s področja vključevanja v EU, bančništva, zavarovalništva, javnih naročil energetike, državnega premoženja, denacionalizacije, ureditve obeležij usmerjenim med drugo svetovno vojno in po njej in izdaja mrliških listov zanje... Gospodje, ki se prezgodaj ukvarjate z volitvami, kdo bo pa delal?" je dejal visoki predstavnik SLS.

UMETNIŠKI VEČER V NOVI GORICI

LEP POKLON HUBERTU BERGANTU

Kulturni dom v Novi Gorici je 15. t.m. priredil umetniški večer z naslovom *Homage à Hubert Bergant* v spomin na prvo osebnost slovenskega orglarstva in velikega umetnika ob njegovem rojstnem dnevu in pred bližnjo prvo obletnico smrti. Huberta Berganta so se v izpovedih spominjali njegovi učenci, prijatelji, sodelavci in drugi.

Večer je tenkočutno in z doživljanjem slavnostnega trenutka vodila prof. Tanja Kuštrin, direktorica Kulturnega doma, ki je bila učenka velikega virtuozna, pozneje pa kot pevka, dirigentka in glasbenega pedagoginja tudi njegova sodelavka. Vsi sodelujoči, med katerimi so bili tudi skladatelj Samo Vremšek, Marko Vuk, Renata Bauer, ki ga je nasledila na Akademiji za glasbo, Janez Povše iz Gorice, ki je z umetnikom tesno sodeloval, in drugi so bili enotni v oceni, da je bil Hubert Bergant velik umetnik, čeprav preveč skromen in vase zaprt človek. Imel je bogat in raznolik domišljijski svet in zelo občutljiv značaj. Posvečal se je orglam in v njih videl kraljico instrumentov, o čemer je pisal tudi v svoji knjigi z naslovom *Ob*

orglah. O svojem življenjskem "credu" je zapisal pomenljive misli: "Beg iz kaosa je mogoč edino v nas samih. Omogočimo si ga lahko s tem, da se poglobimo v lepo glasbo, v dobro knjigo, da uživamo ob še popolnoma dehumanizirani likovni umetnosti. Pri tem zemljepisna lega ni pomembna. Lepega pobega v svet umetnosti si enako želijo ljudje v Avstraliji in Ameriki, kot v Sovjetski zvezi in na Japonskem." Bergant je bil prvi slovenski umetnik, ki je predstavil celoten Bachov orgelski opus. Njegove človeške in umetniške vrline in prispevek k razvoju slovenske orgelske umetnosti so predstavljene, čeprav le v zasnovah in obrisih, tudi v dokumentarnem filmu, ki ga je pripravila TV Vitel iz Dornberka. Zanimivo je bilo tudi pričevanje msgr. Silvana Pianija iz Ločnika, kjer je Bergant 30 let igral orgle.

Slovenska javnost pa komaj ve, da je bil Hubert Bergant tudi profesor umetnostne zgodovine in likovni kritik. O tem je na večeru spregovoril Marko Vuk, zbira pa se gradivo, da bi o tej Bergantovi dejavnosti izdali knjigo.

M.

PREDSTAVITEV KNJIG

ALEKSIJ PREGARC V NOVI GORICI

Aleksij Pregarc je 17. t.m. predstavil svoji novi knjižni deli tudi v Novi Gorici. Gre za knjigo razmišljanj in tudi polemičnih besedil, ki so plod njegovega ustvarjalnega dela in iskanj v preteklih tridesetih letih. *Blage izzive* s podnaslovom *30 let zapažanj* je izdala založba Branko s sodelovanjem založbe Jutro.

Hkrati je v Novi Gorici ob sicer maloštevilni udeležbi občinstva, najbrž zato, ker je divjala silovita nevihta, predstavil tudi svojo zadnjo pesniško zbirko *Moj veliki mali svet*, ki jo je izdala založba Mihelač. Zbirka je izšla v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku. Pesnik, pisatelj in vsestranski kulturni in narodni delavec je svoja izhodišča in načela, ki usmerjajo in označujejo njegovo delovanje, zelo podrobno obrazložil tudi z branjem svojih pesmi in značilnih zapisov iz knjige *Blagi zapisi*. Aleksij Pregarc ima v Novi Gorici veliko prijateljev, znancev in bralcev, saj je v tem mestu živel več let, zaposlen pa je bil kot igrlec, član ansambla Primorskega dramskega gledališča.

Dne 16. t.m. je Pregarc svoji deli predstavil tudi v Ljubljani, in sicer na sedežu Svetovnega slovenskega kongresa - Konferenca za Slovenijo in Slovenske izseljenske matice.

M.

GRADNIKOVA "VRNITEV" V BRDA

V nedeljo, 28. t.m., bo ob 14. uri na prostem ob grajskem poslopju na Dobrovem odkritje pesnikovega kipa iz bron, delo akademskega kiparja Jakova Brdarja iz Ljubljane. To bo velik dogodek za Goriška Brda. Na slovenski bosta o pesniku spregovorila župana občine Brda Franc Mužič in občine Števerjan Hadrjan Corsi. O spomeniku pa bo spregovoril Bruno Podveršič, predsednik odbora za njegovo postavitev. Slavnostni govornik ob odkritju spomenika Alojzu Gradniku pa bo dr. France Bernik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

OBVESTILA

KLUB KRŠČANSKIH IZOBRAŽENCEV Ajdovščina in Vipava vabi na niz srečanj *Adventni večeri verskega poglobljanja v Vipavi*. Prvo srečanje bo v petek, 26. t.m., ob 20. uri: mag. Branko Cestnik bo govoril na temo *Drugačnost mladega človeka kot vzgojni izziv*. Drugo srečanje bo v petek, 3. decembra, ob 20. uri: Tino Mamič bo govoril o *Slovenih v svetovni zgodovini krščanstva*.

KONCERT V NOVI GORICI. V Kulturnem domu v Novi Gorici bo v ponedeljek, 29. t.m., ob 20.15 koncert Pihalnega kvinteta Slowind in pianista Aleksandra Madžara, ki bosta izvajala mojstrovini komorne literature: Mozartov in Beethovnov kvintet za klavir in štiri pihala. Naslednji koncert bo v ponedeljek, 6. decembra. Nastopil bo Bartok kvartet iz Budimpešte.

S 1. STRANI

ODPRTO PISMO SSK...

Zagotovo niti ne veste (ker nečemo verjeti, da ste v slabi veri), kakšen bi lahko bil rezultat glasovanja o vključitvi v navedeni seznam v občini Benečije, Rezije in Kanalske doline (razen morda Špetra in še kakšne), pa tudi nekaterih občin na Goriškem in Tržaškem - za katere trdite, da bodo od odobritve Masellijevega osnutka imele ne vem kakšne koristi - tudi ker takšne analize očitno nimate in si problema seveda niti ne zastavljate. Po petdesetih letih zavlačevanja pa se zadovoljujete z načelnim priznanjem Slovencev v videmski pokrajini!

Žaljiva se mi zato zdi vaša insinucija, da bi sprejetje zaščitnega zakona zaskrbelo tudi "nekatero politike iz manjšinskih vrst" in da so se zaradi tega napadi na Masellijev osnutek in nosilce zakona v vladi in parlamentu začeli stopnjevat. Ko si je stranka Slovenske skupnosti iz zgoraj navedenih razlogov (ki jih še nihče doslej ni uspel in niti si upal izpodbijati) dovolila kritizirati Masellijev osnutek in očitno dosegla nekatere pozitivne rezultate, se sedaj vi znašate na tiste, ki s svojimi skromnimi močmi skušamo doseči kaj več od tega, kar nam - žal samo na videz - po petdesetih letih zavlačevanja - ponuja Italija. Žal sa-

mo na videz pravim, ker se odobritev zakona ponovno oddaljuje.

V slabi veri pa trdite, da je takšna "nejasna situacija botrovala ponovnemu odpiranju dilem v sami italijanski koaliciji", saj sami dobro veste, da Slovenska skupnost nima moči, da bi blokirala ali pogojevala sprejetje zaščitnega zakona s kakršnokoli vsebino, ne da bi nas o čemer koli kaj vprašali. Dileme so v večinski koaliciji obstajale že prej in rezultat tega je Masellijev osnutek, ki pa ga ta večina, očitno le navidezno ponuja vam in nam, v resnici pa verjetno ni pripravljena odobriti niti Masellijevega predloga in se izživlja s ponovnim odlašanjem. Z obtoževanjem Slovenske skupnosti pa sami nasedate tej dolgotrajni italijanski politiki do naše manjšine in njenim izgovorom.

Smešna pa je vaša trditev, da "stranka Slovenske skupnosti, ki po eni strani zahteva zaostrovanje odnosov z Italijo in internacionalizacijo manjšinskega vprašanja, po drugi pa na volitvah kandidira v Prodijevi Oljki in v Rimu, ko ima priložnost, vprašanja zaščitnega zakona javno sploh ne odpira". Ponovno dokazujete nepoznavanje stanja ali pa slabo vero, ko mešate koalicijo Prodijeve Oljke, ki je zmagala na volitvah, in današnjo koalicijo, ki podpira sedanjo vlado. Naravnost škandalozna pa je vaša trditev, da našega vprašanja

v Rimu javno ne odpiramo: neštetokrat smo pozvali predsednika Violanteja, naj pospeši diskusijo v zbornici, poslali smo vsem 945 poslanecem italijanskega parlamenta deklaracijo slovenskega Državnega zbora o naši zaščiti, imeli smo srečanja v Rimu z različnimi strankami, pa tudi s posl. Caverijem, Bruggerjem in poročevalcem Masellijem in navedeni uspešni rezultat, ki ga tudi sami priznavate, vas torej demantira.

O potrebi po internacionalizaciji v primeru nadaljnega odlašanja italijanskega parlamenta pa ne govorimo samo mi in poslanci ostalih manjšin v italijanskem parlamentu, pač pa tudi dodatni sklep Državnega zbora ob navedeni resoluciji ter končno, po petdesetih letih, tudi zdrava pamet. Ponovno pa se motite, če menite, da boste s popuščanjem pred izsiljevanjem Italije na tej točki prej prišli v EU.

Svetujem vam, da preden greste na pogajanja v Rim, najprej detaljno preštudirate zakonske osnutke, o katerih govorite, se posvetujete s tehnikami in poznavalci manjšinske problematike in poskušate analizirati, kaj bi predlagana določila v realnosti lahko pomenila, šele nato pa se spuštite v dajanje ocen in zmagoslavne proklame o "mani z nebes" za Slovence v videmski pokrajini.

Ugotavljam, da si državni sekretar, ki se z zadevo ukvarja, mora tudi prevzeti od-

govornost za sedanji neuspeh, zvrčati krivdo na Slovensko skupnost ali na opozicijo v slovenskem parlamentu, je naravnost smešno. Kdo je državni sekretar in se v imenu vlade pogaja v Rimu, Slovenska skupnost ali vi, gospod Juri?

Končno pa se morate tudi resno vprašati, zakaj se tisti del manjšine, ki je do včeraj bil s SSK na istih stališčih glede seznama občin, kot ga je predvideval tudi osnutek sen. Bratine - za vas pa sedaj ta stališča očitno predstavljajo "napad na Masellijev osnutek in nosilce zakona v vladi in parlamentu" - danes brez sramu odstopa od teh skupno dogovorjenih stališč in sam javno priznava, da je sodeloval pri pisanju Masellijevega zakonskega osnutka, ne da bi ostale (tudi nas), sploh vprašal za mnenje. Kdo torej instrumentalizira manjšinsko zaščito za svoje politične in strankarske interese? Kdo je torej pristal na pravno nejasna določila in zaščitne norme brez jamstva učinkovitosti, ki lahko manjšino in Slovenijo pripeljejo žejne čez vodo?

Vabim zato vas in ostale, ki nas z leve napadajo kot rušilce zaščite, na vsebinsko razpravo o Masellijevem predlogu; zagotovo boste izvedeli marsikaj novega in koristnega za vašo prizadevanja v korist naše manjšine, če vam je do tega.

S spoštovanjem!

ITALIJANSKO PRAVO

PRENOS OBRATOV
IN DOSMRтна RENTA

DAMJAN HLEDE

Prenos obratov je pogodba, ki je vsakdanji rabi in tudi z davčnega vidika je v zadnjih letih deležna precejšnjega zakonodajnega dela. Kljub temu pa niso vsi njeni pravniški odtenki, predvsem z davčnega vidika, zadovoljivo razčiščeni in urejeni. Med pogodbe, v katerih so nekateri davčni vidiki še nejasni, spada brez dvoma pogodba prenosa obrata proti dosmrtni renti. To je pogodba, v kateri kupec ne plača obrata z denarno vsoto, ampak z dogovorom o dosmrtni renti v korist tistega, ki mu je obrat odstopil. Pogodba je aleatorična, ker v trenutku njene sklenitve ne vemo, katera od dveh strank je na boljšem. Pogodbo sestavlja pač dve dajatvi, od katerih je ena (odstop obrata) gotova in točno določena, druga pa (celotni znesek dosmrtno rente) je negotova in nedoločljiva. Za celotni znesek rente se bo vedelo samo ob smrti njenega koristnika (odstopnika obrata), več let bo trajala renta, bolj je možno,

da bo od pogodbe imel za služek njen koristnik.

Prav zato je to pogodba, ki jo ponavadi prevzemnik obrata sklene samo s starejšimi osebami, ki mu obrat odstopijo. V tem primeru sta pač obe stranki lahko zadovoljni: odstopnik, ker si zagotovi reden rentni dohodek, prevzemnik pa, ker si pridobi lasnino obrata, ki ga plačuje na obroke, slednje pa lahko pod določenimi pogoji tudi amortizira. Prav to je eno izmed nejasnih in ne še dovolj razčiščenih vprašanj. Davčna uprava vsekakor trdi, da je amortizacija rentnih obrov možna samo v primeru, ko prevzemnik obrata in torej dajalec rente računovodsko kapitalizira dosmrtno rento, ki po mnenju davčne uprave sestavlja t.i. uvajalno vrednost obrata (it. *valore di avviamento*).

S strani odstopnika in torej koristnika rente pa so rentni obroki obdavčeni kot dohodki, ki so asimilirani z dohodki odvisnega dela, konkretno pa je, po členu 47, prvi odstavek, črka h) zakona št. 917/86, obdavčenih 60% pri-

dobljenega bruto zneska. Nerazčiščeno ostaja vprašanje, ali se aplicira peti odstavek člena 54 zakona št. 917/86, po katerem sestavljajo podjetniški dohodek tudi povečane vrednosti (it. *plusvalenze*) obratov, ki izhajajo iz njihovega prenosa, če je bil le-ta pred-

met odplačnega pravnega posla. Davčna uprava seveda trdi, da v primeru odstopa obrata proti dosmrtni renti pride do obdavčenja povečane vrednosti, sodna praksa pa pravi, da ne, ker povečane vrednosti ni mogoče izračunati.

OSEBNA IZKAZNICA
ZA NEPREMIČNINE

V enem izmed ukrepov, povezanih s finančnim manevrom za leto 2000, ki jih je ministrski svet odobril prejšnji teden in o katerih bo sedaj parlament razpravljati na isti način kot o navadnih zakonskih osnutkih, je predvidena uvedba posebne izkaznice nepremičnin, ki bodo morale vsebovati vse njihove strukturalne, inštalacijske in načrtnne podatke. Izkaznico bo moral izdelati usposobljeni projektant na podlagi dokumentacije, ki mu jo bo posredoval lastnik ali upravitelj kondominija in na podlagi posebne inšpekcije, kjer bo na licu mesta preveril, če stavba odgovarja načrtom in drugim dokumentom. Lahko bo tudi spodbudil določene varnostne posege, nakar bo izdal

potrdilo o statično-funkcionalni usposobljenosti. Izkaznica stavbe bo predstavljala nujen pogoj za vsa dovoljenja ali potrdila, za katera je pristojna občina v zvezi s stavbo. Nova določila bodo veljala za vse stavbe na ozemlju italijanske države, razen tistih, ki nimajo več kot dveh nadstropij in razen nerezidenčnih stavb, ki ne presegajo devet metrov višine. Za sestavo in posodobitev izkaznice je predvideno časovno obdobje desetih let. Občine bodo vsekakor morale čimprej (predviden je rok šestih mesecev) ugotoviti hidrogeološko in seizmično nevarne predele. Za stavbe, ki so v njih, bo za sestavo izkaznice veljalo razdobje dveh let.

DH

ŽENSKÉ V KMETIJSTVU

V Sesljanu je bil prejšnji teden posvet o načrtu, ki ga podpirajo italijansko ministrstvo za delo in socialno skrbstvo, Evropski socialni sklad in Vsedržavni zavod za kmetijsko poklicno izobraževanje in ki stremi po izobraževanju kmetič ter spodbujanju žensk v kmetijstvu, da bi se odločale za nove podjetniške pobude. Dejstvo je, da igrajo ženske v kmetijstvu veliko vlogo in da so pogosto nosilke pobud, ki ustvarjajo delovna mesta in dohodek. Pobudniki srečanja, že omenjeni vsedržavni izobraževalni zavod, Zveza neposrednih obdelovalcev in koordinacijski odbor za žensko podjetništvo, so v Sesljanu povabili ugledne predavateljice, ki so spregovorile o finančnih instrumentih, ki naj omogočajo začetek novih gospodarskih pobud. Predstavili so nadalje organizacijo Verdimpresa, ki nudi kmetičem najrazličnejše storitve in informacije. Veliko zanimanja je vzbudil prikaz možnih načinov preverjanja, ki naj omogočijo še pred začetkom dela čimbolj natančno sliko o stroških in predvidenih dohodkih, da ne bi kmetice po nepotrebnem tvegale. Med predavateljice je bila tudi predsed-

nica ustanovnega odbora Združenja slovenskih kmetič in podeželskih žena s Tržaškega Suzana Lovrečič, ki je spregovorila o ciljih združenja. Pomembno je tudi bilo, da so del popoldneva uporabili za okvirno načrtovanje možnih gospodarskih pobud v kmetijstvu na Tržaškem. Pokazalo se je, da je ta razvoj možen, potrebno pa bo ustvariti ustrezno vzdušje tudi pri upraviteljih, da bo mogoče izkoristiti možnosti, ki jih predvidevajo evropska, državna in deželna zakonodaja.

OBISK IZ OBČINE BRDA
V PIEMONTU

V dneh 21. in 22. oktobra so občinski svetniki, strokovne službe občine Brda in kmetijska pospeševalna služba ter drugi strokovnjaki šli na ogled vinogradništva v Piemontu južno od Turina. Obiskali so več vinotek in vinogradniških rajonov ter združenj za predelavo grozdja. Proučili so izdelavo vrhunskih vin po postopku barik in njihovo tržno strategijo. Obiskali so tudi proizvodne obrate Cinzano in si ogledali sejem kmetijskih pridelkov v mestu Asti.

KORISTNA NAVODILA

IZRAČUN NOVEMBRSKIH
PREDUJMOV

MARA PETAROS

Do 30. novembra tega leta morajo davkoplačevalci poravnati predujme davka na dohodek fizičnih oseb (IRPEF), davka na dohodek pravnih oseb (IRPEG), deželnega davka na proizvodne dejavnosti (IRAP) in socialnoskrbstvenega prispevka za samostojne poklice (INPS 10%-12%). Pri izračunu dolžnih zneskov moramo upoštevati precej novosti, in sicer:

- da je davčna uprava odpravila odtegljaje na nekaterih obrestih in dividendah: v tem primeru moramo pri računanju predujmov spet preračunati dolžni znesek za leto 1998, pri čemer ne bomo odšteli davčnih odtegljajev na obrestih in na dividendah;

- da uvaja novi zakon o dobite v korist davkoplačevalcev, ki imajo svojo stanovanjsko hišo v najemu: v tem primeru nam zakon dopušča letni odbitek v višini 320.000 lir, če letni dohodek ne presega 30.000.000 lir oz. 160.000 lir, če je letni dohodek večji od 30.000.000 lir in manjši od 60.000.000 lir. Vsekakor pa imamo pravico do teh odbitkov samo v primeru, da je najeminska pogodba sklenjena po zakonskih določilih (zakon 431/98, čl. 2.3 in 4 paragraf 2-3);

- da so še vedno v veljavi odbitki v višini 41% vseh stroškov za popravila nepremičnin, ki smo jih opravili v letih 1998 in 1999, in da jih lahko

odbijemo v 5 ali 10 letnih obrokih. Davkoplačevalec lahko odbije vse stroške, ki jih je imel v letih 1998 in 1999 za popravila obstoječih stavb, do največ 150.000.000 lir za vsako nepremičnino. Odbitek znaša 41% stroškov, davkoplačevalec pa lahko izbere, ali bo odbitek razdelil na 5 ali 10 let.

Za plačilo davkov morajo vsi davkoplačevalci uporabiti formular F24, ki ga lahko uporabimo za plačila tudi več dajatev istočasno. Plačamo pa lahko na kateremkoli bančnem uradu, na pošti ali na pristojnem uradu za plačilo davkov (*concessionario della riscossione*). Glede na prejšnje leto so bili letos uvedeni tudi novi kodeksi za plačilo davkov, in sicer: za drugi ali edini obrok predujmov davka na dohodek fizičnih oseb uporabimo kodeks 4034, za drugi ali edini obrok predujmov davka na dohodek pravnih oseb uporabimo kodeks 2113, za drugi ali edini obrok predujmov deželnega davka na proizvodne dejavnosti uporabimo kodeks 3813, za socialnoskrbstveni prispevek INPS 10% - 12% pa kodeks DPP. Vsekakor pa lahko pri plačilu davka uporabimo terjatve, ki jih imamo do države iz prejšnjih let, tako da se poslužimo t.i. kompenzacije, nikakor pa ni dovoljeno obročno plačevanje predujmov.

Za obračun dolžnega zneska lahko davkoplačevalec izbira med dvema možnostima: - lahko izračuna znesek

predujma na podlagi davčne prijave iz prejšnjega leta in vzame za osnovo dohodek, ki ga je prijavil v maju 1999; - lahko izračuna znesek na osnovi predvidenih dohodkov in predvidenih odbitkov za leto 1999, ki jih bo davkoplačevalec prijavil v juniju 2000. V tem primeru bo plačal kot predujem 98% davka, ki ga bo predvidoma dolžan državi ob predstavitvi davčne prijave za tekoče leto.

Vsekakor je bolj priporočljiva prva možnost, saj bi pri preračunavanju predujmov (v drugem primeru) lahko prišlo do napake in bi moral davkoplačevalec doplačati razliko z obrestmi in globo. Če je davkoplačevalec plačal premalo ali da sploh ni plačal predujmov, bo kazni znašala 30% neplačanega zneska, poleg tega pa bo moral plačati tudi obresti v višini 5% letno. Če davkoplačevalec plača predujme na podlagi preračunanega dohodka, bo kazni oproščen, če znašajo plačani predujmi vsaj 75% dolžnega zneska za prejšnje leto oz. če je skupni znesek plačanih predujmov vsaj enako visok kot davek, ki ga bomo junija 2000 dolžni državi za dohodek iz leta 1999.

DAVEK NA DOHODEK
FIZIČNIH OSEB - IRPEF

Predujem na davek na dohodek fizičnih oseb morajo plačati vsi tisti davkoplačevalci, ki so predstavili (ali bi bili morali predstaviti) davčno prijavo za leto 1998 in

pri katerih znaša znesek v vrsti RN22 modela Unico99 več kot 100.000 lir. Niso pa dolžni plačati predujmov:

- davkoplačevalci, pri katerih znaša znesek v vrsti RN22 manj kot 100.000 lir;
- osebe, ki so prejele prve dohodke v letu 1999;
- osebe, ki v letu 1999 niso predstavile davčne prijave, ker po zakonu tega niso bile dolžne storiti;
- dediči umrlih v letu 1999;
- osebe, ki so podvržene stečajnemu postopku.

Znesek pa izračunamo na ta način:

- če znaša znesek v vrsti RN22 več kot 100.000 lir in manj kot 511.000 lir, plačajo davkoplačevalci samo predujem v novembru. Predujem v novembru pa znaša 98% zneska v vrstici RN22. Znesek izračunamo tako, da število v vrsti RN22 pomnožimo s 98 in delimo s 100;
- če znaša znesek v vrstici RN22 več kot 511.000 lir, je bilo treba plačati predujem v dveh obrokih, in sicer v maju 40% celotnega predujma in v novembru ostalih 60% predujma.

SOCIALNOSKRBTVENI PRISPEVEK INPS 10%-12% ZA SAMOSTOJNE DELAVCE (CONTRIBUTI INPS 10%-12%)

Vsi samostojni delavci, ki niso plačevali socialnih dajatev kot trgovci, obrtniki ali samostojni delavci s posebno socialnoskrbstveno blagajno, morajo plačati 10% oz. 12% dohodka za socialno skrbstvo. Predujem morajo plačati v dveh enakih obrokih, pri obračunu katerih morajo upoštevati, v katero skupino samostojnih delavcev spadajo. Če ima samostojni delavec že kako drugo socialnoskrbstveno kritje, npr. kot odvisni delavec, bo plačal prispevek v višini 10%, vsi ostali pa bodo plačali prispevek v višini 12%.

DEŽELNI DAVEK NA
PROIZVODNE
DEJAVNOSTI (IRAP)

Od leta 1999 plačujemo predujme na deželni davek na proizvodne dejavnosti po pravilih, ki veljajo za vse ostale neposredne davke. Znesek predujma odgovarja 98% zneska, ki smo ga bili dolžni za

leto 1998. Pri obračunu davka moramo ponovno obračunati dolžni znesek, pri čemer moramo upoštevati morebitne prispevke, ki smo jih bili deležni s strani javne uprave.

Znesek pa izračunamo na ta način:

- če znaša znesek v vrsti IQ68, če gre za fizične osebe, oz. IQ56, če gre za družbe oseb, oz. IQ85, če gre za družbe kapitalov, več kot 100.000 in manj kot 511.000 lir, plačajo davkoplačevalci samo predujem v novembru. Predujem v novembru pa znaša 98% zneska v vrstici IQ68 oz. IQ56 oz. IQ85. Znesek izračunamo tako, da število v vrsti IQ68 oz. IQ56 oz. IQ85 pomnožimo z 98 in delimo s 100;
- če znaša znesek v vrstici IQ68 oz. IQ56 oz. IQ85 več kot 511.000 lir, je bilo treba plačati predujem v dveh obrokih, in sicer v maju 40% celotnega predujma in v novembru ostalih 60% predujma.

SOCIALNOSKRBTVENI PRISPEVEK INPS 10%-12% ZA SAMOSTOJNE DELAVCE (CONTRIBUTI INPS 10%-12%)

Vsi samostojni delavci, ki niso plačevali socialnih dajatev kot trgovci, obrtniki ali samostojni delavci s posebno socialnoskrbstveno blagajno, morajo plačati 10% oz. 12% dohodka za socialno skrbstvo. Predujem morajo plačati v dveh enakih obrokih, pri obračunu katerih morajo upoštevati, v katero skupino samostojnih delavcev spadajo. Če ima samostojni delavec že kako drugo socialnoskrbstveno kritje, npr. kot odvisni delavec, bo plačal prispevek v višini 10%, vsi ostali pa bodo plačali prispevek v višini 12%.

Predujme plačujemo v dveh enakih obrokih, in sicer prvega ob koncu junija in drugega ob koncu novembra vsakega leta. Dolžni znesek izračunamo tako:

- samostojni delavci, ki so že socialno zavarovani, morajo do konca meseca plačati za socialno skrbstvo 4% zneska, ki izhaja iz vrstice RE22 modela Unico99 za leto 1998;
- samostojni delavci, ki niso nikjer socialno zavarovani, pa bodo morali plačati do konca leta znesek v višini 4,8% dohodka iz prejšnjega leta, ki izhaja iz vrstice RE22 modela Unico99 za leto 1998.

V vsakem primeru vsota obeh predujmov ne sme presegati 14.199.100 lir za samostojne delavce, ki so že socialno zavarovani, in 17.038.920 lir za ostale samostojne delavce.

DAVEK NA DOHODEK
PRAVNIH OSEB - IRPEG

Pravne osebe morajo plačati predujme do konca 11. meseca po zaključku poslovne dobe; ker pa se večina poslovnih dob zaključijo prav 31.12., sovpadajo tudi ti predujmi s koncem novembra. Tudi pri pravnih osebah se obračun predujmov nanaša na prejšnje davčno prijavo, in sicer: če znaša znesek v vrstici RG20 več kot 40.000 lir, morajo davkoplačevalci plačati predujem v višini 98% celotnega zneska. Če je predujem višji kot 502.000 lir, morajo družbe plačati davek v dveh obrokih, in sicer 40% do vključno dneva, ko je bil plačan davek za prejšnje leto, in 60% do konca 11. meseca od zaključka poslovne dobe.

ŠPORT NA GORIŠKEM

MLADI DOMOVCI PLAČALI DAVEK NEIZKUŠENOSTI

IGOR COTIČ

FOTO BUMBACA

Dvoboj med domačim Domom Mark in peterko La Gradede spada med pomembnejše dogodke, ki so minul konec tedna potekali na goriškem športnem prizorišču, saj sta bila tekmeča vodilni ekipi v košarkarskem prvenstvu moške D lige. Mlada domača postava je naletela na močnega, izkušenega nasprotnika, ki je prejel vaje igre že v uvodnih minutah in obdržal priigrano prednost vse do končnega sodnikovega žvižga. Da bi resneje ogrozili uspeh Gradežanov, bi morali Lebanovi fantje zaigrati bolj zbrano tako v napadu, kjer so bili le občasno točni pri metu na koš, kot tudi v obrambi, saj je nasprotnik s številnimi, hitrimi protinapadi zbral glavino točk, ki so ga popeljale do končnega uspeha. Ko je v začetku drugega dela že kazalo, da bo ekipa iz Gradeža zmagala z visoko prednostjo, saj je vodila s šestnajstimi točkami razlike, je prišlo s strani mladih domovcev do močne reakcije. S pomembnimi trojkami Faganela, Covija, Franca in z učinkovitim pobiranjem žog pod domačim košem so domovci znižali zaostanek in deset sekund pred koncem je peterka iz Gradeža vodila le z dvema točkama prednosti (80:82). Domačini so imeli tedaj možnost dohiteti ali celo prehiteti nasprotnika, saj so imeli v posesti tudi žogo, njihovi upi pa so se razblinili s piskom sodnika, ki je domovcem dodelil osebno napako v napadu, in to kar na sredini igrišča. Končni izid je bil 80:85 v korist gostov. Skozi večji del tekme goriškimi košarkarjem ni šlo najbolj od rok, a so se kljub temu borili vse do konca. Požrtvovalnosti, zagrizenosti jim skratka ne manjka, izkušenosti pa si bodo pridobili le z igranjem na prihodnjih nastopih, ki jih mladi domovci že nestršno pričakujejo, saj je njihova želja po rasti res velika.

O igri in o nadaljnjih nastopih je po tekmi predsednik SZ Dom Ugo Dornik tako razmišljal: "V današnjem srečanju smo plačali davek neizkušenosti. Pred tekmo je trener Leban sicer dal svojim igralcem navodila, kako zaustaviti močan nasprotnikov napad, to jim je pa uspelo uresničiti le proti koncu tekme. Obramba naših mladih košarkarjev ni delovala povsem učinkovito, kar je znal izkušeni nasprotnik s hitrimi protinapadi doobra izkoristiti. Kljub tem pomanjkljivostim so se naši vseskozi borili in so v drugem delu z uspešnimi trojkami zmanjšali zaostanek, žal pa jim ni uspelo seči po zmagi. Z dosedanjimi nastopi domače ekipe sem vsekakor zadovoljen, saj je ta po šestih kolih nabrala že osem točk in je tako presešla vsa pričakovanja. Za nas bi bil izjemen uspeh, če bi z uvrstitvijo med prve štiri ekipe dosegli obstanek v ligi in to že v prvem delu prvenstva."

ODBOJKA

V ženski C ligi so valovke na domačih tleh slavile s tesnim izidom (3:2) na račun šibkega Tarceta. Praznih rok pa so ostale igralke Olympie Kmečka banka na gostovanju v Červinjanu (1:3). V prihodnjem kolu se bosta srečala Olympie Kmečka banka in Val Siderimpes, kar bo prav gotovo v telovadnico privabilo številne ljubitelje odbojke.

V moški C ligi so naši predstavniki dosegli dve zmagi in poraz. Val Imsa je s čistim izidom 3:0 premagal Itely Fojda in se tako sam usidral na vrh lestvice. O odlični formi valovcev potrjuje tudi podatek, da so ti po štirih odigranih tekmah prepustili nasprotnikom le niz. Do prvih treh točk je prišla Olympie Agraria Terpin, ki je na domačem igrišču nadigrala šesterko iz Maniaga (3:1). Soča Unitecno pa je v okrnjeni postavi morala priznati premoč tržaškega Prevenireja (0:3). Prav v Sovodnjah bo naslednje kolo slovenski derbi med domačo šesterko in Olympio Agraria Terpin. Vmoški D ligi je Naš prapor doživel poraz proti tržaškemu Riguttiju (1:3), ki je manj grešil kot Brici.

NOGOMET

Doberdobska Mladost je na gostovanju pri Fincantieriju iztržila točko in s tem utrdila svoj položaj na zgornjem delu lestvice. Zaradi neugodnih vremenskih razmer tako Juventina kot enajsterica Sovodenj nista odigrali tekme, sodniki so namreč preložili srečanja na kasnejši datum.

PRIHODNJE KOLO

KOŠARKA: Moška D liga (27.t.m.): Dom Mark-Rimaco. ODBOJKA: Moška C liga: Soča Unitecno-Olympie Agraria Terpin, Club Altura Ts-Val Imsa. Ženska C liga: Olympie Kmečka banka-Val Siderimpes.

ODBOJKA

KONČNO ZMAGA!

Po štirih kolih so se tudi igralci Agrarie Terpin končno veselili zmage. Na domačih tleh so namreč premagali ekipo AS V.B. Maniago z rezultatom 3:1. V prvih dveh setih je bila tekma dokaj enosmerna, saj so naši igralci igro stalno vodili. S servisi, ki so nasprotnike spravili v težave, ter učinkovitimi napadi so tako osvojili oba seta z rezultatom 25-14 in 25-15. V tretjem setu pa se je situacija povsem spremenila; nasprotniki so zaigrali borbeno in koncentrirano, kar pa so naši igralci opustili. Set smo tako izgubljali kar z 15-5, nato pa smo se rezultatu nekoliko približali, a igralci niso kljub vsemu uspeli osvojiti seta. Četrty set pa je bila slika prvih dveh, saj so igralci Agrarie Terpin spet zaigrali tako, kot resnično znajo. Set se je zaključil z rezultatom 25-17. Po tekmi je trener Olympie Klokočevnik tako ocenil igro: "Tekma je bila zrela za rezultat 3-0, vsaj tako je zgedalo po dveh setih. Po vodstvu smo igro prevzeli preveč lahkotno, nasprotniki pa so nas presenetili. To dokazuje, da moraš kljub vsemu maksimalno igrati do konca. Zmagali smo našo prvo tekmo in za to bi pohvalil kar celo ekipo; to pa ne pomeni, da smo igrali brez napak. Nasprotnikom smo podarili precej točk, posebno v prvih dveh setih. Prihodnji teden imamo derbi s Sočo; z obeh strani pričakujem dobro igro, zato mislim, da bo tekma zelo zanimiva in napeta. Zmagal pa bo najboljši!"

Igralke Olympie Kmečke Banke so v gosteh izgubile s 3-1 proti ekipi iz Červinjana. Tudi nje čaka prihodnji teden na domačih tleh derbi z ekipo Vala.

MARTINA HLEDE

MEMORIAL ROBERTO STUBEL

USPEL MEDNARODNI MARATON

FOTO BUMBACA

Kljub slabim vremenskim razmeram, hudemu mrazu in dežju je združenje Gruppo marciatori Gorizia uspešno izpeljalo v nedeljo, 14. t.m., drugo izvedbo Goriškega mednarodnega maratona - Memorial Roberto Stubel. Zbralo se je namreč kakih 450 atletov iz cele Italije in tujine, tudi Slovenije in Hrvaške. Tekma, ki je potekala pod pokroviteljstvom dežele Furlanije-Juljske krajine, goriške pokrajine in občine, je potekala v individualni obliki in pa v štafetah s klasično dolžino poti 42,195 kilometra.

Štiričlanske štafete, ki jih je bilo kar 78, so krenile na pot iz goriškega mestnega središča, ki je bilo za to priložnost popolnoma zaprto, pri čemer so nudili svojo pomoč miličniki in krajevna skupina Civilne zaščite. Pol ure po tem startu se je začel maraton 140 posameznikov. Tekmovanje štafet je bilo v nekaterih točkah, zlasti pri predaji štafetne palice, prav spektakularno; to predvsem ob zamenjavih pri Villanovi pri Fari in v Krminu, potem ko so tekmovalci pretekli vsak po 10,5 kilometrov. Po poti, ki se je dotaknila krajev v goriški pokrajini, kot so Moraro, Krmin, Mariano in Fara, so bili prisotni člani Civilne zaščite, ki so z utripajočimi lučmi, radijskimi mostovi in primerno pripravljenim osebjem zagotavljali popolno varnost udeležencev tekme.

Do cilja pod napihnjeno lok, ki ga je priskrbel tehnični sponzor prireditve Multipower, je dospela kot prva moška štafeta Crisport (M. Kosovelj, Vogrig, E. Kosovelj, Melin), ki je sklenila svoj napor v dveh urah, 21 minutah in 21 sekundah. Med ženskimi štafetami je prva dospela do cilja ekipa Crisport (Laurencic, Massi, Rizza, Spilotti) s časom 2h 51'. Maraton posameznikov pa se je tudi zaključil zelo napeto, saj je v isti minuti prišlo na cilj kar šest atletov. Prvi trije so: 1. Asim Kaltac (2h 42' 42"); ARAC, Trst), 2. Antonio Margiotta (2h 42' 54"); Dop. Lav. Ferr., Videm), 3. Anton Erjavec (2h 43' 19"); N.L. Banka, Slovenija).

Kot prva posamezna ženska tekalka je dospela do cilja Marzia Bisai (3h 29' 22"); Sci Club 2 Monfalcone). Med atleti na vozičku pa se je uvrstil na prvo mesto Giovanni Angeli (Basket e non solo) s časom 1h 59' 25". Učinkoviti in zanesljivi so bili tudi tokrat sodniki in časomerilci, ki so kljub nenaklonjenim vremenskim razmeram do konca opravili svojo nalogo. Pomembno je bilo tudi delo prisotnih na okrepčevalnih postojankah med potjo in na cilju.

OBVESTILO

VTOREK, 30. t.m., bo v spodnji dvorani KD Rupa-Peč v Rupi redni občni zbor SZ Soča; prvo sklicanje ob 19.30, drugo ob 20.30. Dnevni red: predsedniško, tajniško in blagajniško poročilo za sezono 1998/99, pozdravi gostov, odobritev obračuna za l. 1998/99, odobritev proračuna za leto 1999/2000, odobritev delovanja 1999/2000; določitev namembnosti prejemkov Fondazione CaRiGo, občine Sovodnje in goriške pokrajine za leto 1998/99; razrešnica, volitve, razno.

SLOVENIJA

DENAR OD IGRALNIŠTVA TUDI ZA POTREBE CERKVENIH OBJEKTOV

Mestna občina Nova Gorica namenja že nekaj let del sredstev iz proračunov za financiranje najbolj nujnih vzdrževalnih in obnovitvenih del na cerkvenih objektih. Med posegi, izvedenimi v zadnjem času, je obnova strehe na zgradbi frančiškanskega samostana na Kostanjevici in ureditev parkirišča na Sv. gori. Letos pa je občina zagotovila denar za obnovo strehe podružne cerkve Matere Božje nad Vitovljami, ki je že opravljena. Pomembna je odlo-

čitev župana Črtomirja Špacapana, da bo občina tudi del denarja, ki ga prejema kot koncesijo od igralništva, namenila za financiranje nekaterih posegov v cerkvenih objektih, ki so pomembni tudi za turizem in okolje. Občina bo tako omogočila obnovo fasade kostanjeviškega samostana, ureditev tamkajšnjega parka in obnovo grobnice Bourbonov. Znaten bo tudi prispevek za izvedbo načrtov na Sveti gori. Tam bodo kmalu končali gradnjo romarskega doma, v katerem bo 40 sob s skoraj 80 ležišči. Kmalu bodo začeli graditi tudi okoli 4 km dolgo dvosmerno cesto iz Grgarja na Sveto goro.

Prelepi božični čas je naslov ilustrirane knjige, ki je izšla pri Mladinski knjigi. To je lepa knjiga, ki prinaša nasvete za olepšanje doma, za okrasitev božičnega drevesa, vrsto okusnih in značilnih receptov, pa tudi navad, ki Božič delajo najbolj priljubljeni krščanski in družinski praznik. Slovenski prevod nemškega izvirnika, ki ga je napisalo sedem strokovnjakov, je delo Marjane Samide. Da je knjiga bogatejša in slovenskemu bralec prijetnejša, pa je zasluga Jane Apih, ki je za knjigo prispevala besedilo o slovenskih božičnih običajih. Uredništvo je knjigi na pot napisal

VSE OB BOŽIČU

lo v kratki spremni besedi, da danes morda ne doživljamo takega Božiča, kot bi si ga želeli, ker od njega preveč pričakujemo, kajti "prepogosto se namreč prerine v ospredje vsakdan s svojo mrzličnostjo, in hrepeneče pričakovanega prazničnega vzdušja ni in ni. S to knjigo vam želimo pomagati, da bi bil vaš božični praznik res uspešen in da bi vaše sanje postale resničnost. Naše želje za spokojen in miren praznik vas spremljajo od adventnega časa skozi praznične dni vse do prvih ponovnih letnih dni, ki se iztečejo s praz-

nikom svetih treh kraljev". Knjiga je razdeljena na tri dele, in sicer Advent - čas pričakovanja, Božič je pred vrati in Srečno novo leto. Takoj v začetku pa pisci navajajo deset zlatih pravil za prijetne božične praznike; na prvo mesto postavljajo res najvažnejše: "Božič praznujmo po svojem okusu in po običajih, ki veliko pomenijo nam in tistim, ki z nami praznujejo." V pravilih pa ne pozabijo omeniti tudi duhovne priprave, saj namen knjige ni, da bi božične praznike prikazala le kot zunanji in mestoma v naši družbi že

preveč kričav praznik, ampak kot praznik Kristusovega rojstva in praznik družine.

Radovedni bralec bo med prelistavanjem knjige našel gotovo zase kako stvar, pa naj bo to koristen nasvet za peko potice ali za okraske v stanovanju, prav tako nasvete za izdelavo lepih adventnih venčkov, adventnega koledarja, pripravo božične mize itd. Avtorji pa niso pozabili niti na darila in pripravo skromnih, a lepih božičnih daril. Gotovo pa drži to, kar so avtorji knjige zapisali takoj na začetku: vse je zaman, če se človek na božični čas duhovno ne pripravi in umiri.

JUP

Knjižni dar

za leto 2000

KOLEDAR 2000

Koledar 2000

Publikacija obsega 250 strani in je tradicionalno razdeljena na koledarski del in zbornik. Ta obsega članke, ki obravnavajo življenje krajevne Cerkve, zgodovinske, družboslovne, narodopisne in kronološke zapise o življenju in delu Slovencev v Italiji. Publikacija je dragocena priča naše prisotnosti in ustvarjalnosti, saj podrobno poroča, tudi s fotografijami, o ljudeh in o delovanju organizacij ter društev. Koledar je uredil dr. Jože Markuža, fotografije za koledarski del pa prispeval Zvonko Vidau.

Cena za svobodo

Slavko Tuta

Delo osvetljuje lik primorskega izobraženca, ki je že v dijaških letih prestajal konfinacijo, se vključil v tigrovske gibanje in bil decembra 1941 pred posebnim fašističnim sodiščem obsojen na 30 let zapora. Beseda "cena" iz naslova opozarja na izjemnost razmer na Primorskem v času med obema vojnama, "svoboda" pa je antipod fašističnemu totalitarizmu. Knjiga predstavlja že deseto publikacijo v zbirki Naše korenine.

ANDREJ ČEBOKLI
pesnik in pisatelj iz Kreda

Andrej Čebokli

Pesnik in pisatelj iz Kreda

Goriški pesnik in pisatelj Andrej Čebokli sodi v generacijo, ki se je znašla sredi grozot prve svetovne vojne. Po svoji kvaliteti in ekspresivni izpovedi je mnogo obetal, a mu je prezgodnja smrt preprečila literarno uveljavitev. Mag. Rozina Švent, ki je knjižno izdajo uredila, je odkrila Čeboklijev dnevnik s Soške in ruske fronte v zapuščini dr. Franceta Steleta v Narodni in univerzitetni knjižnici. Knjiga prinaša še izbor pesmi in kratke proze.

Najlepši letni čas

Anamarija Volk Zlobec

Knjiga predstavlja 44 zgodbic za otroke, s katerimi avtorica, po poklicu učiteljica, spremlja življenje svojih malčkov in podoživlja z njimi vse lepe in pomembne trenutke šolskega življenja. Zgodbe prevevata optimizem in otroška vedrina v prepletanju narave in letnih časov ter praznovanj, od miklavževanja, Božiča in novega leta ter pusta, vse do zaključka šolskega leta in počitnic. Knjigo je ilustrirala Magda Tavčar.

Predstavitvi

V torek, 30. novembra 1999, ob 18. uri v Katoliški knjigarni v Gorici.
V sredo, 1. decembra 1999, ob 18.30 v Tržaški knjigarni v Trstu.

Goriška Mohorjeva družba

